

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AĞIRNAS KENTSEL SİT ALANI
VE MİMAR SİNAN CADDESİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Mimar Ayten Gül OKYAY

**F.B.E Mimarlık Bölümü Rölöve-Restorasyon Anabilim Dalında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nadide SEÇKİN

İSTANBUL, 2007

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ.....	iii
RESİM LİSTESİ.....	v
ÇİZELGE LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın amacı	2
1.2 Çalışmanın kapsamı ve yöntemi.....	2
2. AĞIRNAS KASABASI.....	4
2.1 Coğrafi Konum.....	4
2.2 İklimsel Özellikler	6
2.3 Ekonomi.....	7
2.4 Nüfus.....	8
2.5 Tarihsel Gelişim	9
2.6 Ağırnas Projesi	10
2.6.1 Ağırnas Projesinin Ortaya Çıkış Süreci, Amacı ve Kapsamı.....	10
3. AĞIRNAS KÜLTÜREL MİRASI	14
3.1 Dini Yapılar.....	14
3.1.1 Agios Prokopios Kilisesi.....	14
3.2 Sivil Yapılar	18
3.2.1 Çalışma Alanı Dışında Tescil Kaydı Bulunan Diğer Sivil Mimarlık Örnekleri ...	18
3.3 Eğitim yapıları.....	29
3.3.1 Ağırnas Ortaokulu	29
3.4 Su yapıları	33
3.5 Yeraltı Şehri	37
3.6 Kaya Kiliseleri ve Güvercin Evleri	43
4. MİMAR SİNAN CADDESİ	48
4.1 Çalışma Bölgesi Tanımı.....	48
4.2 Mimar Sinan Caddesi Mevcut Durum Analizleri.....	49
4.2.1 İşlev Analizi	49
4.2.2 Mülkiyet Durumu Analizi	50
4.2.3 Bina Yapım Sistemi Analizi.....	50
4.2.4 Strüktür ve Kullanım Durumu Analizleri	54
4.2.5 Tescilli ve Tescili Önerilen Yapılar Analizi	57
4.2.6 Değerlendirme	57
4.3 Sokak Dokusu.....	60
4.4 Envanter No:04, Bahri Özkan Evi.....	66
4.5 Envanter No: 06 Mimar Sinan Evi	72
4.6 Envanter No:09, Süleyman Camuzcu Evi.....	77

4.7	Envanter No 10 Kadir Zadikan Evi	83
4.8	Envanter No 11 Duran Uymaz Evi.....	88
4.9	Envanter No 13 Mahmut Peksak Evi.....	98
4.10	Malzeme ve Yapım Teknikleri.....	103
4.11	Biçimsel Özellikler	106
4.11.1	Plan Özellikleri.....	106
4.11.2	Cephe Oluşumu ve Dolu-Boş Oranları.....	112
4.11.3	Giriş Kapıları ve Pencereleer	114
4.11.4	Çıkımlar ve Çıkma taşıyıcıları.....	121
4.11.5	Çörttenler.....	123
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	126
6.	SÖZLÜK.....	131
	KAYNAKLAR.....	134
	EKLER	135
	Ek 1: Ağırnas Yerleşimi Sit Sınırlarını Gösteren Harita 1/2000 (Erciyes Üniversitesi, 2006).....	135
	Ek 4 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 08.11.2001 tarih ve 2911 sayılı kararı	138
	Ek 5 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 26.04.2002 tarih ve 3001 sayılı kararı	141
	Ek 6 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 30.05.2002 tarih ve 3018 sayılı kararı	142
	Ek 7 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 30.05.2002 tarih ve 3020 sayılı kararı	144
	Ek 8 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 06.05.2005 tarih ve 194 sayılı kararı	145
	Ek 9 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 21.06.2002 tarih ve 3060 sayılı kararı	149
	Ek 10 Kayseri Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 22.09.1995 tarih ve 1932 sayılı ve 22.07.1999 tarih ve 2465 sayılı kararlarına ait tescil fişleri	151
	Ek 11 Mimar Sinan Caddesi Analizleri	156
	ÖZGEÇMİŞ.....	158

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Kayseri İli'nin Türkiye'deki yeri	4
Şekil 2.2 Kayseri ili ve ilçeleri (Kayseri Çevre Koruma Vakfı Tanıtım Broşürü, 2007)	4
Şekil 2.3 Ağırnas'ın coğrafi konumu (Ağırnas Belediyesi Arşivi, 2006)	5
Şekil 2.4 Ağırnas Kasabası ve çevresi jeoloji haritası (Atol Mühendislik ve Müşavirlik ÇED Raporu, 2002)	6
Şekil 3.1 Agios Prokopios Kilisesi planı (2005)	16
Şekil 3.2 Agios Prokopios Kilisesi kesiti (2005).....	16
Şekil 3.3 Ağırnas Ortaokulu plan krokisi (Ayten Gül Okyay, 2007)	32
Şekil 3.4 Karagöz Pınarı'nın Ord. Prof. Dr.Süheyl Ünver tarafından çizilmiş resmi (Ağırnas Belediyesi Arşivi, 2006).....	36
Şekil 3.5 Ağırnas yeraltı şehri krokisi (Ağırnas Belediyesi Tanıtım Broşürü)	39
Şekil 4.1 İşlev Analizi.....	51
Şekil 4.2 Mülkiyet Durumu Analizi	52
Şekil 4.3 Bina Yapım Sistemi Analizi	53
Şekil 4.4 Strüktür Analizi.....	55
Şekil 4.5 Kullanım Durumu Analizi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Şekil 4.6 Mevcut Tescil ve Tescil Önerileri Analizi	59
Şekil 4.7 Bahri Özkan Evi.....	71
Şekil 4.8 Mimar Sinan Evi vaziyet planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004).....	74
Şekil 4.9 Mimar Sinan Evi -3.50 kotu (mağaralar) planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)	74
Şekil 4.10 Mimar Sinan Evi -1.50 kotu planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)	75
Şekil 4.11 Mimar Sinan Evi +1.00 kotu planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)	75
Şekil 4.12 Mimar Sinan Evi cepheleri (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)	76
Şekil 4.13 Süleyman Camuzcu Evi.....	82
Şekil 4.14 Kadir Zadikan Evi	87
Şekil 4.15 Duran Uymaz Evi.....	95

Şekil 4.16 Duran Uymaz Evi Zemin Kat Rölövesi Ö:1/50.....	96
Şekil 4.17 Duran Uymaz Evi Bodrum Kat Rölövesi Ö:1/50	97
Şekil 4.18 Mahmut Peksak Evi.....	102
Şekil 4.19 Mimar Sinan Caddesi Giriş Kapısı Tipolojisi.....	118
Şekil 5.1 Mimar Sinan Caddesi Silueti Ö:1/100.....	129
Şekil 5.2 Mimar Sinan Caddesi Koruma Önerisi	130

RESİM LİSTESİ

Resim 3.1 Agios Prokopios Kilisesi çevre düzenleme çalışmaları (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006).....	17
Resim 3.2 Agios Prokopios Kilisesi'nin çevre düzenlemesi (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006).....	17
Resim 3.3 Türkkan Sokak, No: 1, pafta:7, parsel:1247, 2007	19
Resim 3.4 Türkkan Sokak, No: 2, pafta:7, parsel:1250, 2007	20
Resim 3.5 Kayaoğlu Sokak, No:11, pafta: 7, parsel:1300, ön cephe, 2007	21
Resim 3.6 Kayaoğlu Sokak, No:11, Pafta: 7, parsel:1300, başoda detayı, 2007	21
Resim 3.7 Kayaoğlu Sokak, No:11, pafta: 7, parsel:1300, yan cephe, 2007	22
Resim 3.8 Kayaoğlu Sokak, No:11, pafta: 7, parsel:1300, yan ve arka cephe, 2007	22
Resim 3.9 Değirmenciler Sokak, No:1, pafta:7, parsel: 1311, 2007	23
Resim 3.10 Pansiyon Caddesi, No:7, pafta:6, parsel:1436, 2007.....	24
Resim 3.11 Bakioğlu Caddesi, No:29, pafta:7, parsel:1399, 2007.....	25
Resim 3.12 Bakioğlu Caddesi, No:29, pafta:7, parsel:1399, ön cephe, 2007	25
Resim 3.13 Mustafabey Caddesi, No:14, pafta:3, parsel:1366, 2005.....	26
Resim 3.14 Mustafabey Caddesi, No:15, pafta:3, parsel:1188, 2007.....	26
Resim 3.15 Ağırnas girişinde bulunan mezarlık, 2007.....	27
Resim 3.16 Ağırnas girişinde bulunan mezarlıktan mezar taşları, 2007	27
Resim 3.17 Çerkezoğlu aile mezarlığı, 2007	28
Resim 3.18 Çerkezoğlu Mustafa Konağı, 2007.....	29
Resim 3.19 Ağırnas Ortaokulu restorasyon sonrası genel görünümü (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006).....	31
Resim 3.20 Ağırnas İlkokulu'nun restorasyon sonrası düzenlenen ön bahçesi, 2007.....	31
Resim 3.21 Ağa Pınarı genel görünümü, 2007.....	33
Resim 3.22 Ağa Pınarı, 2004.....	34
Resim 3.23 Sinan Pınarı genel görünümü, 2007	35

Resim 3.24 Sinan Pınarı, 2007	35
Resim 3.25 1997 yılında özgün yerinde rekonstrüksiyon olarak yeniden yapılan Karagöz Çeşmesi, 2007.....	36
Resim 3.26 Yeraltı şehri girişi (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)	37
Resim 3.27 Yeraltı şehri kilise apsis kısmı (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006).....	38
Resim 3.28 Yeraltı şehri kilisesi, 2005	40
Resim 3.29 Giriş kapısı ve sürgü taşı (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)	40
Resim 3.30 Farklı yükseklikteki tüneller (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006).....	41
Resim 3.31 Duvar nişleri, giriş kapısı ve sürgü taşı (turhun taşı) (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006).....	41
Resim 3.32 Salon 1’de bulunan yemek yeme mekânı ve çökmüş tüneller, 2005	42
Resim 3.33 Duvar nişleri ve tutamaklar (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)	42
Resim 3.34 Mimar Sinan Caddesi ve arkada kaya yerleşimi (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006).....	44
Resim 3.35 Kaya kiliseleri ve güvercinliklerin yer aldığı yamaç, 2007	44
Resim 3.36 Kaya kiliseleri girişleri, 2007.....	45
Resim 3.37 Define arama amacı ile haçı tahrip edilmiş kilise giriş kapısı, 2007.....	45
Resim 3.38 Kaya kilisesi batı duvarı ve güvercinlikler, 2007.....	46
Resim 3.39 Kaya kilisesi giriş kapısı, 2007	46
Resim 3.40 Sonradan oyulmuş güvercinlikler ve arkada kilise odası, 2007.....	47
Resim 3.41 Güvercinlik, 2007	47
Resim 4.1 Mimar Sinan Caddesi genel görünüm, 2005	60
Resim 4.3 Envanter No:11 Avlu giriş kapısı ve dükkân girişi, 2005	61
Resim 4.4 Envanter No:25 ve 26, Giriş kapıları ve konacak, 2007.....	62
Resim 4.5 Bahçe duvarına yapılmış konacak, 2007	62
Resim 4.6 Envanter No:11, Kapı No:21, Konacak ve alt avlu kapısı, 2005.....	63
Resim 4.7 Mimar Sinan Evi yol cephesi, çıkma ve çörttenler, 2005.....	63

Resim 4.8	Envanter No:17, Kapı No:70 , Yeni malzemeler ile yapılmış ekler, 2007.....	64
Resim 4.9	Envanter No:51, Kapı No:22, Yeni malzemeler ile yapılmış ekler, 2005.....	65
Resim 4.10	Envanter No:60, Kapı No:6, Oturulmadığı için harap olmuş yapı, 2005.....	65
Resim 4.11	Envanter No:04, Kapı No:26, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005.....	67
Resim 4.12	Envanter No:04, Kapı No:26, Çift kanatlı avlu kapısı, 2005.....	68
Resim 4.13	Envanter No:04, Kapı No:26, Giriş kapısı ve ışık penceresi, 2005	68
Resim 4.14	Envanter No:04, Kapı No:26, Başodadaki yüklük, kapaklı duvar nişi, tavan kirişlemesi; 2005.....	69
Resim 4.15	Envanter No:04, Kapı No:26, Başoda'da ahşap sedir, 2005	69
Resim 4.16	Envanter No:04, Kapı No:26, Kemerlideki duvar nişleri, 2005	70
Resim 4.17	Envanter No:04, Kapı No:26, Yeraltı şehri bağlantısı, 2005.....	70
Resim 4.18	Mimar Sinan Caddesi ve Mimar Sinan Evi'nin konumu (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006).....	73
Resim 4.19	Mimar Sinan Evi giriş cephesi, Öztaş Sokak, 2005	73
Resim 4.20	Envanter No:09, Kapı No:48, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005.....	79
Resim 4.21	Envanter No:09, Kapı No:48, Avlu duvarı ve kapı, 2005	79
Resim 4.22	Envanter No:09, Kapı No:48, Cumba, taş konsollar ve çörten, 2005	80
Resim 4.23	Envanter No:09, Kapı No:48, Tandır sekisi ve helâ, 2005.....	80
Resim 4.24	Envanter No:09, Kapı No:48, Taş merdiven, kiler girişi ve sallık, 2005	81
Resim 4.25	Envanter No:09, Kapı No:48, Tahıl ambarları ve kemerli oda girişi, 2005	81
Resim 4.26	Envanter No:10, Kapı No:58, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005.....	84
Resim 4.27	Envanter No:10, Kapı No:58, Giriş kapısı, 2005	85
Resim 4.28	Envanter No:10, Kapı No:58, Tandır sekisi ve helâ, 2005.....	85
Resim 4.29	Envanter No:10, Kapı No:58, Avluya bakan odalar, 2005.....	86
Resim 4.30	Envanter No:10, Kapı No:58, Taş sedir, 2005.....	86
Resim 4.31	Envanter No:11, , Kapı No:21, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005.....	90
Resim 4.32	Envanter No:11, Kapı No:21, Harap olmuş zemin kat, 2005	90

Resim 4.33	Envanter No:11, Kapı No:21, Başoda, 2005	91
Resim 4.34	Envanter No:11, Kapı No:21, Zemin kat iç sofa, 2005	91
Resim 4.35	Envanter No:11, Kapı No:21, Arka avlu çıkış kapısı ve iç sofa, 2005	92
Resim 4.36	Envanter No:11, Kapı No:21, Güney cephesi, 2005	92
Resim 4.37	Envanter No:11, Kapı No:21, Alt kat odada bulunan duvar nişleri ve çağ taşı, harap olmuş duvarlar, 2005	93
Resim 4.38	Envanter No:11, Kapı No:21, Kemerli (ahır) girişi ve pencereleri, 2005	93
Resim 4.39	Envanter No:11, Kapı No:21, Şapel apsis duvarı, 2005	94
Resim 4.42	Envanter No:13, Kapı No:78, Mimar Sinan Caddesi cephesi	99
Resim 4.43	Envanter No:13, Kapı No:78, Muhtemel avlu duvarı yıkıntıları, 2005	99
Resim 4.44	Envanter No:13, Kapı No:78, Yıkılmış oda duvarı ve yüklük, 2005	100
Resim 4.45	Envanter No: 13 Giriş kapısı ve aydınlatma penceresi, 2005	100
Resim 4.46	Envanter No: 13, Kapı No:78, Avluya çıkış, kaya duvar ve avlu üst örtüsü, 2005	101
Resim 4.47	Envanter No:13, Kapı No:78, Çökmüş üst örtü, avlu üst örtüsünü taşıyan hezen ve dikme, 2005	101
Resim 4.48	Envanter No: 12, Yıkılmış yapıdan toprak dam örtüsü ve duvar detayı, 2005....	105
Resim 4.49	Envanter No:13, Kapı No:78, ahşap kirişler, sal ve yassılık taşları, 2005	105
Resim 4.50	Envanter No:08, Kapı No:33, Avlu ve avluya açılan hacimler, 2005	107
Resim 4.51	Envanter No:03, 3. Sokak, Kapı No:5, Mutfaktaki taş sedir, 2005	107
Resim 4.52	Envanter No:11, Kapı No:21, Ahır, arkada mağara girişi ve yüklük, 2005	108
Resim 4.53	Envanter No:11, Kapı No:21 Yeraltı mağaralarında bulunan duvar nişleri ve geçişler, 2005	109
Resim 4.54	Envanter No:04, Kapı No:48, Başoda'da köşe dolap, kandillik ve cumba detayları, 2005	110
Resim 4.55	Envanter No:02, Kapı No:1, İç sofa'da bulunan çağ taşı, 2005	111
Resim 4.56	Envanter No:03, 3. Sokak Kapı No:5, Yüklük, 2005	111
Resim 4.57	Envanter No:53, Kapı No:18/1, Cephe düzeni, çalköşe, tarak izlerinin süsleme olarak kullanımı, 2007	112

Resim 4.58	Envanter No:59, Kapı No:08, Köşe taşları, kat silmesi, cephe düzeni, 2007	113
Resim 4.59	Envanter No:11, Kapı No:21, Alt avlu kapısı, 2005	114
Resim 4.60	Envanter No:09 Kapı No:48, Avlu kapısı, 2005	115
Resim 4.61	Envanter No 31, Kapı No:54, Avlu kapısı, 2005	116
Resim 4.62	Envanter No:41, Kapı No:42, Harap avlu kapısı, 2005 ve 2007	116
Resim 4.63	Envanter No:17, Kapı No:70, Avlu kapısı, 2007	117
Resim 4.64	Envanter No:37, Kapı No:50, Avlu kapısı, 2005	117
Resim 4.65	Envanter No:06 Kapı No:32–32/1, Cephede pencere düzeni, 2007	119
Resim 4.66	Envanter No:39 Kapı No:37, Piramidal süslemeli pencere, 2005	120
Resim 4.67	Envanter No:02, Kapı No:1, Avluya bakan cephe pencereleri, 2005	120
Resim 4.68	Envanter No:07, Kapı No:40, Gönye çıkmalı cephe, 2007	121
Resim 4.69	Envanter No:06, Kapı No:32, gönye Çıkma ve taş konsol, 2007	121
Resim 4.70	Envanter No:06, Kapı No:32, Balkon çıkması ve gönye çıkma, 2004	122
Resim 4.71	Envanter No:10, Kapı No:58, Balkon çıkması ve taş konsol, 2004.....	122
Resim 4.72	Envanter No:09, Kapı No:48, Taş konsol, 2005	123
Resim 4.73	Envanter No:19 Kapı No:66, L biçimli çörten, 2005	124
Resim 4.74	Envanter No:09, Kapı No:48, Hayvan biçimli çörten, 2005	124
Resim 4.75	Envanter No:31, Kapı No:54, Düz çörten, 2005.....	125
Resim 4.76	Envanter No:06, Kapı No:32, Hayvan biçimli çörten, 2004	125

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1 Nüfus Dağılımı.....	9
Çizelge 4.1 İşlev dağılım çizelgesi	49
Çizelge 4.2 Mülkiyet durumu dağılım çizelgesi.....	50
Çizelge 4.3 Bina yapım sistemi çizelgesi.....	50
Çizelge 4.4 Strüktür durumu çizelgesi.....	54
Çizelge 4.5 Kullanım durumu çizelgesi.....	54
Çizelge 4.6 Tescil ve tescil önerileri çizelgesi	57
Çizelge 4.7 Mimari ve çevresel değerler çizelgesi	57
Çizelge 4.8 Değerlendirme.....	58

ÖNSÖZ

“Ağırnas Kentsel Sit Alanı ve Mimar Sinan Caddesi Üzerine Bir Araştırma” konulu yüksek lisans tez çalışmamın bütün aşamalarında bilgi, tecrübe ve kişisel desteği ile her zaman yol göstericim olan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Nadide SEÇKİN’e, Erciyes Üniversitesi Öğretim Görevlisi Yrd. Doç. Dr. Suat ÇABUK’a, Restoratör Mimar Nüvit BAYAR’a, her türlü desteği sağlayan Ağırnas Belediye Başkanı Mehmet OSMANBAŞOĞLU ve Belediye çalışanlarına, teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca her zaman yanımda olan, ilgi ve desteğini esirgemeyen çok değerli aileme özellikle bu çalışmanın sonucunu görmeye ömrü yetmeyen çok sevgili babama sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Bu çalışma, Kayseri iline bağlı Ağırnas'ın korunması gerekli kültür varlıklarının tanıtılması, belgelenmesi, genel koruma ilkelerine göre değerlendirilmesini içermektedir.

Günümüze kadar farklı uygarlıkların sosyal yapı ve mimari öğelerini barındıran önemli bir yerleşim olan Kayseri sınırları içinde yer alan Ağırnas da bu tarihi izlerini taşır.

Ağırnas'ta bulunan ve Kapadokya bölgesinin devamı niteliğinde olan yeraltı kentleri, milattan önce olduğu gibi Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde de önemli bir kullanıma sahiptir. Çevrede yer alan kaya yerleşimleri, kaya mezarları ve kaya kiliselerinin de bu dönemden kalma olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca yerleşim bölgesinde bir Rum Kilisesi de mevcuttur.

Ağırnas'ta Mimar Sinan'ın vakfiyesinde yer alan anıtsal bir çeşme de bulunmaktadır. Bunun yanında, yöreden elde edilen tüf taşları ile inşa edilmiş kâgir konut yapılar bulunmaktadır. Mimar Sinan'ın doğduğu köy olarak tanıtımı yapılan yerleşimin büyük bir kısmı arkeolojik ve kentsel sit alanı olarak tescillenmiştir. Ayrıca tek yapı ölçeğinde de kültür varlığı olarak tescillenmiş yapılar bulunmaktadır.

Bu çalışmada ele alınan bölge, Mimar Sinan'ın doğduğu evin de üzerinde bulunduğu Mimar Sinan Caddesi ve yakın çevresidir. Bu cadde Ağırnas yeraltı şehrinin üzerine kurulmuş olması ile de önem kazanmaktadır. Cadde üzerinde Mimar Sinan evinin yer aldığı ada dışında tescil kaydı bulunan yedi sivil mimarlık örneği bulunmaktadır.

Birinci bölümde; çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi anlatılmıştır.

İkinci bölümde; Ağırnas'ın coğrafi konumu, iklimsel özellikleri, ekonomisi, nüfusu, tarihsel gelişimi ve Ağırnas Projesi'nin içeriği kısaca ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde; Ağırnas'ın kültürel mirası, dini yapılar, eğitim yapıları, sivil yapılar, su yapıları, yeraltı şehri, kaya kiliseleri ve güvercinlikler, alt başlıklar altında incelenmiş ve sit alanlarının tanım ve özellikleri belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde; seçilen çalışma bölgesinin mevcut durum tespitleri açıklanmış, caddenin sokak dokusu ve mimaride kullanılan malzeme ve yapım teknikleri, mimari öğeler incelenmiş, ayrıntılı rölöveleri hazırlanmıştır. Korunması gerekli yapılar tespit edilerek bu yapıların da girilebildiği ölçüde rölöveleri hazırlanmıştır. Yapılan tespit çalışmaları sonucunda bölgenin mimari özellikleri değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde; çalışma bölgesini içeren koruma yaklaşımı önerileri sunulmuştur. Öneriler tek yapı ölçeğinde değerlendirilerek bütüne olan etkisi irdelenmiştir.

Altıncı bölümde; Yapım teknikleri, yapı malzemeleri, mimari mekân ve elemanlara ait yöresel tanımları içeren bir sözlük hazırlanmıştır.

ABSTRACT

This work includes the introduction, documentation and assessment of the cultural property in Ağırnas, subordinate to Kayseri province, in accordance with the general protection principles.

Kayseri is an important settling area carrying the social structure and architectural characteristics of different civilizations. Ağırnas, which is located within the province of Kayseri, has the tracks of these civilizations too.

The underground cities in Ağırnas, which are the extensions of the Cappadocia region, had important functions in the first years of Christianity like they had had before Christianity. The rock cliff churches in the region are also thought to date from this period. Besides, there is an Armenian church in the settlement place.

There is a monumental fountain in Ağırnas, which is mentioned in Mimar Sinan's Vakfiye. Besides, the stone buildings made from the volcanic rocks found in the region are remarkable. An important part of the settlement introduced as the birth place of Mimar Sinan is registered as archeological and urban site. There are also buildings registered as cultural property on the building scale.

The area studied here is the Mimar Sinan Avenue where there is the house Mimar Sinan was born in. This avenue is remarkable due to the fact that it was built on an underground city. There are seven examples of civil architecture which are registered excluding the house of Mimar Sinan in this street.

In the first chapter the aim, scope and methodology of the study is presented.

The second chapter presents information about the geographical location, climate, economy, population, historical development and the context of the Ağırnas Project.

In the third chapter cultural heritage of Agirnas is examined under the headings as follows: religious, educational and civil buildings, water constructions, underground city, rock churches and dovecotes. Sites are also defined and identified in this chapter.

In the fourth chapter detections on the present situation is declared, street texture, material and construction techniques and architectural elements of the avenue is examined, and surveys of the entrance doors are drawn. The buildings that need to be protected are detected and their surveys are drawn. Upon detection, an architectural characteristic of the area is assessed.

In the fifth chapter propositions about protection of the area studied are presented. The propositions are assessed on building scale.

In the sixth chapter, a dictionary including regional definitions about construction techniques, construction materials, and architectural place and elements is prepared

1. GİRİŞ

Ağırnas, tarih boyunca ticari ve stratejik önemini hiç kaybetmeyen Kayseri İli sınırları içinde yer almaktadır Mimar Sinan'ın (1489–1588) doğum yeri olması ile de önemini vurgulayan bir yerleşim bölgesi olan Ağırnas 2000 yılı sayım sonuçlarına göre 4387 nüfuslu bir kasabadır.

İpek Yolu'nun gibi önemli bir ticaret ve ulaşım aksında yer alan Kayseri, M.Ö. 2500'den itibaren Hititler, Frigler, Metler, Persler, Kapadokya Krallığı, Romalılar, Selçuklular, Danişmendoğulları, Moğollar ve Osmanlıların egemenliğine girmiş bir bölgedir (Çabuk, 2005, s.411; Çakıroğlu, 1952, s.5–6; İmamoğlu, 1992, s7).

Dehlizler, mağaralar, yeraltı şehirleri, kaya oyma kiliseleri ile Kapadokya Bölgesi'nde yer alan ve geçmişi 3000 yıl önceye dayanan Ağırnas yerleşimi mimarlık tarihi açısından kuşkusuz çok önemlidir. Yapım tarihleri Osmanlı dönemine dayanan anıtsal çeşmeler, sivil mimarlık örnekleri, bir eğitim yapısı ve bir Rum kilisesi, yeraltı şehri, kaya kiliseleri ve güvercinlikler Ağırnas'ın kültürel mirasının parçalarıdır.

Bütün bu kültürel mirasa ev sahipliği yapmasına karşın Ağırnas yerleşiminde koruma ve kurtarma çalışmalarının başlangıcı 1970'li yıllara dayanmaktadır. Özellikle 2000 yılından itibaren Ağırnas Belediyesi, Erciyes Üniversitesi ve ÇEKÜL Vakfı'nın yoğunlaşan çabaları ile tanıtılmaya ve geliştirilmeye çalışan Ağırnas, mimarlar ve sanatçılar için bir okul, bir açık kent müzesi olma yolundadır.

Kökeni hakkında tartışmalar olan Ağırnas Kasabası'nın ismi 1960 yılında Taşören olarak değiştirilmiştir. 1 yıl kadar sonra ise tekrar Ağırnas adını almıştır*.

*Ağırnas'ın ismi ile ilgili varsayımlar vardır. Ağır ün-nas Arapça asil, yüksek bilgili halk, (Ağırnaslı Sinan, 2004, Cömert, s.259); Hititlerin kullandığı Luwi dilinde "Sunak yeri ülkesi" veya "Argaios" (Erciyes) ülkesi anlamına gelen "Aragene kelimesinden türediği varsayılmaktadır. Erciyes sözcüğü ise Rumca ak ışılı anlamına gelen Argaios'un Türkçeleştirilmiş halidir (Ağırnaslı Sinan, 2004, Cömert, s.259; Ökem, s.30). "Ağırnas" adı da, biri Türkçe, diğeri Arapça iki kelimeden doğan (Ağır Adam) anlamına gelmektedir. Bazı kimselere göre, Ağırnas adı, Latince "Azizler yatağı" demek olan "Ayagirnos"tan çevrilmedir (Ağırnaslı Sinan, 2004, Satoğlu, s.442).

1.1 Çalışmanın amacı

1. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı olan Mimar Sinan Mahallesi'nde yer alan Mimar Sinan Caddesi çalışma bölgesi olarak seçilmiştir. Seçilen bölge özellikle 20. yüzyılın başları ve ortalarında son şeklini almış, ağırlıklı olarak konut yapılarından oluşmaktadır. Restorasyonu tamamlanan Mimar Sinan Evi'nin bu cadde üzerinde olması ve sokağın mevcut durumunun iyileştirilmesinin aciliyeti seçimi etkileyen önemli ölçütlerdendir. Çalışmanın amacı; üzerinde kurulduğu yeraltı şehri ve cadde üzerinde yer alan özellikli yapılar sebebi ile 1. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı olan bölge içinde yer alan caddeye ait sosyal, çevresel ve mimari değerlerin tespit edilmesi, kentsel dokuya katkılarının değerlendirilmesi, var olan ve oluşabilecek tahribatın belirlenmesi ve önlenmesi için önerilerin sunulmasıdır.

Ağırnas Yerleşiminde henüz bilimsel araştırması yapılmamış pek çok kültür varlığına dikkat çekmek, belge ve bilgileri bir arada sunmak, Ağırnas'ın kültürel mirasını tanıtmak ve bilimsel çalışmalara temel oluşturmak da bu çalışmanın amacı kapsamındadır.

1.2 Çalışmanın kapsamı ve yöntemi

Ağırnas yerleşimi ve çalışma bölgesi olan Mimar Sinan Caddesi ve çevresi ile ilgili, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun tescil kararları ve Erciyes Üniversitesi'nin 2003–2006 yılları arasında yaptığı analiz çalışmaları bulunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında yapılan kütüphane araştırmalarında kentin tarihi ile ilgili yeterli kaynağa rastlanamamıştır. En kapsamlı kaynak Ağırnas Belediye Başkanlığı'nın Mimar Sinan'ı ve Ağırnas'ı anlatan makaleleri birleştirdiği "*Ağırnas'lı Sinan*"* kitabıdır. Ayrıca Ağırnas Belediyesi arşivinde de Ağırnas ve kültürel mirası ile ilgili çeşitli bilgi ve belgelere de ulaşılmıştır. Bu arşivden ulaşılan belgelerin çoğu kaynakçası olmayan makale ve kitap alıntılarıdır. Ayrıca yöre halkı ile yerleşimin ve yapım sisteminin oluşumu ile ilgili görüşmeler yapılmıştır.

Yerleşimi gösterir ve güncelliği olmayan (1981 tarihli) 1/1000 ölçekli kadastral plan ve dijital

* Kitabın 1. baskısı 2000 yılında, genişletilmiş 2. baskısı 2004 yılında yayına girmiştir.

ortamda hazırlanmış Ağırnas paftası dışında bir harita veya korumaya yönelik büyük ölçekli bir plan çalışmanın yapıldığı tarihlerde elde edilememiştir. Mevcut verilerin eksikleri alan çalışmaları ile giderilmeye çalışılarak korunması gerekli yapılarda belgeleme, rölöve, restitüsyon ve koruma önerilerini içeren çalışmalar yapılmış ve projeleri hazırlanmıştır.

Ağırnas'ın yeni mahalleleri hariç, parselasyon sistemi adalar olmadan, sadece pafta ve parsel numaraları verilerek tanımlanmıştır. Örneğin çalışma alanı olarak seçilen Mimar Sinan Mahallesi'nin tamamı bir ada olarak değerlendirilmektedir.

Öncelikle Mimar Sinan Caddesi'nin mimari, çevresel, sosyal ve yapısal özellikleri sokak çalışmaları ve yöre halkı ile yapılan görüşmeler ile tespit edilmiş, bölgede bulunan yapıların mevcut durumları, bozulma dereceleri ve bozulmaya neden olan etkenler araştırılarak koruma ve restitüsyon önerileri yapılmıştır.

Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan binalarda yapılan analiz ve rölöve çalışmaları sonucunda koruma önerileri hazırlanırken cadde ve yerleşimin altında yer alan yeraltı kentinin önemi ve korunmasının gerekliliği de göz ardı edilmemiştir.

Bütün bu veriler sonucunda, özellikle yeraltı kentinin önemli bir parçası olan yeraltı şapelinin üzerinde bulunmasının tescil kararını etkilediği ve geleneksel özellikleri yansıtan bir yapı, tek yapı ölçeğinde ayrıntılı çalışma yapılarak değerlendirilmek üzere seçilmiştir.

Çağdaş koruma ve restorasyon ilkelerine uygun şekilde, günümüzün ihtiyaçları da değerlendirme kapsamında tutularak restitüsyon ve restorasyon önerileri sunulurken yapı ve sokak dokusunun devamlılığına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

2. AĞIRNAS KASABASI

2.1 Coğrafi Konum

Ağırnas, İç Anadolu'nun orta Kızılırmak bölümünde, Kayseri İli, Merkez Melikgazi İlçesi'ne bağlı bir kasabadır.

Şekil 2.1 Kayseri İli'nin Türkiye'deki yeri

Ağırnas Kasabası'nın bağlı bulunduğu Melikgazi İlçesi 33° 30' doğu boylamı ile 38° 45' 30" kuzey enlemlerinde yer alır. İlçenin batısında İncesu, Hacılar ile Kocasinan İlçesinin bir kısmı, doğusunda Bünyan, güneyinde Talas, kuzeyinde Kocasinan İlçesi bulunmaktadır.

Şekil 2.2 Kayseri ili ve ilçeleri (Kayseri Çevre Koruma Vakfı Tanıtım Broşürü, 2007)

Şekil 2.3 Ağırnas'ın coğrafi konumu (Ağırnas Belediyesi Arşivi, 2006)

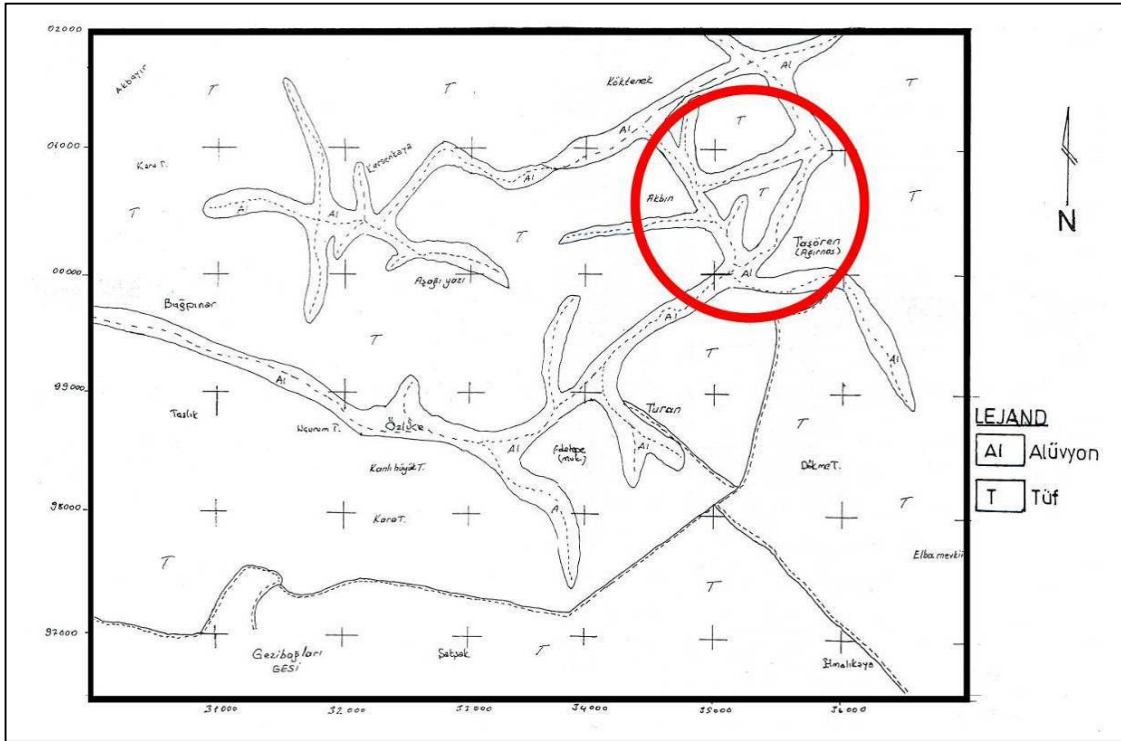
Kayseri Büyükşehir merkezinin 25 km. kuzeydoğusunda bulunan Ağırnas Kasabası (15 02 2005 tarihli rapor, s.1), İç Anadolu Bölgesi'nin en yüksek noktası olan Erciyes Dağı (3916 m.) ve yine bölgenin yüksek dağlarından olan Koramaz Dağı (1900 m.) eteklerinde kurulmuştur.

Kayalık arazideki tepelere yerleşmiş taş evlerden oluşan Ağırnas, güneydoğu-kuzeybatı yönünde akan Akbin (Değirmenler) Deresi'nin geçtiği Koramaz (Değirmenler) Vadisi'nde kurulmuştur. Koramaz Dağı'nın batı yamaçları uzantıları üzerinde az-orta eğimli, kasabanın güney ve batısında derin, dik eğimli vadiler mevcuttur (15 02 2005 tarihli rapor, s.1).Vadinin güneye bakan yamaçlarında bu günkü yerleşim yer alırken karşı yamaçta yumuşak tüf kayalara oyulmuş Yeraltı Şehri bulunmaktadır.

Ağırnas Kasabası 18 04 1996 tarih ve 96/8109 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe giren "Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası"nda 3. derece deprem bölgesi olarak tanımlanmıştır (15 02 2005 tarihli rapor, s.6).

2.2 İklimsel Özellikler

Ağırnas Kasabası bozkır iklimi özelliklerine sahiptir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer. İklim, yükseltiye bağlı olarak yer yer farklılıklar göstermekte, yüksek yerlerde yayla iklimi gözlemlenmektedir. Ağırnas'ın bağlı bulunduğu Kayseri'de, son beş yıllık verilere göre yıllık sıcaklık ortalaması 10,4 °C'dir. Ağırnas daha yüksekte bulunduğu için bu ortalama daha düşüktür. Kimi aylar sıcaklık ortalamasının 0 °C'nin altına düştüğü de gözlemlenebilir. Kar yağışları aralıklı olarak Kasım-Nisan ayları arasında görülür. Gündüz ve gece sıcaklık farkları çok fazladır. Son beş yıllık verilere göre hâkim rüzgâr, güney-güneybatı yönlerinden esmektedir. (ÇED Raporu, Atol Mühendislik, 2002, s.18–21).

Şekil 2.4 Ağırnas Kasabası ve çevresi jeoloji haritası (Atol Mühendislik ve Müşavirlik ÇED Raporu, 2002)

Günümüzde aktif olmayan volkanik bir dağ olan Erciyes'in çevresinde geniş volkanik alanlar, tektonik çöküntü ve yükseltiler yer alır. Günümüzden 5–6 milyon yıl öncesinden (3. jeolojik dönemin sonları) yaklaşık 100 yılına kadar faaliyet gösteren Erciyes Dağı, Orta Anadolu'da 15.000 km²'lik alana yaklaşık 300 m. kalınlığında volkanik malzeme yaymıştır. Ağırnas Kasabası ve çevresinde bu volkanik malzemelerden, sarımsı beyaz rengi ve yumuşak dokusu ile ayırt edilen tüf yoğun şekilde bulunmaktadır. (Şekil 2.4). Bunun yanı sıra gözle görülebilen özellikte bazalt ve andezit de bulunmaktadır (ÇED Raporu, Atol Mühendislik,

2002, s.7–8). Bu şekilde volkanik ve kıraç topraklar tarım yapmaya ve bol verim elde etmeye uygun olmadığı için Ağırnas'da tarımın bir yıl yapılıp ikinci yıl tarım alanlarının nadasa bırakılması zorunlu hale gelmiştir. Tahıl, bakliyat ve yağlık tohum ekilen yörede, en uygun şartlarda dahi düşük verim elde edilmesi halkı tarımdan başka geçim kaynakları aramaya yöneltmiştir.

2.3 Ekonomi

Osmanlı İmparatorluğu'nun 16. ve 17. yüzyıllara ait kayıtlarında Anadolu'dan ihraç edilen mallara ait listenin ilk sırasında Ağırnas'da dokunan kumaşlar yer almaktadır. Özellikle "Ağırnas Boğası" denilen ince yumuşak beyaz pamuklu bez başta İngiltere, Fransa ve Hollanda da çok aranan ticari mallar arasındadır. 1875 nüfus kayıtları da Ağırnas'da bulunan boyahane, dokuma tezgâhlarının hâlâ kullanıldığı ve burada dokunan kumaşların ihraç edildiğine dair önemli bir veridir (Ağırnaslı Sinan, 2004, Cömert, s.259–260).

Ağırnas Kasabası'nın yer aldığı vadinin iki yamacında bulunan kırmızı ve beyaz renkli tüfler işlemeye oldukça elverişlidir. Ayrıca Koramaz Dağ sırasının imar faaliyetlerinin çoğaldığı 19. yüzyıla kadar ormanlık bir alan olduğu da bilinmektedir (Ağırnaslı Sinan, 2004, Cömert, s.259–260)

Bol bulunan taş ve ahşap, marangozluk ve taş işçiliğini geliştirmiştir. Taş işleme, duvarcılık, nakkaşlık, boyacılık, sıvacılık, dülgerlik gibi işlerde ustalaşan Ağırnas halkı. 15 ve 16. yüzyıllardan itibaren İstanbul, Kahire, Cezayir, Rodos, Girit, Kıbrıs, Şam, Halep, Kırım, Belgrat, Edirne gibi İmparatorluğun önemli merkezlerinde yapım işlerinde çalışmışlardır Aynı dönemde arpa, buğday, keten, bağ, bostan, meyve tarımı ile beraber arıcılık ve hayvancılık da yapılmaktadır. (Ağırnaslı Sinan, 2004, Cömert, s.259–260)

19. yüzyıl sonlarında fırın ve *seten (bezirhane)* sayısı oldukça artmıştır. Buralarda çevreden elde edilen alçıtaşı işlenerek alçı haline getirilmekteydi. Ayrıca bezir yağı üretiminin de yapıldığı kayıtlardan anlaşılmaktadır. 1875 tarihli kayıtlarda tarım yapılan alanda en çok tahıl, bakliyat ve yağlık tohum üretildiği belirtilmiştir (Ağırnaslı Sinan, 2004, Cömert, s.259–260).

Günümüzde ise geçim kaynağı tarım, hayvancılık, inşaat ve taş işçiliğidir (15 02 2005 tarihli rapor, s.1). Halkın yaklaşık %50'si tarım ve besicilik, %25'i inşaat işçiliği ile uğraşmaktadır. Kadınlar besicilik ve tarla işlerine yardım etmenin yanı sıra Ağırnas Belediyesi'nin açtığı halk eğitim kursları ile halı dokuma ve dikiş eğitimleri almaktadırlar*. Kasaba idari sınırları içinde Sarımsaklı barajı ve baraj gölü alanı ve bir adet çimento fabrikası yer alır (15 02 2005 tarihli rapor, s.1).

2.4 Nüfus

Ağırnas ile ilgili Osmanlı dönemine ait ilk belge 1500 tarihli tahrir defteridir. Bu deftere göre Ağırnas; Kayseri'de bulunan 9 nahiyeden biri olan Koramaz nahiyesine tâbi, 53 Hıristiyan, 3 Müslüman hane, 2 adet değirmen 4 adet bezirhanesi bulunan ve 18 bin akçe vergi ödeyen, nüfus ve ekonomik olarak oldukça büyük bir köydür. Kasaba nüfusunun %95'ini Rum denilen Hıristiyan Türkler teşkil etmektedirler. 1834 kayıtlarında Ağırnas'ta 145 Müslüman, 28 Hıristiyan hane yer almaktadır. 1875 yılı nüfus sayımında 258 haneli Ağırnas'ın nüfusunu Hıristiyan ve Müslümanlar oluşturuyordu (Ağırnaslı Sinan, 2004, Cömert, s.260).

Başka bir kaynakta bu rakamlar farklılık göstermektedir. *“1584 yılında yapılan bir tahrirde ise köydeki 189 vergi mükellefinin sadece beşinin Müslüman olduğu, köyün üç mahallesinde yaşayan bu Hıristiyanların Türk ve Müslüman adı taşıdığı saptanmıştır, Bu belgede Hıristiyan yerine Gebr (=ateşe tapan), Zerdüşt, Mecusi sıfatı kullanılmıştır. Selçuk adları taşıyan bu halkın Hıristiyan Türk mü, Mecusilikten Hıristiyan olan Türk mü ya da Türk etkisinde adını değiştiren Hıristiyan mı olduğu anlaşılammaktadır.”* (Ağırnaslı Sinan, 2004, Kuban, s.120).

Bu güne kadar yapılan son 6 nüfus sayımına göre, Ağırnas Kasabası'nın nüfusu yıllara göre değişken oranlarda artış veya azalış göstermektedir. (Çizelge 2.1) Ağırnas günümüzde dışarıya, özellikle de İstanbul'a verdiği göçler sonucunda yaklaşık 5000 kişilik bir nüfusa sahiptir.

*Belediye Başkanı M. Osmanbaşoğlu ile Aralık 2006'da yapılan görüşme.

Yıl	Nüfus
2000	4.387
1997	2.755
1990	3.449
1985	3.059
1980	3.050
1975	2.982

Çizelge 2.1 Nüfus Dağılımı

2.5 Tarihsel Gelişim

Dünyanın en eski şehirlerinden biri olan Kayseri (eski *Mazaka, Kaisareia*), (Çakıroğlu, 1952, s.5–6; İmamoğlu, 1992, s7) klasik çağlarda Kapadokya adı verilen bölgededir. Kızılırmak'ın güneyinde bulunan bu bölge, Tuz Gölü'nden Fırat Nehri'ne kadar uzanır. İpek Yolu buradan geçer.

M.Ö. 2000 yıllarında Anadolu'ya gelen Hititler, Kayseri'ye 22 km uzaklıkta bulunan Kültepe (Kaniş) şehrini kurmuşlardır. Kültepe, Kayseri ovasının en büyük şehri ve Anadolu'nun en büyük höyüklerinden biridir. M.Ö.4000 yılından Roma devri sonuna kadar devamlı olarak yerleşme görmüştür (Çabuk, 2005, s.411).

Yerleşim tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, yakın çevrede bulunan Tümülüsler ve Kapadokya Bölgesi'nin devamı niteliğinde olan yeraltı şehirlerinde bulunan arkeolojik bulgular, Ağırnas tarihinin de Geç Hitit dönemine kadar uzandığını göstermektedir

Ağırnas Yeraltı Şehri'nin bazı bölümlerinin Milattan önce yapıldığı tahmin edilmektedir. Ancak büyük bir bölümünün Milattan sonraki yıllarda ve daha sonraki yüzyıllarda ilave edildiği kabulü vardır (Kayseri, 2004, s.35).

Yeraltı şehirde görülen Hıristiyanlık dönemi ibadet yerleri, niş ve resimlerden bu şehirlerin 1. ve 13. yüzyıllar arasında kullanıldığı sanılmaktadır (Kayseri, 2004, s.35).

2.6 Ağırnas Projesi*

2.6.1 Ağırnas Projesinin Ortaya Çıkış Süreci, Amacı ve Kapsamı

Ağırnas Belediye Başkanı'nın girişimi ve Çekül Vakfı Başkanı'nın desteği ile Mimar Sinan Evi'nin restore edilmesi ile doğan Ağırnas Projesi, **Tarihi Kentler Birliği**'nin kuruluşu ile şekillenmeye başlamış ve 2000 yılından itibaren değişik çevreleri Ağırnas Projesi etrafında bir araya getirmiştir.

Amaç öncelikli olarak Mimar Sinan'ın doğduğu ev ve yakın çevresinden başlamak üzere, tarihi dokusu harabe haline gelmiş olan Ağırnas'ın doğal, tarihsel ve kültürel mirasının bir bütün olarak korunması ve kültür turizmine kazandırılmasıdır. Bu süreçte önemli bir nokta da, Ağırnas Projesi'nde ilk günden itibaren katılımcısı sürekli artan bir ekip olmasıdır.

Ocak 2001'de ise Mimar Sinan Evi yapı grubunu çevreleyen Ağırnas kentsel dokusunun, sosyo-kültürel etkinlik merkezine dönüştürülmesi fikri geliştirilmiştir. Böylece tek yapı ölçeğinde başlayan çalışma, kısa zamanda kentsel ölçeğe taşınmıştır. Doku analizlerinin yapıldığı kentsel ölçekte, karşılıklı olarak birbirine tanım getiren, birbirinin biçimlenişini yaratan yapı ve sokak dokusu, organik bir bütünlük içerisinde ele alınmıştır.

Yerleşme bütünü, yolların ve doğal eşiklerin sınırlarını belirlediği 4 ana proje bölgesine ayrılmıştır.

Bu bölgeler sırasıyla;

- Birinci bölge; Mimar Sinan Evi ve yakın çevresi,
- İkinci bölge; Agios Prokopios Kilisesi ve yakın çevresi
- Üçüncü bölge; Mustafa Bey Caddesi'nin doğu yakası
- Dördüncü bölge; Akbin Deresi ve Değirmenler (Koramaz) Vadisidir.

* Ağırnas Projesi ile ilgili bilgi, Yard. Doç. Dr. Suat Çabuk'un 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumunu, 7-9 Kasım 2005 kapsamında sunduğu "Kayseri Metropolitan Kentinin Gelişme Baskısı Altında Kalan Ağırnas'ta, Kültürel Kimliğin Sürdürülebilme Mücadelesi" başlıklı bildirisinden (s.416-419) ve Ağırnas Belediye Başkanı M. Osmanbaşoğlu ile yapılan görüşmelerden alınmıştır.

Bu dört ana proje bölgesine yönelik toplam 15 fikir projesi hazırlanmıştır*. Bu projeler ve aşamaları şunlardır** ;

- Mimar Sinan Evi'nin Restorasyonu ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Projesi

2000 yılında Erciyes Üniversitesi girişimi ile başlayan çalışmalar, uygulama projeleri ve uygulama projesi Y. Mimar Nüvit Bayar tarafından yapılarak 09 04 2007 tarihinde resmi açılışı yapılarak tamamlandı.

- Yeraltı Şehirlerinin ve Yakın Çevrelerinin Düzenlenmesi Projesi

2000 yılından beri Ağırnas Belediyesi'nin imkânları ile sürdürülen temizlik çalışmalarının sonucu yeraltı şehirlerinin %10'luk bölümü temizlenmiş, aydınlatılmış ve turizme açılmıştır. Diğer kısımlar ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

- Akbin Deresi ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Projesi

Proje üç etap halinde değerlendirilmiştir.

1. etap; Akbin Deresi'nin Islahı ve çevresin parke taşı döşenmesi işi 2001–2004 yılları arasında uygulanmıştır.

2. etap; Neslihan Parkı ve Hacet Pınarı Mevkileri arası peyzaj tasarımı, 2007 Temmuz ayında Peyzaj Mimarları Odası tarafından hazırlanan projelerin ihalesinin 2008 yılı içinde yapılması düşünülmektedir.

3. etap; Mimar Sinan Mahallesi'nin Koramaz Vadisi ile bütünleştirilmesi ve Harman Meydanı peyzaj projelerinin hazırlanması ve uygulanması. Çalışmalar başlamamıştır.

- Agios Prokopios Kilisesi'nin Restorasyonu ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Projesi

Rölöve ve Restorasyon projeleri 2005 yılında Mimar Ayten Gül Okyay tarafından yapılan Agios Prokopios Kilisesi için uygulama ihalesi yapılacaktır. Ağırnas Belediyesi olanakları ile

*Suat Çabuk makalesinde 12 alt projeden bahsetmektedir. Daha sonra, Ağırnas Kasabası'nın ihtiyaçlarına göre 15 proje haline getirilmiştir.

** Projenin son durumu ile ilgili bilgi, Yard. Doç. Dr. Suat Çabuk ile 26 07 2007 tarihinde yapılan görüşmeden alınmıştır.

çatı onarımı yapılan Kilisenin çevre düzenlemesi Nisan 2007’de tamamlanmıştır.

- Tarihi Ağırnas İlkokulu’nun Restorasyonu ve Ağırnas Belediye Başkanlığı Binası Olarak İşlevlendirilmesi Projesi

Rölöve ve restorasyon projeleri Eylül 2004-Ağustos 2006 tarihleri arasında Y. Mimar Ömer Tavacıgil tarafından hazırlanan Ağırnas İlkokulu, Restorasyonu tamamlanarak 9 Nisan 2007 tarihinde resmen açılışı yapılmıştır.

- Tarihi Ağırnas Bezirhanelerinin Onarımı ve Çevre Düzenlemeleri Projesi

Bezirhanler ile ilgili tespit ve tescil çalışmaları “Temmuz 2006 Sinan’a Saygı Yaz Çalıştayı” kapsamında yapılmıştır. “Temmuz 2007 Sinan’a Saygı Yaz Çalıştayı” kapsamında rölöve ve restorasyon çalışmalarına başlanmıştır.

- Prof. Dr. Metin SÖZEN Bulvarının düzenlenmesi ve Mustafa Bey Caddesi’nin Yayalaştırılması Projesi

Kayseri-Ağırnas karayolunun Ağırnas girişinde bulunan Metin Sözen Bulvarı’nın yapımı ve açılışı 2003 yılında Ağırnas Belediyesi’nin girişimleri yapılmıştır. Mustafa Bey Caddesi’nde ise Ağırnas Belediye imkânları ile 2006 yılında parke taşı döşenerek aydınlatma çalışmaları yapılmıştır. Yayalaştırma ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

- Kaya Kilise Ve Mağaralarının Restorasyonu ve Yakın Çevrelerinin Düzenlenmesi Projesi

2006 yılında Kültür ve Tabiat Bakanlığı, Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından temizleme ve aydınlatma çalışmalarına yönelik proje hazırlanmasına onay verilerek Tarihi Kentler Birliğinden Nisan 2007’de projelerinin hazırlanması için kaynak tahsisi yapıldı. Projeler Mimar Mustafa Kemal Uzun tarafından hazırlanacaktır.

- Kaya Güvercinlikleri ve Güvercin Evleri Yaşatma Projesi

Tespit ve tescil çalışmaları “Temmuz 2006 Sinan’a Saygı Yaz Çalıştayı” kapsamında yapılan kaya güvercinlikleri ve güvercin evleri ile ilgili proje hazırlanması ve uygulaması aşamaları henüz başlamamıştır.

- Mustafa Ağırnaslı Konağı’nın Restorasyonu

Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescili yapılan yapının rölöve ve restorasyon projeleri “Temmuz 2007 Sinan’a Saygı Yaz Çalıştayı” kapsamında yapılmıştır.

- Hafız Abdullah Ağa Konağı’nın Restorasyonu

Kayseri Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescili yapılan yapı ile ilgili çalışmaları başlamamıştır.

- Mimar Sinan Hamamı'nın Restorasyonu ve Yakın Çevre Düzenlemesi

Kayseri Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescili yapılan yapı ile ilgili projelendirme çalışmaları başlamamıştır.

- Ağırnas Kanalizasyon ve Arıtma Projesi

Ağırnas kanalizasyonunun Kayseri Bùyükşehir Belediyesi'nin Koramaz Vadisi içinden Temmuz 2007'de geçirdiği kanalizasyon hattına bağlanılması planlanmıştır. Ekim 2007'de tamamlanması dùřünùlmektedir.

- Ağırnas Giriş Kapısı Projesi

ekùl Vakfı ve Ağırnas Belediyesi tarafından uluslararası bir yarışma kapsamında projelendirilmesi ve uygulanması dùřünùlmektedir.

- Avrupa Birliği erevesinde ATUYEP* ve AğELGEP** Projeleri

Ağustos 2006'da Yard. Doç. Dr. Suat abuk tarafından hazırlanan ATUYEP, Melikgazi Kùyleri ve Belediyelerine Hizmet Götürme Birliği ve Ağırnas Belediyesi tarafından ihale edilmiştir. Finansmanı Avrupa Birliği tarafından karşılanan projenin uygulamasına şubat 2007'de Mimar Mustafa Kemal Uzun tarafından başlanmıştır. 06 08 2007'de bitirilmesi planlanmaktadır.

Bu proje ile 30 kişiye taş ustalığı eğitimi verilerek meslek edinmeleri sağlanacak ve Ağırnas kùltürel mirasının korunması çalışmalarında da yer almaları sağlanacaktır.

AğELGEP ise planlama sürecine dâhil edilmediği için ileri bir tarihe ertelenmiştir.

* ATUYEP Ağırnas Taş Ustası Yetiştirme Projesi

** AğELGEP Ağırnas El sanatlarını Geliştirme ve Yaşatma Projesi

3. AĞIRNAS KÜLTÜREL MİRASI

3.1 Dini Yapılar

3.1.1 Agios Prokopios Kilisesi

Agios Prokopios Kilisesi, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 22 07 1999 tarih ve 2465 sayılı kararı ile taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

Kilisenin yer aldığı Mustafa Bey Mahallesi, burada bulunan yeraltı şehri nedeni ile Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 6 Mayıs 2005 tarih ve 194 sayılı kararla 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiştir.

Giriş kapısı üzerindeki mermer kitabede 1857 yılında yapıldığı yazılan kilisenin bu yılda bir tamirat geçirdiği tahmin edilmektedir. Cemaati olmadığı için uzunca bir süre kapalı kalan, daha sonra halkın ahır-ağıl ve depo olarak kullandığı kilise Ağırnas Projesi kapsamına alındıktan sonra, önce bir temizlik yapılmış, daha sonra onarımına başlanmıştır*. Erciyes Üniversitesi'nin katkıları ile hazırlanan kilise çevresi düzenlenmesi projesi kapsamında, kilise çevresinde bulunan bazı yapılar kamulaştırılmış ve yapılan kazı çalışmaları sırasında bir de *bezir seteni* bulunmuştur. Zemini yaklaşık 8 m. derinlikte olan *bezir seteni* yeraltı şehrinin bir birimi niteliğindedir. Tavan döşemesinin bir kısmı açığa çıkarılmış ve korumaya alınmıştır.

Bu çalışmalar sonucunda, Ağırnas Belediyesi tarafından Afet İnan Parkı adı verilen bölge, gösteri ve yaz okulları çalışma alanı olacak şekilde düzenlenerek 09 04 2007 de açılmıştır.

Mustafa Bey Caddesi, pafta 7, parsel 1208'de bulunan bazilikal planlı yapı, 21,65x12,60 m. boyutlarında küçük bir kilisedir. Ana giriş geri çekilmiş batı duvarında yer alır, güneyde bir tali giriş vardır. 3 nefli kilisede giriş ve apsis kısmı yan neflerden daha geniş ve yüksek olan orta nef üzerinde, doğu-batı aksında yer alır. İç mekânda bu aksın iki yanında üst örtüyü taşıyan ve orta nefi yan neflerden ayıran, dairesel kesitli ve taş kaideli ikişer sütun bulunur.

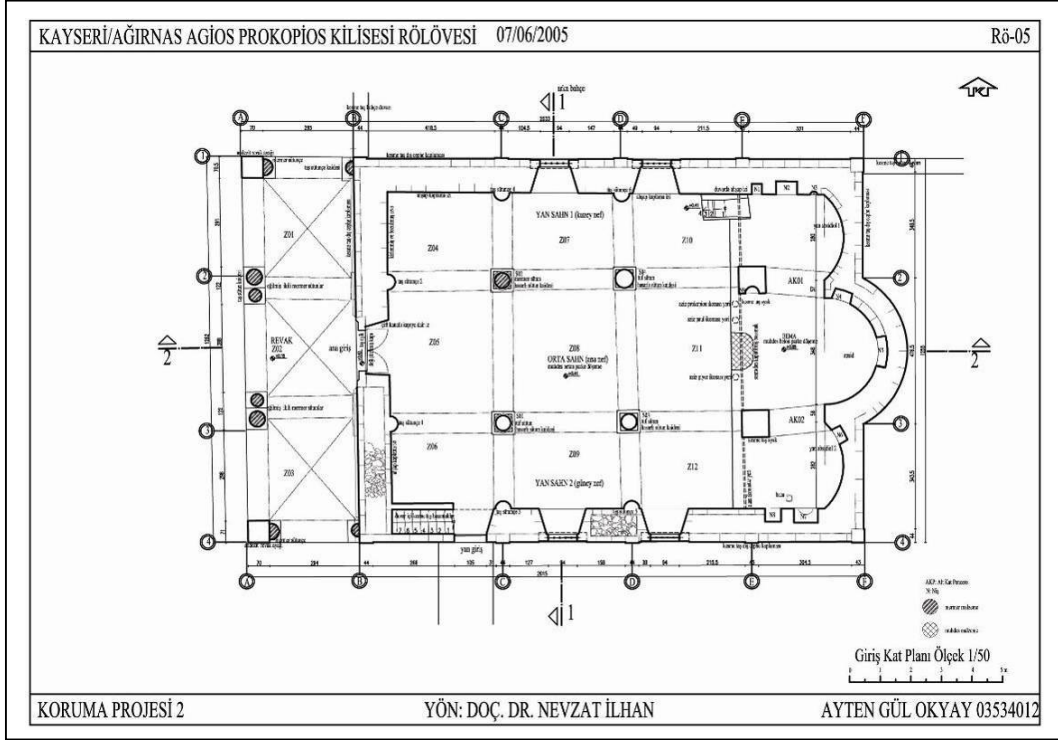
*Kiliseye ait Rölöve ve Restorasyon Projesi Yıldız Teknik Üniversitesi, Rölöve Restorasyon Anabilim Dalında Koruma Projesi dersi kapsamında Doç. Dr. Nevzat İlhan yönetiminde Mimar Ayten Gül Okyay tarafından hazırlanmıştır.

Bu sütunların duvar akslarında da dekoratif amaçlı, yarım daire kesitli pilastrlar bulunur. Bema, kilise zemininden 24 cm.lik bir basamak ile yükseltilmiştir Bemanın kuzey tarafından dar ve dik bir merdiven ile kutsal odaya inilir. Rölöve çalışmaları sırasında, apsisin altında bulunan kutsal odanın batı duvarında yeraltı şehrine bir bağlantı tespit edilmiştir. Bu bağlantı günümüze kapalıdır ve kimin tarafından kapatıldığı bilinmemektedir. Kilise zemini Belediye'nin yaptığı temizlik çalışmaları sırasında beton parke ile kaplanmıştır. Kutsal odanın zemini ise topraktır.

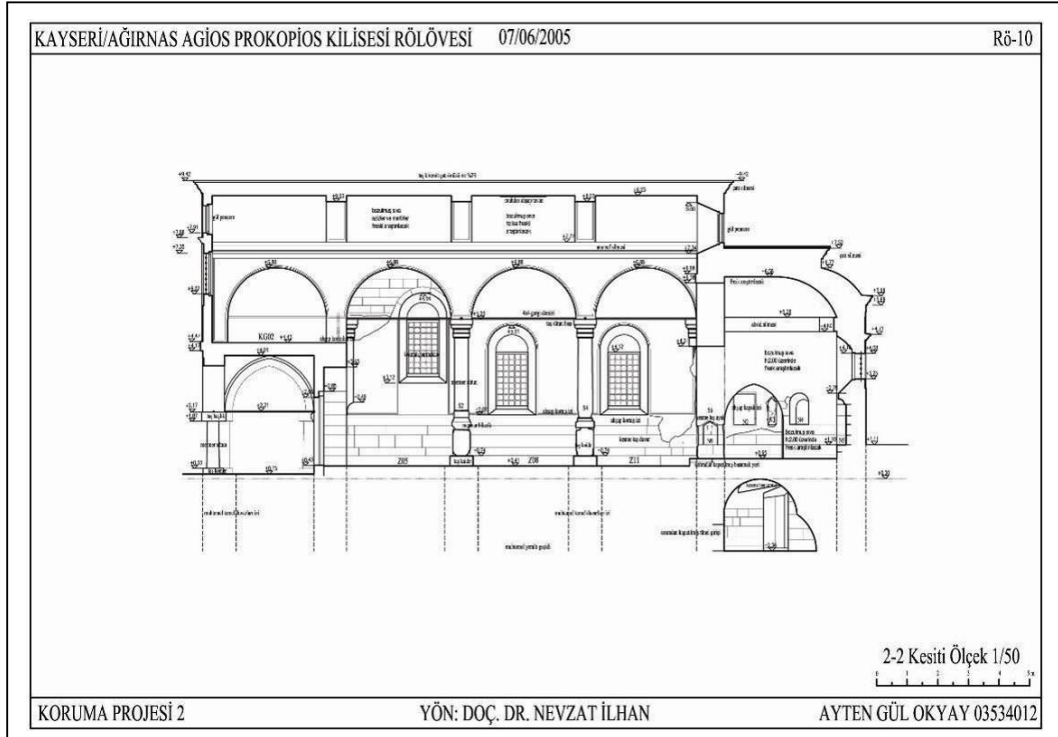
Güneydeki tali girişten ulaşılan 16 basamaklı duvar içi merdivenle çıkılan mahfil, giriş sahanlığının üzerinde yer almaktadır. Kadınlar mahfili ve koro yeri olan bu bölüm 11,10x3,30 m. boyutlarındadır. Zemin döşemesi ve korkuluklar tamamen tahrip olmuştur.

Kesme taş beden duvarları yaklaşık 100 cm. kalınlığındadır. İçeride tuğla tonoz olan üst örtü, dışarıda taş oluklar ile kaplanmış beşik çatıdır. İç mekânda tonozu taşıyan 4 sütun, tam daire kemerlerle birbirlerine ve beden duvarlarına bağlanmışlardır.

Kesme taş duvarlar kuzey, güney ve batı cephesinde yer alan dikdörtgen kesitli pilastrlar ile yaklaşık olarak iç mekândaki taşıyıcı akslarını karşılamaktadır. Batı cephesinde, mahfili taşıyan ayak ve çifte sütunlar sivri kemerler ile birbirlerine bağlanmıştır. Sütun ve ayaklar, neflerin dışarıdaki devamı olan çapraz tonozlu, 3 bölümlü giriş sahanlığını oluşturur. Giriş kapısının bulunduğu duvarda kuzey ve güney köşelerinde yarım daire kesitli pilastrlar orta kısımlarda ise silmeler çapraz tonozu oluşturan kemerleri taşır. Kadınlar mahfilinin sadece batı yönünde pencereleri vardır. Ortada yer alan pencere (70/133 cm.) yan pencerelerden (54/100 cm.) daha geniştir ve üzerinde oval bir ışık penceresi (64/92 cm.) bulunur. Yan pencerelerin üzerinde üçgen alınlık işlenmiştir. Yapının kuzey ve güney tarafında üçer (94/167 cm.) pencere bulunmaktadır. Tali girişin üzerinde ve karşısında bulunan pencerelerin parapetleri diğerlerinden daha yüksektedir. Pencerelerin üzerine kabartma sivri kemerler işlenmiştir. Planda yarım daire olan apsis cephede de algılanırken yan nefler doğu cephesinde de düz olarak yükselmektedir. Apsis 60/83 cm. yan nefler 52/75 cm. boyutlarında birer pencere ile aydınlanmaktadır. Kutsal mekân olan bemanın tavan yüksekliği (592 cm.) iç mekândan (882 cm.) azdır. Bu kot farkı nedeni ile doğu cephesinde iç mekânı aydınlatan pencereler yerleştirilmiştir. Orta nefi aydınlatan pencere oval (64/92) yan neflerde ise düz atkılı dikdörtgen (56/69 cm.) pencerelerdir.

Şekil 3.1 Agios Prokopios Kilisesi planı (2005)

Şekil 3.2 Agios Prokopios Kilisesi kesiti (2005)

Resim 3.1 Agios Prokopios Kilisesi çevre düzenleme çalışmaları (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006)

Resim 3.2 Agios Prokopios Kilisesi'nin çevre düzenlemesi (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006)

3.2 Sivil Yapılar

3.2.1 Çalışma Alanı Dışında Tescil Kaydı Bulunan Diğer Sivil Mimarlık Örnekleri*

Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06 05 2005 tarih ve 194 sayılı kararı ile Ağırnas Kasabası'nda bulunan 8 adet sivil mimarlık örneği konut tescil edilmiştir.

Aynı tarih ve sayılı toplantıda Ağırnas girişinde bulunan mezarlıklar** da 1. Derece Arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmiştir.(Ek 6)

Bu yapıların tescil fişlerindeki tanımları şöyledir;

* Bu bölümde Ağırnas Yerleşiminde bulunan fakat çalışma bölgesi kapsamına girmeyen yapılara değinilmiştir.

** Fatih Sultan Mehmed ve Mimar Koca Sinan Mezarlıkları.

Türkkan Sokak, No:1, Pafta:7, Parsel:1247: Dikdörtgen planlı 2 katlı konut yapısı Ali Acar'a aittir. Bodrum katı moloz taş, üst kat kesme taştır. Avluya giriş, kemerli taş kornişli ahşap kapıdandır. Sokağa bakan yan cephede taş söveli 4 adet pencere 1/2 oranındadır. Orijinali düz toprak dam olan çatı kırma çatı olarak değiştirilmiştir. Yan cephe üzerindeki kitabeden 1946 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Yapıya girilememiştir.

Resim 3.3 Türkkan Sokak, No: 1, pafta:7, parsel:1247, 2007

Türkan Sokak, No: 2, Pafta:7, Parsel:1250: Mehmet Gökşen'e ait 2 katlı yapı, kesme taştan yapılmıştır. Orijinali dikdörtgen planlı olan yapıya ekler neticesinde L plana dönüşmüştür. Birkaç basamaklı taş merdivenle çıkılan caddeye bakan ana giriş iki sütunla taşınan yuvarlak kemerlidir. Daha geride yer alan ahşap kapının üzerinde bulunan yarım daire şeklindeki aydınlık penceresi demir parmaklıklıdır. Ön cephede girişin her iki yanında ikişer pencere ve bodrum katında küçük oval bir aydınlık penceresi bulunmaktadır. Yapının kuzeydoğusundaki yapı tek katlı olup yine kesme taştandır. Caddeye bakan ayrı bir girişi vardır. Arkada bulunan avluya giriş kemerli taş kornişli ahşap kapıdandır. Kapı üzerinde bitkisel motifli süsleme bulunmaktadır. Üzerindeki tarihten 1937 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Çatısı düz toprak dam olan yapıya girilememiştir.

Resim 3.4 Türkkan Sokak, No: 2, pafta:7, parsel:1250, 2007

Kayaoğlu Sokak, No:11, Pafta: 7, Parsel:1300: Hilmi Kaya'ya ait,2 katlı, avlulu konut yapısıdır. Yapının kuzeydoğusundaki bölümün zemin katı moloz taş, üst katı kesme taştır. Sokağa bakan cephesinde taş söveli 1/2 oranında demir parmaklıklı iki pencere bulunmaktadır. Pencere üzerinde kitabe yer almaktadır. Kitabenin üzerinde yer alan kornişin üzerinde fil çörten yer almaktadır. Düz toprak dam olan üst örtü kırma çatı olarak değiştirilmiş ve aradaki boşluk briket ile örülmüştür. Bu yapıyla, güneybatısında yer alan tek katlı moloz taş örgülü, düz toprak damlı müştemilat bulunmaktadır. Bu müştemilatın sonradan açıldığı tahmin edilen, caddeye bakan bir kapısı bulunmaktadır. Güneybatıdaki tek katlı yapının girişi, arkada yer alan avludan olup, düz toprak dam olan çatısı kırma çatı olarak değiştirilmiştir. Avluya giriş kemerli, taş kornişli ahşap kapıdandır. Kapı üzerinde bitkisel motifli süsleme ve kitabe bulunmaktadır. Kitabe üzerinde H. 1320 tarihi okunmaktadır. Avlu içerisinde yapının müştemilatı bulunmaktadır.

Resim 3.5 Kayaoğlu Sokak, No:11, pafta: 7, parsel:1300, ön cephe, 2007

Resim 3.6 Kayaoğlu Sokak, No:11, Pafta: 7, parsel:1300, başoda detayı, 2007

Resim 3.7 Kayaolu Sokak, No:11, pafta: 7, parsel:1300, yan cephe, 2007

Resim 3.8 Kayaolu Sokak, No:11, pafta: 7, parsel:1300, yan ve arka cephe, 2007

Değirmenciler Sokak, No:1, Pafta:7, Parsel: 1311: Kerem Polat' a ait yapı 2 katlı, avlulu konut yapısıdır. Yapının üst katı çıkmalı olup volütlü taş konsollarla taşınmaktadır. Pencerelerin üzerindeki kornişin üzerinde hayvan şekilli çörten bulunmaktadır. Avluya giriş kemerli, taş kornişli ahşap kapıdandır. Üzerindeki kitabeden 1935 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Sokağa bakan ön cephedeki pencereler 1/2 oranında demir parmaklıklıdır. Yapıya girilememiştir.

Resim 3.9 Değirmenciler Sokak, No:1, pafta:7, parsel: 1311, 2007

Pansiyon Caddesi, No:7, Pafta 6 Parsel:1436: Muammer Bebit'e ait 2 katlı, avlulu konut yapısıdır. Kuzeydoğusundaki iki katlı betonarme yapının eklenmesiyle birlikte, yapının girişindeki basamaklar kaldırılmıştır. İki sütunla taşınan silmeli yuvarlak taş kemerli girişi bulunmaktadır. Girişe göre geride olan kapısı ahşaptır. Girişin her iki tarafında birer pencere bulunmaktadır. Orijinali düz toprak dam olan çatı terasa dönüştürülmüştür. Yapıya girilememiştir. Yapım tarihi 1941'dir.

Resim 3.10 Pansiyon Caddesi, No:7, pafta:6, parsel:1436, 2007

Bakioğlu Caddesi, No:29, Pafta:7, Parsel:1399: Mustafa Öcal'a ait yapı iki katlı, avlulu konut yapısıdır. Sokağa bakan ön cephesinde kare ayaklar üzerinde, dışa doğru çıkmalı, 3 sütunlu kemerli balkonu vardır. Giriş, yandaki avludandır. Orijinali düz toprak dam olan çatı, briket ile yükseltilerek kırma çatı olarak değiştirilmiştir. Yapıya girilememiştir.

Resim 3.11 Bakioğlu Caddesi, No:29, pafta:7, parsel:1399, 2007

Resim 3.12 Bakioğlu Caddesi, No:29, pafta:7, parsel:1399, ön cephe, 2007

Mustafabey Caddesi, No:14, Pafta:3, Parsel:1366: Arman Yücel'e ait, iki katlı konut yapısıdır. Avlusuz yapının irişi yüksek kemerlidir. Girişe göre geride olan ahşap kapının üzerinde yarım daire aydınlık penceresi yer alır. Girişin her iki yanında taş söveli birer pencere vardır. Çatısı toprak düz damdır. Eğimden yararlanılarak oluşturulan bodrum katına yandan giriş vardır. Yapının köşeleri kesme taşla güçlendirilmiştir. Kemerli girişin üzerindeki kitabeden 1941 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Yapıya girilememiştir.

Resim 3.13 Mustafabey Caddesi, No:14, pafta:3, parsel:1366, 2005

Resim 3.14 Mustafabey Caddesi, No:15, pafta:3, parsel:1188, 2007

Mustafabey Caddesi, No:15, Pafta:3, Parsel:1188: Belgüzar Uçaner'e ait, iki katlı avlulu konut yapısıdır. Yapının volütlü taş konsollarla taşınan testere çıkması ve bununla uyumlu bodrum katı iki sokağın kesiştiği yere oturtulmuştur. Avluya giriş kemerli, süslemeli ve kitabeli taş kornişli, ahşap kapıdandır. Bodrum katında 2 küçük aydınlatma penceresi bulunmaktadır. Çatısı düz toprak damdır. Oturulmayan yapının kuzeyi yıkılmıştır.

Resim 3.15 Ağırnas girişinde bulunan mezarlık, 2007

Resim 3.16 Ağırnas girişinde bulunan mezarlıktan mezar taşları, 2007

Resim 3.17 Çerkezoğlu aile mezarlığı, 2007

Daha önce değinilen 8 yapıdan ayrı olarak, Mustafabey Mahallesi, Mustafabey Caddesi, No:23, 7 pafta, 1182 parsel sayılı yapı, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30 05 2002 tarih ve 3020 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. (Ek 4) İki katlı ve avlulu konut yapısının tescil fişindeki ayrıntılı tanımını şöyledir:

Avluya giriş taş kornişli, kemerli ahşap kapıdandır. Kapı üzerinde bitkisel motifli süsleme ve yazılar vardır. Giriş avlusunda taş merdivenle üst kata çıkış vardır. Merdiven altında kemer kullanılmıştır, ahır girişi buradandır. Kuzeydeki avluda kuyu ve ocak vardır. Alt katta mutfak ve ahır bulunmaktadır. Mutfak içerisinde üzeri kemerli tandır bulunmaktadır. Bu avludan merdivenle yukarıda başka bir avluya ve üst kata ulaşılmaktadır. Buradan konut bölümünden kopartılmış bir oda ve dışarıya çıkış vardır. Giriş avlusunda ulaşılan üst katta iki oda ve mutfak vardır. Mutfaktaki kapıdan kuzeydeki avlu ve buradan da diğer odaya bağlantı vardır. Ancak şu anda kapatılmıştır. Mutfakta ocak vardır. Odaların tavanı ahşap kalas, döşemeleri taştır. Duvarlar sıvalıdır. Alt katın bir kısmı moloz taş diğer bölümler kesme taştır. Çatı toprak, düz damdır. Kare ayaklar üzerinde dışarı doğru çıkan bir balkonu vardır, üst katta yuvarlak kolonlar arasında kemerli bir yapıya sahiptir. Pencereleler 1/2 oranında taş sövelidir. Taş çörteni vardır.

Yapı Ağırnas Ortaokulu'nu yaptıran Çerkezoğlu Mustafa Ağırnaslı Bey'e aittir.

Resim 3.18 Çerkezoğlu Mustafa Konağı, 2007

3.3 Eğitim yapıları

3.3.1 Ağırnas Ortaokulu

7 pafta, 1052 parsel sayılı yapı Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 22 09 1995 tarih ve 1932 sayılı kararı ile tescil edilmiştir.

20. yüzyıl başlarında yapılan kâgir yapı 2 katlıdır. “*Mutasarrıf Vali Muammer Bey'in himmeti, Turanlı merhum Yunus Bekir'in gayretiyle Mustafa Ağırnaslı tarafından yaptırılmıştır*” (Ağırnas Belediyesi Arşivi). Yapının yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 1911 yılında tamamlanmıştır*. Ağırnas İlkokulu, yeni ortaokul binasının hizmete girmesi ile Mimar Sinan Kütüphanesi olarak işlevlendirilmiştir. Ağırnas projesi kapsamına alındıktan sonra restorasyonu tamamlanarak Haziran 2006'da Belediye Ek Hizmet Binası

* Ağırnas ile ilgili Belediye tarafından bastırılan tanıtım broşüründe Çerkezoğlu Mustafa Ağırnaslı Bey'in adı geçmekte ve yapının yapım tarihi ile ilgili tutarsızlıklar bulunmaktadır.

olarak hizmete girmiştir.

Yapının yönlenişi bütün Ağırnas genelindeki diğer yapıların aksine doğu-batı istikametinde olup giriş batı yönündendir. Bu yönleniş yapının okul olarak planlandığı ve yapıldığının göstergesidir.

İki katlı yapı, yaklaşık 16x16 m. ebadında kareye yakın planlıdır. Zemin katta, kemerler ile zenginleştirilmiş giriş sahanlığına iki taraftan yedi basamaklı merdivenler ile ulaşılır. Giriş sahanlığı bölümünde geriye çekilmiş batı duvarında yer alan çift kanatlı, ahşap giriş kapısından ulaşılan zemin katta, girişte karşılıklı iki oda ve kuzey ve güney yönlerine bakan iki derslik bulunmaktadır. Üst kata çıkan iki kollu, tek sahanlıklı 22 basamaklı merdivende bu geniş giriş holünde yer alır. Merdivenin arkası ise tuvalet olarak kullanılmıştır.

Üst katta, tuvalet mekânının olduğu kısım merdiven sahanlığından yaklaşık 10cm.'lik bir kot farkı ile çıkılarak ulaşılan açık mekâna dönüşmüştür. Dersliklerin düzeni aynıdır. Giriş sahanlığının üzerinde yine kemerler ile zenginleştirilmiş bir balkon bulunur.

Alt ve üst katlardaki pencere genişlikleri ve düzeni farklıdır. Alt kat giriş (batı) cephesinde pencereler 107/190 cm. ebadında, doğu cephesinde 180/284 cm. ebadında ve düz kemerli iken üst kat pencereleri 128/284 cm. ebadında, kabartma söveli ve yarım daire kemerlidir. Batı cephesindeki giriş sahanlığının üzerinde yer alan balkona açılan bir kapı ve iki yanında birer pencere bulunur. Kuzey ve güney cephelerinde alt katta yarım daire kemerli, oyma söveli 4 pencere (180/284 cm.) yer alırken, üst katta alt kattaki pencerelerden daha dar (128/284 cm.) 5 pencere yer almaktadır. İki renkli yarım daire kemerlerin yapımında yörede *od taşı* da denilen bazalt taşlar ve tuf kullanılmıştır.

Yapı, subasman seviyesine kadar *yapı taşı* ile yapılmış, diğer iki kat *yonu taşı* ile inşa edilmiştir*. Üst örtü Marsilya tipi kiremit kaplı kırma çatıdır.

* **Yapı taşı:** Bir kenarı yaklaşık 20–30 cm. boyutunda bir küp kadar olan kabaca işlenmiş taş. Bu taş ile örülen duvarlar kalın olur. Yörede yapı yaşı ile örülen duvarlara *kara duvar* denir.

Yonu taşı: 70–120 cm. boyunda, 18–30 cm. kalınlığında ve en az 25 cm. yüksekliğinde, bütün yüzeyleri ince işlenmiş kesme taş. Köşeleri gönyesinde işlenmiş bu taşlar konut yapılarında tek sıra örülürken daha önemli yapılarda çift cidarlı duvarlarda da kullanılır.

Yapının restorasyonu tamamlandıktan sonra ön bahçe düzenlemesinde “*Temmuz 2006 Ağırnas Yaz Çalıştayı*” kapsamında hazırlanan Mimar Sinan imzaları da kullanılmıştır. (Ağırnas Belediyesi Arşivi, 2006)

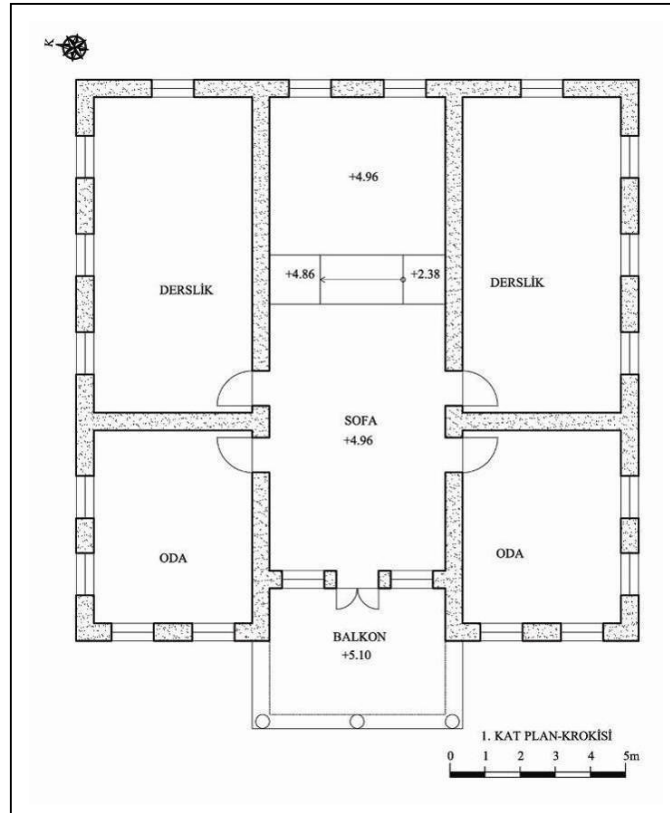
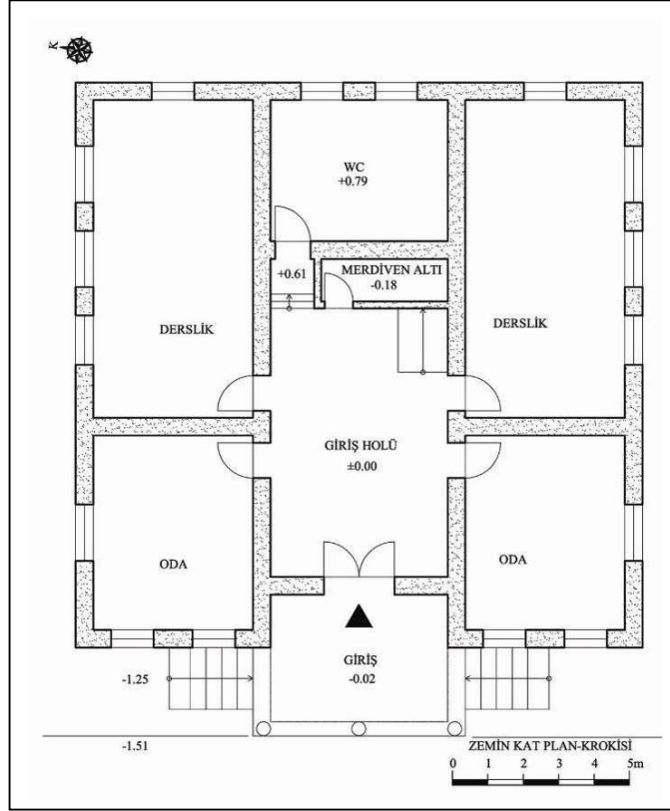
Yapının rölövesi 12 08 2006 tarihinde Mimar Ömer Tavacıgil tarafından hazırlanmıştır.

Resim 3.19 Ağırnas Ortaokulu restorasyon sonrası genel görünümü (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006)

Resim 3.20 Ağırnas İlkokulu'nun restorasyon sonrası düzenlenen ön bahçesi, 2007

Şekil 3.3 Ağırnas Ortaokulu plan krokisi (Ayten Gül Okyay, 2007)

3.4 Su yapıları

Ağırnas yerleşiminde Mimar Sinan'ın yaptırdığı söylenen üç adet anıtsal çeşme bulunmaktadır*. Bu çeşmelerin ikisi Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 22 09 1995 tarih ve 1932 sayılı kararı ile taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmişlerdir.

Tescil kaydı bulunan çeşmelerden biri Ağırnas Ortaokulu önünde, Osman Yücel Caddesi, 10 pafta, 676 parselde yer alan Ağa Pınarı'dır. Ağa Pınarı'nın yanındaki pafta 10, 677 parsel de Mimar Sinan Vakfı adına tescil edilmiştir (Çayırdağ, 2001, s.302). Tescil kaydı bulunan diğer çeşme ise, Kurtuluş Caddesi, 9 pafta, 769 parselde bulunan Sinan Pınarı'dır. Sinan Pınarı, 1. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı olan Mimar Sinan Mahallesi içinde yer almaktadır.

Resim 3.21 Ağa Pınarı genel görünümü, 2007

*Ağırnas çeşmeleri ile ilgili bilgiler, Belediye Zabıtası ve Yeraltı Şehri Sorumlusu Hakan Ağırnaslıgil ile 08 09 2005 tarihinde yapılan görüşme ve 2005–2007 yıllarında çeşitli zamanlarda yöre halkı ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

Resim 3.22 Ağa Pınarı, 2004

Mimar Sinan'ın yaptığı üç çeşmeden Ağa Pınarı ve Sinan Pınarı çeşitli onarımlarla hala ayakta iken Karagöz Çeşmesi olarak adlandırılan çeşme yıkılmış ve aynı yerine başka bir çeşme yapılarak 1997 yılından kullanıma açılmıştır. Koramaz Dağı eteğindeki Holluvan deresindeki kaynaktan 10 km.lik özel kanalla getirilen su 3 ayrı mahalledeki 3 çeşmeye dağıtılmıştır (Çayırdağ, 2001, s.302). Kullanılan dirsek sistemi ile her çeşmeden her durumda eşit miktarda su aktığı da Ağırnas halkının dikkat çektiği fakat bilimsel olarak araştırılmamış bir konudur.

“Ve dahi Kayseriyye Sancağı’nda Ağırnaz nam karyede rızaen lillahi Teala bina eylediği çeşme vakf etti ve mezbur çeşmenin kurbunda tulen iki yüz altmış zira’ ve arzen yüz altmış zira’ arz-ı memlûkesini vakıf etti ta ki çeşme-i mabûreye gelen hayvanat orada istirahat edeler” (Mimar Sinan’ın Vakfiyesi s.24)

Mimar Sinan, Vakfiyesinde bahsettiği çeşmeyi ve bu çeşmenin yakınındaki 121x197 m. büyüklüğünde bir alanı da burada sulanmaya gelen hayvanlar için istirahat alanı olarak bağışlamaktadır. Bu alan kasabalılarca işgal edilmiş durumdadır (Çayırdağ, 2001, s.302).

Resim 3.23 Sinan Pınarı genel görünümü, 2007

Resim 3.24 Sinan Pınarı, 2007

Şekil 3.4 Karagöz Pınarı'nın Ord. Prof. Dr.Süheyl Ünver tarafından çizilmiş resmi (Ağırnas Belediyesi Arşivi, 2006)

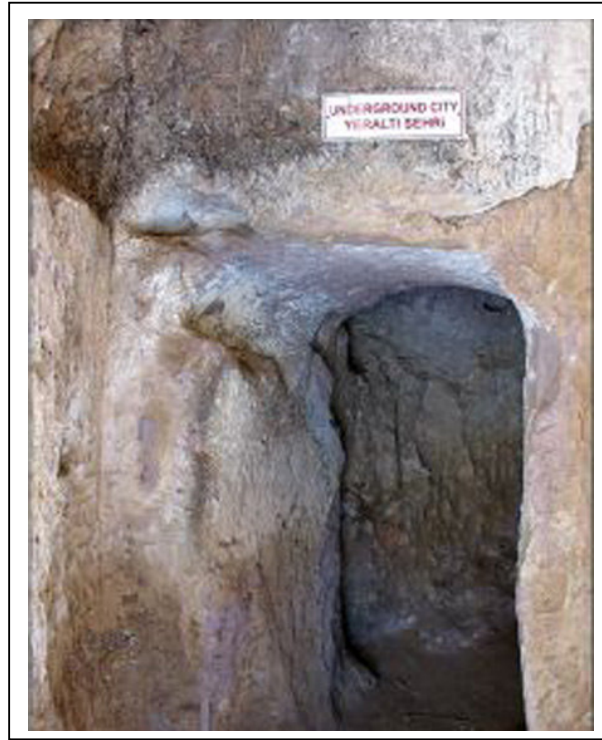
Resim 3.25 1997 yılında özgün yerinde rekonstrüksiyon olarak yeniden yapılan Karagöz Çeşmesi, 2007

3.5 Yeraltı Şehri

Ağırnas Kasabası, Akbin Deresi Mevkii'nde bulunan Yeraltı Şehri, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02 02 1989 tarih ve 357 sayılı kararı ile 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiştir.

Çevrede yeraltı şehri ile bağlantısı bulunan pek çok kaya yerleşimleri ve Mezarlar bulunmaktadır. Bunlardan, Gölgebağı Mevkii ve Sığıryatağı Mevkii'nde bulunan Kaya Yerleşimi ve Kaya mezarları, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06 05 2005 tarih ve 194 sayılı kararı ile 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillenmiştir. (Ek 6).

Yeraltı Şehri, Akbin Deresi yatağının ve Mimar Sinan Mahallesi'nin güneyinde kalan yamaçta yer almaktadır. Tespit edilmiş 5 adet girişi vardır. Ana giriş, Ağırnas yerleşimine bakan güney yamaçtadır. İlk girişte karşılaşılan odadan kiliseye ve Salon 1'e (Şekil 3.19) bağlanan tünele ulaşılır. Bu salonda hava bacaları, yemek yeme mekânı ve yeraltı şehrinin devamına ulaşan tünel girişi bulunmaktadır. Bazı yerlerde kısmen çökmüş tünellerde temizlenmemiş alt kat koridorları görünür hale gelmiştir. 2-3 kattan oluşan yeraltı şehri birbirine tüneller, dehlizler ile bağlanan oda ve oda gruplarından oluşmaktadır.

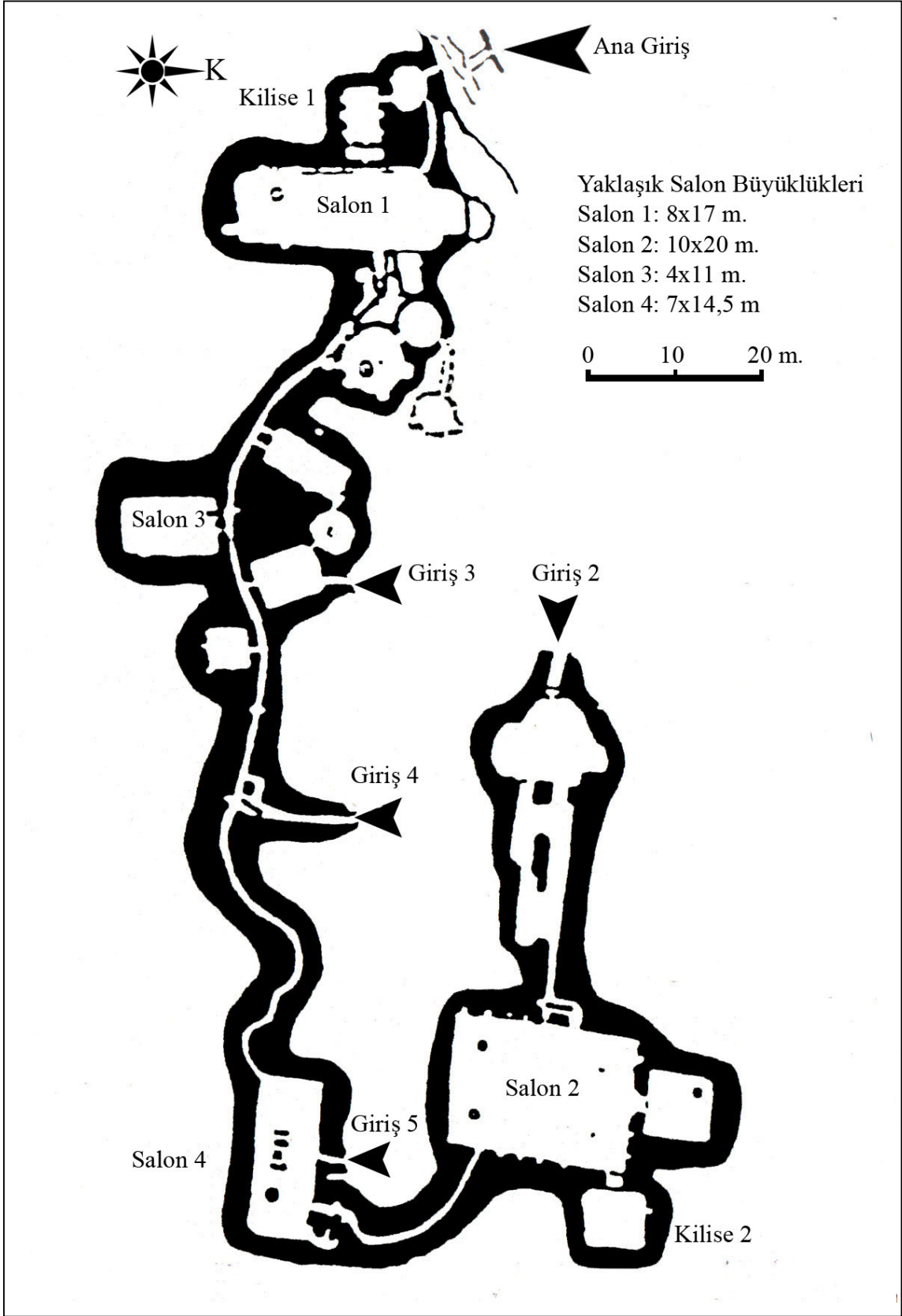
Resim 3.26 Yeraltı şehri girişi (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)

Kilise ve salonlarla beraber yeraltı şehrini oluşturan 19 odanın bir kısmı doğal yollarla oluşmuş, bir kısmı ise oyularak elde edilmiştir. (Şekil 3.19). Genişliği 70–100 cm, yüksekliği en alçak yerinde 80 cm. olan tüneller boyunca aydınlatma elemanı olan kandilleri koymak için nişler bulunmaktadır. Bu nişlerin aynı zamanda karanlık tüneller boyunca yürürken tutunmak amaçlı olduğu da düşünülmektedir. Odaların giriş kapıları, kayaya yan yana oyulmuş iki geçit şeklindedir. Bu geçitlerin bir tanesinde değirmen taşı niteliğinde, ortasında delik bulunan silindirik bir sürgü taşı (*turhun taşı*) bulunur. Acil durumda bu sürgü taşı dehlizi kapatarak geçişi sınırlandırmak amaçlı kullanılmıştır. Ortasında bulunan delik ise gözetleme, savunma ve aydınlatma aracı olarak kullanılmıştır. Toplamda dört tane olan büyük salonların ve Kilisenin giriş kapıları daha özenli olarak yapılmıştır. Düz atkılı kapı boşluğunun üstlerinde kemer şeklinde oymaları bulunmaktadır. Odaların duvarlarında çeşitli amaçlar için kullanılmış olan farklı büyüklüklerde niş ve oyuklar yer almaktadır. Yeraltı şehrinin Hıristiyanlığın ilk dönemlerindeki kullanımından sonra Ağırnas halkı tarafından da çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. Örneğin çıkışa yakın bulunan en büyük odada hayvanları bağlamak için oyulmuş tutamaklar ve yemlikler vardır.

Oldukça uzun bir süre kullanılmayan Yeraltı Şehri'nin bazı kısımları çökmeler ve toprak kaymaları neticesinde tamamen kapanmıştır. Ağırnas Belediyesi tarafından bir kısmı temizlenerek aydınlatması yapılan ve turizme açılan Yeraltı Şehri ile ilgili bilimsel bir kazı, belgeleme veya araştırma çalışması henüz yapılmamıştır.

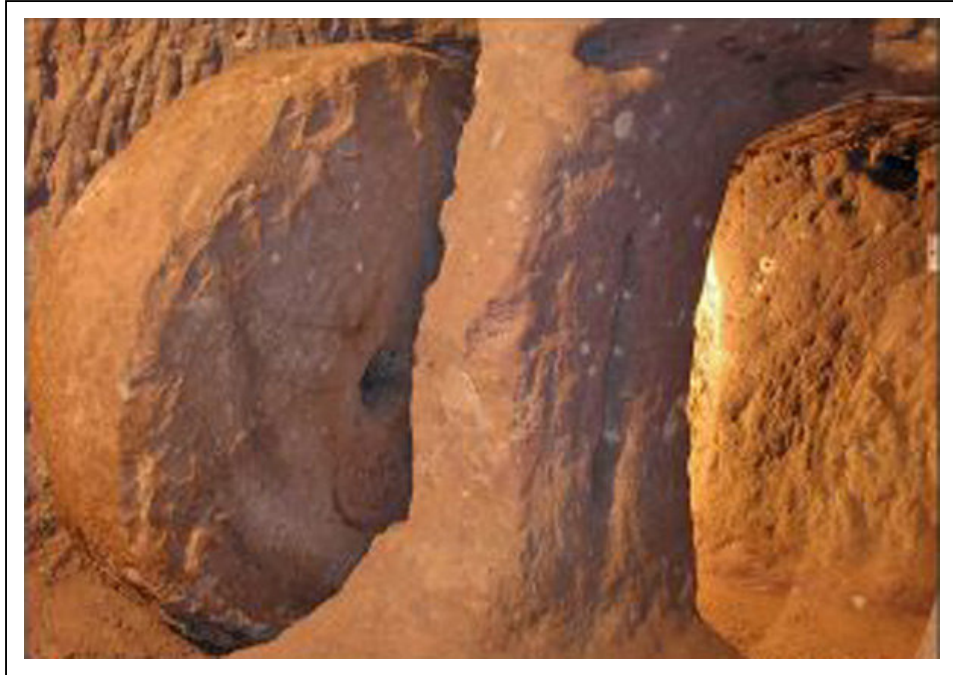
Resim 3.27 Yeraltı şehri kilise apsis kısmı (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)

Şekil 3.5 Aghinas yeraltı şehri krokisi (Aghinas Belediyesi Tanıtım Broşürü)

Resim 3.28 Yeraltı şehri kilisesi, 2005

Resim 3.29 Giriş kapısı ve sürgü taşı (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)

Resim 3.30 Farklı yükseklikteki tüneller (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)

Resim 3.31 Duvar nişleri, giriş kapısı ve sürgü taşı (turhun taşı) (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)

Resim 3.32 Salon 1’de bulunan yemek yeme mekânı ve çökmüş tüneller, 2005

Resim 3.33 Duvar nişleri ve tutamaklar (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi 2006)

3.6 Kaya Kiliseleri ve Güvercin Evleri

Ağırnas Kasabası sınırları içinde kalan önemli kültürel mirastan biri de Kaya Kiliseleri ve Güvercinliklerdir.

Kayseri İli, Ağırnas Beldesi, Akbin Deresi Mevkii'nde bulunan Ağırnas Kaya Yerleşimi ve Kaya Kiliseleri, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 08 11 2001 tarih ve 2911 sayılı kararı ile 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillenmiştir.

Kaya Yerleşimi ve Kaya Kiliseleri çevresinde bulunana alan ise yine aynı kurulun 26 04 2002 tarih ve 3001 sayılı kararı ile 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilerek korumaya alınmıştır. (Ek 2)

Akbin Deresi Mevkii'nde, derenin batı yamacı boyunca, doğu-batı yönünde uzanan kaya kiliseleri ve mekânların girişleri, Yeraltı Şehri'nden farklı olarak ayrı ayrı yapılmıştır. Bütün girişler dışarıdan algılanabilir ve dereye doğru yönelmiş biçimdedir.

Kaya kiliselerinin pek çoğu hazine arayan halk tarafından tahrip edilmiştir. Güvercinlikler ise kolaylıkla oyulabilen tuf duvarlara oyulmuştur (Gülyaz, 1996, s.92). Yaklaşık 25x25 cm. boyutlarındaki bu oyukların* ilk kullanım amacının mezar odalarında, ölen kişinin küllerinin ve özel eşyalarının bırakıldığı yerler olduğu düşünülmektedir. Bir güvercinin sığabileceği boyuttan küçük, önlerinde set olmayan ve kaya duvarın dairesel kesitli tavanına yakın olduğu yerlerde bulunan oyuklar bu teoriyi desteklemektedir (Kaya, 2005, s 17).

Güvercinlikler 3 kenarına 4–5 sıra halinde oyuklar ve kuşların tünemesi için ahşap tüneler bulunan 5-10m²'lik odacıklardır (Gülyaz, 1996, s.92). Girişleri evcilleştirilen güvercinlerin girebileceği kadar boşluk bırakılarak kapatılır ve bu giriş yılda bir kere gübre toplamak için açılır. Yavrulama dönemi gübre toplanmaz. Bu gübre çok kuvvetli olduğu için az miktarlarda çiçekler ve sebze bahçelerinde kullanılır**. Ağırnas Kaya yerleşimlerinin çevresinde çok sayıda sonradan oyulmuş ve hala kullanılan güvercin odaları da bulunmaktadır.

* Bu oyukların ölen kişinin yaşını gösterdiğine dair ispat edilmemiş bir görüş de vardır. (Kaya, 2005, s 17).

** Ağırnas Belediyesi Fen Memuru Soner Toker ile yapılan görüşme.

Resim 3.34 Mimar Sinan Caddesi ve arkada kaya yerleşimi (Ağırnas Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 2006)

Resim 3.35 Kaya kiliseleri ve güvercinliklerin yer aldığı yamaç, 2007

Resim 3.36 Kaya kiliseleri girişleri, 2007

Resim 3.37 Define arama amacı ile haçı tahrip edilmiş kilise giriş kapısı, 2007

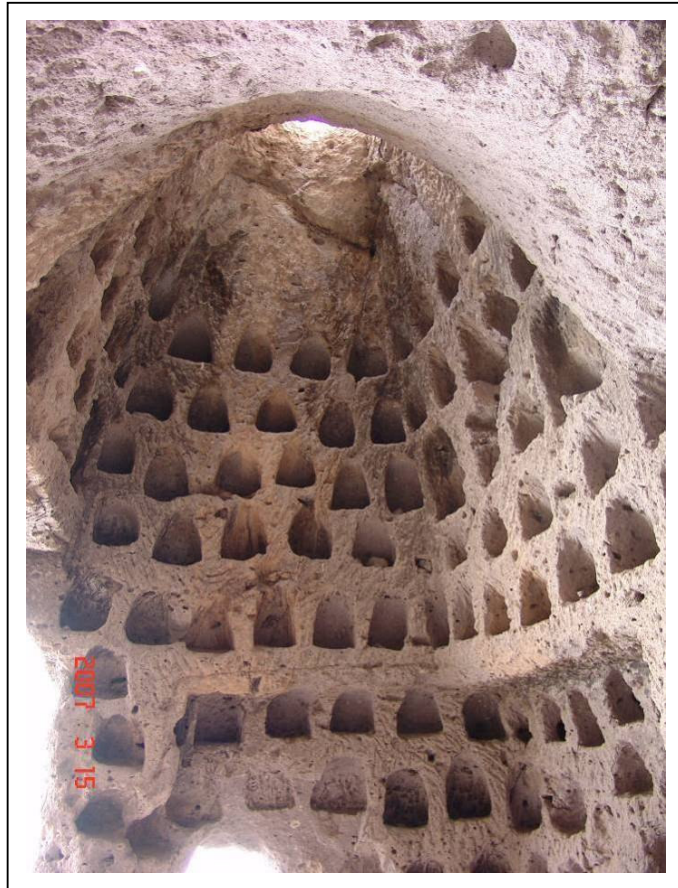
Resim 3.38 Kaya kilisesi batı duvarı ve güvercinlikler, 2007

Resim 3.39 Kaya kilisesi giriş kapısı, 2007

Resim 3.40 Sonradan oyulmuş güvercinlikler ve arkada kilise odası, 2007

Resim 3.41 Güvercinlik, 2007

4. MİMAR SİNAN CADDESİ

4.1 Çalışma Bölgesi Tanımı

Araştırması yapılan bölge, 1. derece kentsel ve arkeolojik sit alanı olan Mimar Sinan Mahallesi içinde yer alan, geleneksel dokunun en yoğun olduğu Mimar Sinan Caddesi'dir. Mimar Sinan Anı Evi ve Kültür Merkezi'de bu cadde üzerinde yer almaktadır.

Çalışma alanı ve çevresi, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30 05 2002 tarih ve 3018 sayılı kararı ile 1. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı olarak tescil edilmiştir. Ayrıca bölgedeki bazı yapılar mimari ve kültürel özellikleri ile kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Bu tescil kararlarını etkileyen en önemli unsurlardan biri yapıların, üzerinde yapıldığı yeraltı şehrinin parçaları olmasıdır.

Mimar Sinan Caddesi, Ağırnas Kasabası'nın Akbin Deresi mevkiinde, dereye doğru inen Koramaz Vadisi'nin yamacında, eğimli bir yapısı olan topografyaya organik biçimde oturan ve güneye yönelmiş yapılardan oluşmuştur. İller Bankası'nın hazırladığı 15 02 2005 tarihli "Jeolojik Etüt Raporu"na göre masif tüf olan alan yerleşime uygun alan olarak işaretlenmiştir.

Arazinin eğimli yapısı nedeni ile cadde üzerinde bulunan yapılar birbirinin görüşünü, ışık ve hava alma ihtiyacını engellemektedir.

Yüzyıllardan beri burada bulunan halkın ilk yerleşimi, Ağırnas ve Mimar Sinan Mahallesi'nde de olduğu gibi, alana yayılmış yeraltı mağaralarında (Çabuk, 2005, s.415.). Yüzyıllar boyu süren gelişim ve değişimler sonucunda yerleşim yavaş yavaş toprak üstüne çıkmaya başlamış, yapılar ihtiyaçlara göre birbirine eklenerek yerleşimin bugünkü halini oluşturmuştur. Bu cadde üzerindeki yapıların yapım tarihlerin 20. yüzyılın ilk yarısına rastlaması da bu değişim ve gelişimin göstergesidir.

Ağırnas Kasabası'nın yeni gelişen mahallelerinde kanalizasyon ve fosseptik sistemleri kurulmuşken Çalışma bölgesinin içinde bulunduğu Mimar Sinan Mahallesi'nde bu ihtiyaç, Ağırnas Projesi kapsamında hazırlanan projenin 2007 yılı sonuna kadar tamamlanması ile giderilecektir.

Ağırnas Kasabası'nın içme suyu ihtiyacı, 5 km. kuzeyinde bulunan Kızılcığan Mevkii'ndeki derin kuyudan sağlanmaktadır (15 02 2005 tarihli rapor, s.6). Mimar Sinan Mahallesinde de içme ve kullanma suyu temini bu hattan sağlanmaktadır.

4.2 Mimar Sinan Caddesi Mevcut Durum Analizleri*

Mimar Sinan Caddesi'nde bulunan yapıların parsellere oturumu ve farklı plan kotlarındaki yerleşimleri girift bir yapıdadır. Örneğin; yeraltı kenti de dâhil 2–3 katlı yapıların bir kısmının damı, yol, diğer konutun bahçesi, müştemilatı ya da kat döşemesi olarak kullanılmıştır.

Kadastral planda, aynı parsel içinde müştemilat da dâhil olmak üzere 4–5 ayrı yapı bulunduğu gözlemlenmiştir.

Bunun için cadde üzerinde yapı sınırlarını tespit etmek güçleşmiştir. Cadde üzerinde parsel sınırlarına bağlı kalınmadan ayrı girişleri olan 97 adet yapı inceleme kapsamına alınmıştır.

4.2.1 İşlev Analizi

Mimar Sinan Caddesinde bulunan yapılan analizler neticesinde 97 yapının yerleşimin büyük bölümünün konutlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Cadde üzerinde 5 yapıda konut bölümünden bağımsız dükkânlar yer almaktadır. Bu dükkânlar günümüzde kullanılmamaktadır. Mimar Sinan Caddesinde, girişi kapanmış ve atıl durumda olan bir de *bezir seteni* bulunmaktadır.

İşlev	Adet	Yüzde
Konut	90	%92,8
Konut + Ticaret	5	%5,2
Umumi WC	1	%1
Ticaret	1	%1
TOPLAM	97	%100

Çizelge 4.1 İşlev dağılım çizelgesi

*Mimar Sinan Caddesi Analizleri, 2006 da Erciyes Üniversitesi, Şehir Bölge Planlama Bölümü Öğretim Görevlisi Yard. Doç. Dr. Suat Çabuk yönetiminde şehircilik projesi kapsamında yapılmış Ağırnas analizlerinin yerinde güncellenerek değerlendirilmesi ile elde edilmiştir.

4.2.2 Mülkiyet Durumu Analizi

Mimar Sinan Caddesi'ndeki yapıların tamamı şahıslara ait olmasına rağmen restorasyonu yapılan Mimar Sinan Evi kamulaştırılmış ve Ağırnas Projesi kapsamında, bir arsa Belediye tarafından satın alınarak Umumi WC olarak hizmete açılmıştır.

Mülkiyet Durumu	Adet	Yüzde
Özel	88	%90,7
Vakıf	8	%8,3
Belediye	1	%1
TOPLAM	97	%100

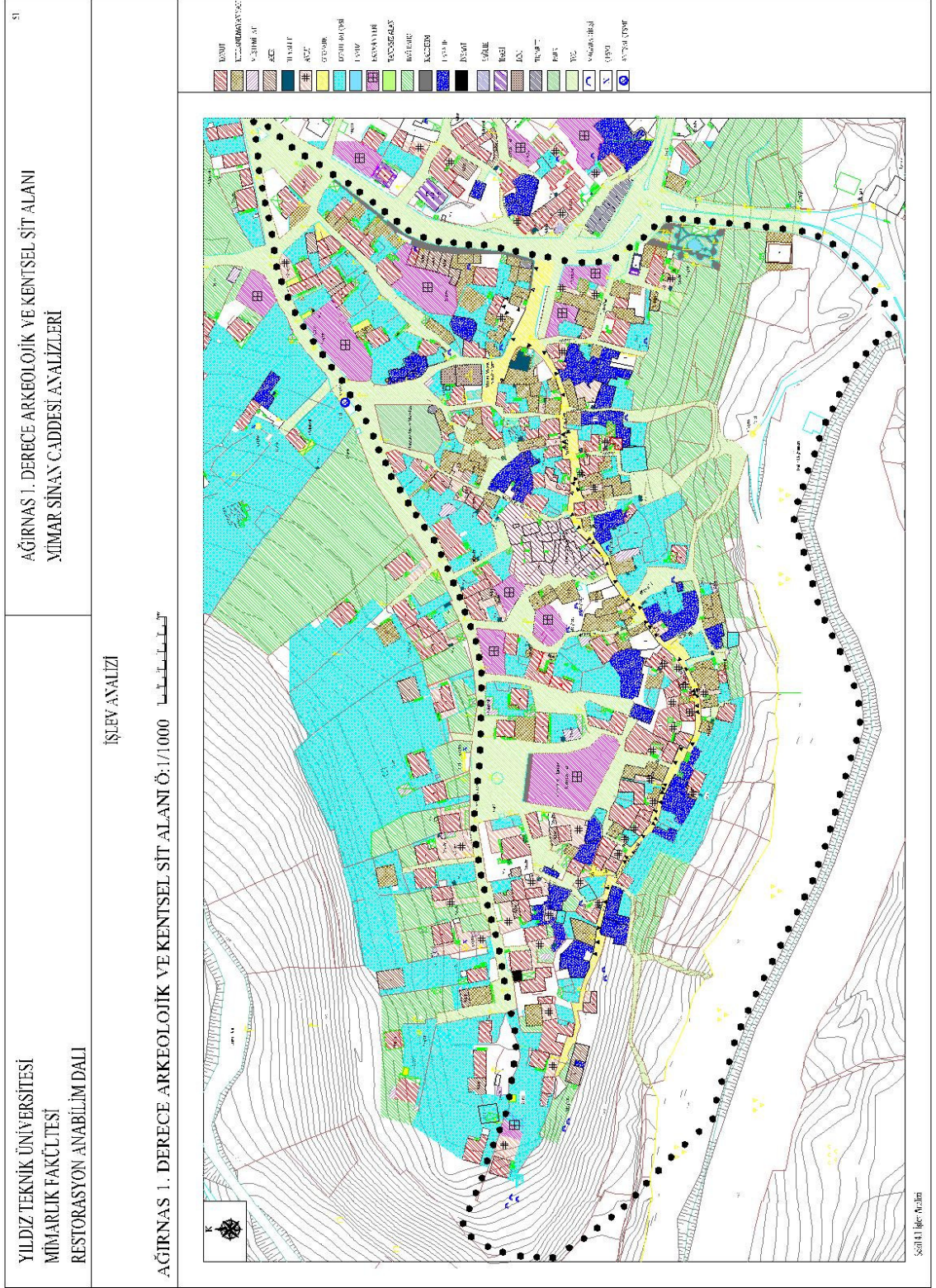
Çizelge 4.2 Mülkiyet durumu dağılım çizelgesi

4.2.3 Bina Yapım Sistemi Analizi

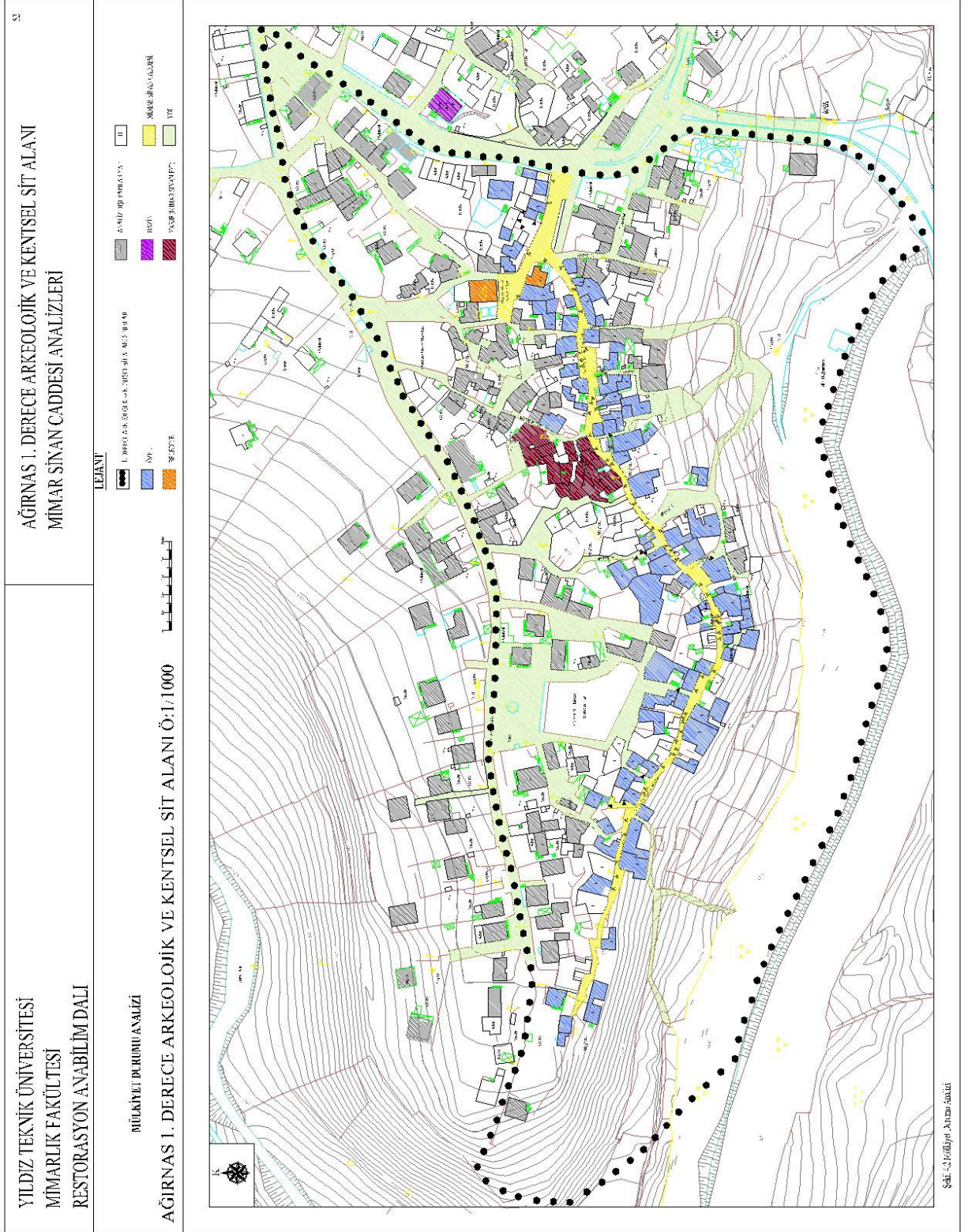
Analiz kapsamındaki 97 yapıdan 86 adedi kâgir yapım sistemi ile yapılmışlardır. Bütün alan içinde tamamen yeni malzeme ile yapılmış sadece 1 tane yapı bulunmaktadır. 10 yapıda ise mevcut kâgir sisteme betonarme sitemde odalar eklenmiştir Sızdırmazlığının temini zor olduğu için betonarme döşeme ile kapatılan toprak damlar, briket tuğla kullanılarak yükseltilmiş, kırma veya beşik çatı ile kapatılmıştır. Yeni malzeme ve teknikler kullanılan yapılarda dahi geleneksel sistemin etkilerine rastlanmıştır.

Bina Yapım Sistemi	Adet	Yüzde
Kâgir	86	%88,7
Betonarme	1	%1
Betonarme ekli Kâgir	10	%10,3
TOPLAM	97	%100

Çizelge 4.3 Bina yapım sistemi çizelgesi

Şekil 4.1 İşlev Analizi

Şekil 4.2 Mülkiyet Durumu Analizi

4.2.4 Strüktür ve Kullanım Durumu Analizleri

Yapıların çoğu halkın çeşitli etkilerle Kayseri merkez veya diğer şehirlere göç etmesi sonucu hasar görmüş, hatta bazıları tamamen yıkılmıştır.

Ağırnas Belediyesi'nin katkıları ile kamulaştırılan ve restorasyonu yapılan Mimar Sinan Evi'nden sonra sokak dokusunda da iyileştirme çalışmalar başlamıştır. Sokak üzerinde tescil kaydı bulunan yapıların kamulaştırılması ise gündemdedir. Değerlendirmeye alınan yapıların 5 tanesi tamamen harabe haline gelmiştir. 32 adedi yıkılma aşamasına gelmiş ve ciddi tamirat gerektirmektedir. 17 yapı ise genel bakım temizlik ve tamirat ile kullanılabilir durumdadır. 35 yapı sağlam durumdadır.

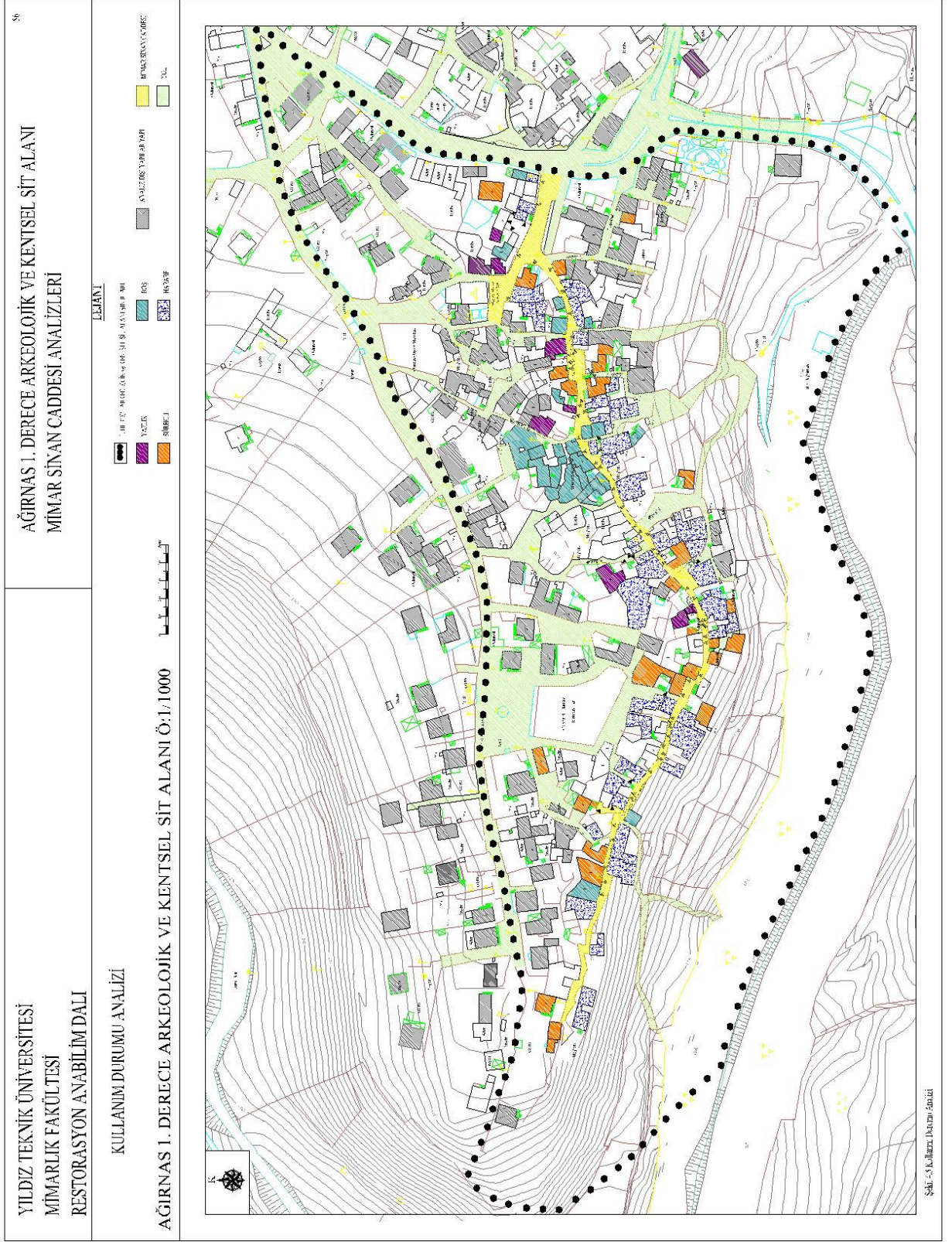
Strüktür Durumu	Adet	Yüzde
Sağlam Yapılar	35	%36,1
Restore Edilmiş Yapılar	8	%8,3
Tamirat Gerektiren Yapılar	17	%17,5
Tehlikeli Durumdaki Yapılar	32	%32,9
Tamamen Yıkılmış Yapılar	5	%5,2
TOPLAM	97	%100

Çizelge 4.4 Strüktür durumu çizelgesi

Bölgede ikamet oranı oldukça düşüktür. 16 yapı tamamen boş durumdadır. 32 yapıda sürekli ikamet görülürken 8 yapı yalnızca yazlık olarak kullanılmaktadır. 41 yapı ise oturamaya engel olacak derecelerde kısmen veya tamamen harabe haldedir.

Kullanım Durumu	Adet	Yüzde
Sürekli Oturulan Yapılar	32	%32,9
Yazlık Kullanılan yapılar	8	%8,3
Boş Yapılar	16	%16,5
Harabe Durumdaki Yapılar	41	%42,3
TOPLAM	97	%100

Çizelge 4.5 Kullanım durumu çizelgesi

Şekil 4.5 Kullanım Durumu Analizi

4.2.5 Tescilli ve Tescili Önerilen Yapılar Analizi

Değerlendirme kapsamında bulunan 97 yapının 15 tanesi Koruma Kurulu tarafından kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Koruma Kurulu'nca tescili yapılan yapıların kamulaştırılması gündemdedir. Yapılan araştırma ve analizler sonucunda çevresel, kütleli, mekânsal özellikleri nedeni ile 18 yapının daha tescili önerilmektedir.

Tescil Durumu	Adet	Yüzde
Tescil Kaydı Bulunan Yapılar	15	%15,5
Tescili Önerilen Yapılar	18	%18,6
Diğer Yapılar	64	%65,9
TOPLAM	97	%100

Çizelge 4.6 Tescil ve tescil önerileri çizelgesi

4.2.6 Değerlendirme

Mimar Sinan Caddesi'nde ayakta kalan ve kullanılan yapılar, içlerinde oturanların yaptıkları kısmi veya esaslı onarımlarla değişiklikler geçirmiş, özgünlüklerini kısmen veya tamamen kaybetmişlerdir.

Mimari ve Çevresel Değerler	Adet	Yüzde
Özgün Yapılar	79	%81,5
Özgünlüğünü Kısmen Kaybetmiş Eski Yapılar	9	%9,3
Özgünlüğünü Kaybetmiş Eski Yapılar	6	%6,2
Çevreye Uyumlu Yeni Yapılar	1	%1
Kütlesi Uyumlu Cephesi Uyumsuz Yeni Yapılar	1	%1
Çevreye Aykırı Yeni Yapılar	1	%1
TOPLAM	97	%100

Çizelge 4.7 Mimari ve çevresel değerler çizelgesi

Araştırma bölgesinde ikamet sürekliliği olmadığı için yapıların özgünlük durumları muhafaza edilmiş ve ihmal edilebilecek kadar az yeni yapı yapılmıştır. Buna göre 84 yapı gerekli tamiratlar ile aynen korunacaktır. Kütle değişikliği önerilen 9 yapıda sonradan eklenmiş çatı, oda gibi ekler ortadan kaldırılacaktır. Cephe değişikliği önerilen 5 yapıda ise orijinal olmayan plastik doğramalar ve kapılar orijinal doğramalar ile değiştirilecektir. Güneş enerjisi, uydu anteni gibi konfora yönelik eklentiler ise cadde üzerinden daha az görünen yerlere taşınacaktır.

Değerlendirme	Adet	Yüzde
Aynen Korunacak Yapılar	84	%85,5
Kütle Değişikliği Önerilen Yapılar	9	%9,3
Cephe Değişikliği Önerilen Yapılar	5	%5,2
TOPLAM	97	%100

Çizelge 4.8 Değerlendirme

4.3 Sokak Dokusu

Mimar Sinan Caddesi kayalık alanda, yol genişliği düzensizlik gösteren, organik bir yapıya sahiptir. Sokak kaplaması geleneksel dokudaki parke taşıdır ve bakımsızlıktan yer yer bozulmuştur. Ağırnas Projesi kapsamında yapılması planlanan sokak sağlıklılaştırma projesi kapsamında bozulan parke taşları sökülmeğe başlanmıştır. Bölgede çıkarılan volkanik özellikli taş (tüf), yapısı gereği ocaktan çıktığı zaman yumuşak ve kolay işlenebilir durumda olduğu için en önemli yapı malzemesidir. İşlenen taş hava ile temas ettikten sonra sertleşerek dayanım kazanmaktadır.

Cadde biçimlenmesinde en önemli etken yeraltı şehrinin varlığı ve topografyadır. Cadde Akbin Deresi'nin yer aldığı Koramaz (Değirmenler) Vadisi'ne doğru inen eğim çizgilerine paralellik gösteren bir yapıda oluşmuştur. Yaklaşık olarak doğu-batı aksında yer alan sokak üzerinde yapılar kuzey ve güneye cephe alacak şekilde yerleşmişlerdir. Kuzeyden girişi olan yapılarda avlu girişi ve ana giriş kuzeyde olmakla beraber ana hacimler eğim yönü olan güneye doğru yönelmişlerdir.

530 m. uzunluğundaki sokak en dar yerinde 2.55 m. sokak özelliği gösteren en geniş yerinde ise 5.50 m.dir. Sokak bazen önüne çıkan avlu duvarları ile birden daralmakta ve keskin dönüşler yapmaktadır. Yapı duvarlarının yola taşması veya alt kottaki bazı parsellerdeki binaların yıkılarak yola katılması ile yer yer meydanlaşan yerlerde sokak genişliği 8 m.yi bulmaktadır.

Resim 4.1 Mimar Sinan Caddesi genel görünüm, 2005

Arazi eğiminden dolayı güneye bakan yapılara giriş yol kotundan sağlanırken, diğer taraftaki yapıların bir kısmına yol kotundan basamaklar ile aşağı inilerek ulaşılmaktadır.

Sokaktaki yapılar genellikle yüksek bir avlu duvarının içinde yer alan tek yapı veya yapı gruplarıdır. Dar sokaklarda, *yapı taşı* veya *yonu* taşından yapılmış, üzerlerine harçsız moloz örgülü *harpuştalari* bulunan yüksek avlu duvarları sokak silüetini oluşturan önemli öğelerdir. Zemin katlarda çal köşeler yapıldığı tespit edilmiştir Avlu duvarlarında yer alan cümle kapıları genellikle daha özenli işçiliğe sahip taş kemerli ve taş söveli, kullanılan yapının özelliğine göre tek ya da çift kanatlı ahşap giriş kapılarıdır. Bazı yapılarda dükkân olarak kullanılan hacimlerin de sokağa açılan bir kapısı bulunur.

Resim 4.2 Envanter No:11 Avlu giriş kapısı ve dükkân girişi, 2005

Yöre halkının *konacak* dediği nefes taşları avlularda ve taş döşeli düzensiz sokaklarda, cümle kapısının yanında sıklıkla rastlanan bir kent mimarisi elemanıdır. İşini bitirip hava serinlediğinde kapı önüne çıkan yöre halkının üzerine "*minder atıp*" oturduğu ve sosyalleştiği bazen misafir ağırladığı önemli bir sokak elemanıdır. Genellikle iki yüksek taş üzerinde uzanan yassı bir taştan oluşan konacaklar bazen sadece üzerine bir kişinin oturacağı tek taşlar halinde de yapılırlar. Konacakların giriş kapısı içinde veya alçak bir bahçe duvarı örgüsü içinde çözüldüğü de gözlemlenmiştir.

Resim 4.3 Envanter No:25 ve 26, Giriş kapıları ve konacak, 2007

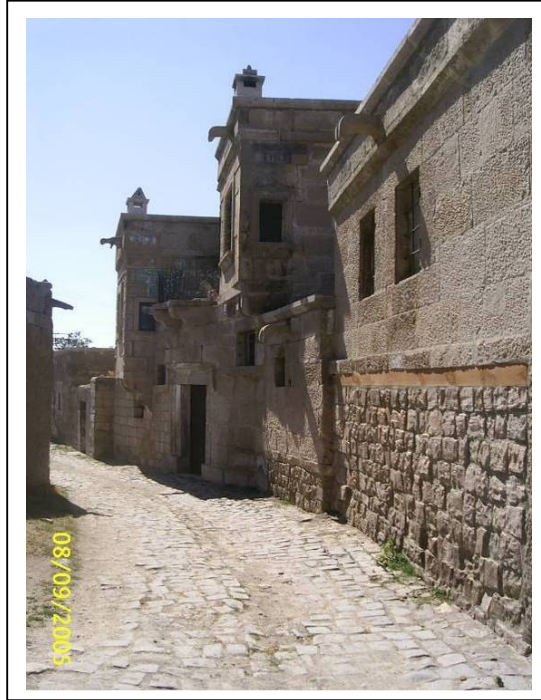

Resim 4.4 Bahçe duvarına yapılmış konacak, 2007

Resim 4.5 Envanter No:11, Kapı No:21, Konacak ve alt avlu kapısı, 2005

Yola göre üst kotta kalan ve güneye yönelen yapıların sekiz tanesinde cumba vardır. Bu cumbalardan bir tanesi girilemeyen bir evin avlu duvarının içindedir. Diğerleri yola taşan düz veya gönye çıkmalardır. Taş konsollar üzerinde taşınan cumbalar sokak dokusuna etki eden önemli mimari elemanlardır.

Resim 4.6 Mimar Sinan Evi yol cephesi, çıkma ve çörtlenler, 2005

Yapıların toprak damlarındaki suyu tahliye etmek için kullanılan taş çörtlenler ise sokağa ait diğer yapı elemanlarıdır. Genellikle tek yönlü bir oluk şeklinde olan bu çörtlenlerin bazen L şeklinde bazen de hayvan figürleri olarak yapıldığı da görülür.

Sokağın en büyük özelliği ise bütün yapıların yeraltından mağaralar ve tüneller ile birbirlerine bağlanmasıdır. Bu yeraltı mağaraları oldukça büyük bir alana yayılmış birkaç kat şeklinde devam eder, içinde kaya mezarları, şapeller, dehliz ve barınma birimleri bulundurur. Yeraltı şehri bağlayan tüneller yapıların sahipleri tarafından duvarlar örülerek kapatılmıştır.

Sokaktaki yapıların pek çoğu içinde oturan kimse kalmadığı için harap olmuş, bir kısmı ise tamamen yıkılmıştır. Oturulan yapıların bir kısmı yazlık kullanımda olduğu için yılın büyük bir bölümü kapalı kalmaktadır.

Diğer yapılarda ise günümüz konfor koşullarına uyum sağlamak amacı ile daha kolay elde edilebilen briket, çimento, tuğla gibi malzemelerle ekler yapılmıştır. Sıva ve taş döşemeler kaplamalarında çimento kullanılmış, ahşap doğramalar plastik doğramalarla değiştirilmiş, geçmeli parmaklıklar yerini demir parmaklıklara bırakmıştır. Taş yapıların üzerine betonarme hatıllar atılarak kat, pencere, kapı boşlukları ilaveleri tespit edilmiştir. En yaygın olarak da bakımı zor olan düz damın briket ile yükseltılarak eğimli çatıya dönüştürülmesi ve yağmur oluklarının yapılması bu ekler için örnek gösterilebilir. Binalara betonarme malzeme ile eklenmiş odalar da mevcuttur. Bina yüzlerinde ve çatılara uydu antenleri ve güneş enerjisi panelleri eklenmiştir.

Resim 4.7 Envanter No:17, Kapı No:70 , Yeni malzemeler ile yapılmış ekler, 2007

Resim 4.8 Envanter No:51, Kapı No:22, Yeni malzemeler ile yapılmış ekler, 2005

Resim 4.9 Envanter No:60, Kapı No:6, Oturulmadığı için harap olmuş yapı, 2005

4.4 Envanter No:04, Bahri Özkan Evi

Ağırnas Kasabası, Mimar Sinan Mahallesi, Mimar Sinan Caddesi, 3 pafta, 951 parsel, 26 numarada bulunan yapı Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30 05 2002 tarih ve 3018 sayılı kararı ile kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

Basık kemerli kesme taş avlu kapısı ahşap çift kanatlıdır. Avlu zemin kaplaması beton şaptır. Alt katta dükkân, depo ve servis birimleri vardır. Yapının yaşama kısmı olan üst kata çift kollu, tek sahanlıklı taş bir merdivenle ulaşılır.

Avlu giriş kapısının karşısında tandır evi yer alır. Merdivenin altından girilen dükkânın caddeden de bir girişi bulunmaktadır. Üst kata sonradan ilave edilmiş betonarme balkon ve yapı grubunu taşıyan betonarme dikmelerin arasından geçilerek kiler ve ambar kısımlarına ulaşılır.

Ambar-ahır kısmında, yüksek parapetli pencereler ve taşların üçgen olarak birleştirilmesi ile oluşturulmuş duvar nişleri yer alır. Yol cephesine bakan 60/100 (parapet 210 cm.) boyutlarındaki pencerede doğrama yoktur ve demir parmaklıklıdır. Üst katın avlusuna bakan havalandırma penceresi 20/30 boyutlarındadır (parapet 290 cm.). Geniş açıklıklı odanın üst örtüsü taş kemerlerdir. Ortalama 60 cm. kalınlığındaki kemerler yaklaşık olarak 130 cm. aralıkla yerleştirilmiştir. Bu odanın tavan yüksekliği 3.30 m.dir

Kemerli odanın arka kısmından yeraltı şehrine geçiş bulunmaktadır. Birbirine küçük koridorlarla bağlanan odacıklardan oluşan bu mekân samanlık olarak kullanıldığı için tam olarak görülememiştir. Aşağıya doğru inişlerin tespit edildiği odalarda yeraltı şehrinin muhtemel alt katlarına geçişler olduğu düşünülmektedir.

Yapının üst katı yaşama birimlerine ayrılmıştır. Taş merdivenin ulaştığı betonarme sundurmadan üzerinde dikdörtgen bir ışık penceresi bulunan ahşap kapı ile küçük bir giriş sofasına girilir. Giriş sofasından başoda, oda ve mutfığa ulaşılır. Başoda içerisinde yüklük ve kapaklı duvar dolabı yer almaktadır. Girişin hemen yanındaki küçük odanın sofa ve başodaya ile ortak duvarlarında yüksek parapetli(140-150cm.) kandillikler bulunur. Sofa ve odaların tavan yükseklikleri 3.10 m.dir. Giriş sofasından ulaşılan en son mekân, 3 basamak merdiven ile çıkılan, yapı malzemeleri ve pencere boşluklarının diğer odalar ile olan bağlantısızlığı dolayısı ile muhdes olduğu düşünülen mutfak kısmıdır. Geleneksel yapım teknikleri ile eklenen mutfak mekânı yamuk bir şekilde kemerlinin üzerine oturmaktadır.

Beton sundurmadan 2 basamak çıkılarak üst avluya ulaşılır. Burada daha sonradan alt avluya

yapılmış betonarme strüktüre oturan bir yapı bulunur. Soğuk iklim koşullarına uygun olmayan betonarme sistemle yapılan kısım yazlık kullanım içindir. Bu avludan 2 basamak ile çıkılan kemerli odanın damında fosseptik veya kanalizasyon bağlantısı olmayan küllü helâ yer alır.

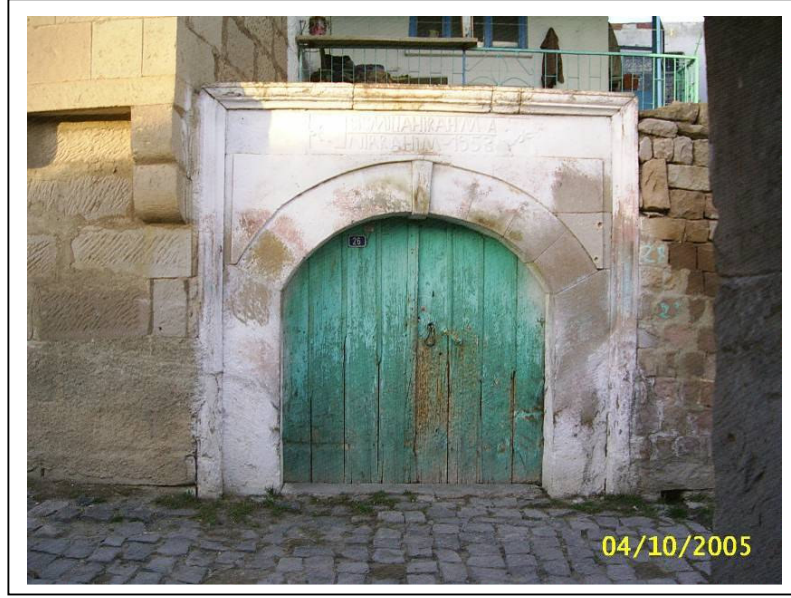
Özgün yapının zemin katı yapı taşından, üst katı ise yonu taşından yapılmıştır. Yol cephesinde üst katta 108/126 boyutlarında 2 pencere bulunmaktadır. Dışarıda demir, içeride ahşap kanatlı çift pencereler yapılmıştır. Alt katta ise üzerinde demirli ahşap kanatlı ışık penceresi bulunan düz atkılı ahşap kanatlı bir dükkân girişi ve yine demir parmaklıklı ahşap kanatlı bir pencere yer alır. Basık kemerli giriş kapısının üzerinde besmele ve 1953 tarihi okunmaktadır. Yassılık taşının üzerinde bulunan kitabede de MAŞALLAH yazısı ve 1953 tarihi okunmaktadır.

Orijinali sal taşı olan zemin yaşama birimlerinin olduğu üst katta karo seramik ile kaplanmıştır. Alt katlarda ise beton şap kaplanmıştır.

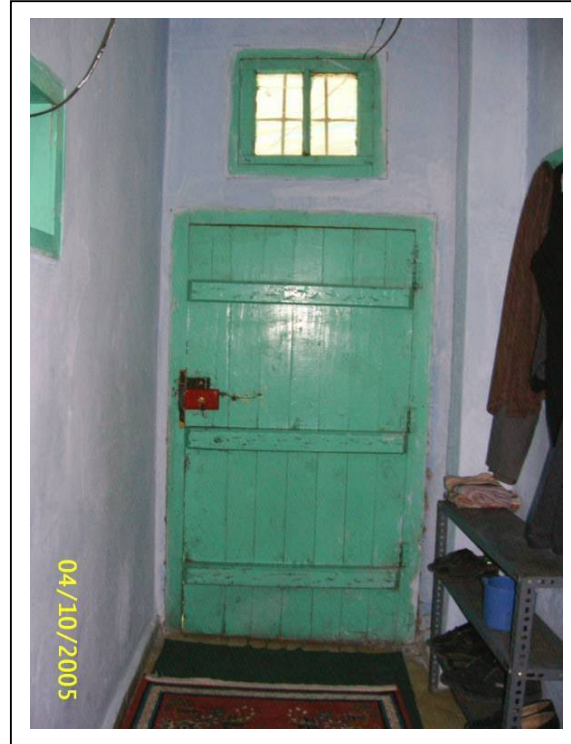
Binanın toprak damı briket ile yükseltilerek kiremit kaplı beşik çatıya dönüştürülmüş ve yağmur olukları eklenmiştir. Sonradan eklenen betonarme yapının üst örtüsü teras çatıdır.

Resim 4.10 Envanter No:04, Kapı No:26, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005

Resim 4.11 Envanter No:04, Kapı No:26, Çift kanatlı avlu kapısı, 2005

Resim 4.12 Envanter No:04, Kapı No:26, Giriş kapısı ve ışık penceresi, 2005

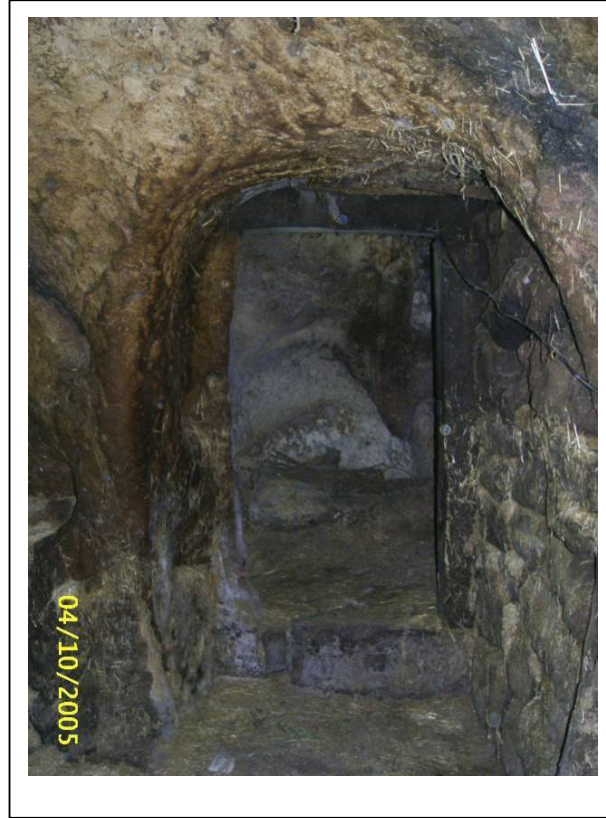
Resim 4.13 Envanter No:04, Kapı No:26, Başodadaki yüklük, kapaklı duvar nişi, tavan kirişlemesi; 2005

Resim 4.14 Envanter No:04, Kapı No:26, Başoda'da ahşap sedir, 2005

Resim 4.15 Envanter No:04, Kapı No:26, Kemerlideki duvar nişleri, 2005

Resim 4.16 Envanter No:04, Kapı No:26, Yeraltı şehri bağlantısı, 2005

4.5 Envanter No: 06 Mimar Sinan Evi

Mimar Sinan Mahallesi, Mimar Sinan Caddesi, Öztaş Sokak, 3 pafta, 806 parselde yer alan yapı Mimar Sinan Evi olarak, Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 22 09 1995 tarih ve 1932 sayılı kararı ile tescil edilmiştir.

Erciyes Üniversitesi ve Ağırnas Belediyesi'nin yaptığı tespit ve analiz çalışmaları neticesinde bu parselin çevresinde yer alan 801, 807, 808, 809, 810 ve 811 numaralı parseller de taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmişlerdir. Ağırnas Belediyesi'nin başvurusu üzerine, Kayseri Koruma Bölge Kurulu tarafından bu konutların kamulaştırılması ve Mimar Sinan Anı Evi ve Kültür Merkezi olarak restore edilmesine karar verilmiştir.

Ayrıntılı rölöveleri ve restorasyon projeleri* onaylandıktan sonra restorasyon çalışmaları başlamıştır. Restorasyonu tamamlanan 09 04 2007 tarihinde kamu hizmetine açılmıştır. Restorasyon sonrası kütüphane ve konaklama tesisi olarak kültür turizminin hizmetine sunulması planlanan yapının iç mekân düzenlemeleri ve dekorasyonu devam etmektedir.

Eğimli arazide yer alan 7 parsel üzerinde, onyediyedi yapı, birbirinden bağımsız dört avlu ve dört bahçe vardır. Farklı kotlara oturan bu yapıların altında birbirinden bağımsız veya yeraltı şehrinin parçaları niteliğinde kaya oyma mekânlar ve geçişler mevcuttur.

Birden fazla yapıdan oluştuğu için plan sürekliliği söz konusu değildir. Yapı ve yonu taşları ile örülmüş avlu duvarlarının arkasında bir, iki, üç katlı yaşama birimleri yer alır. Alt katlarda helâ, ahır, tandır evi, servis ve hizmet birimleri bulunurken üst katlarda oturma ve yatma eylemlerinin karşılandığı yaşama birimleri yer alır. Yeraltında bulunan birkaç katlı mekânlarda şarap mahzenleri, şirahaneler, tandır evleri, kilerler, mezar odaları, tapınma mekânları bulunmaktadır.

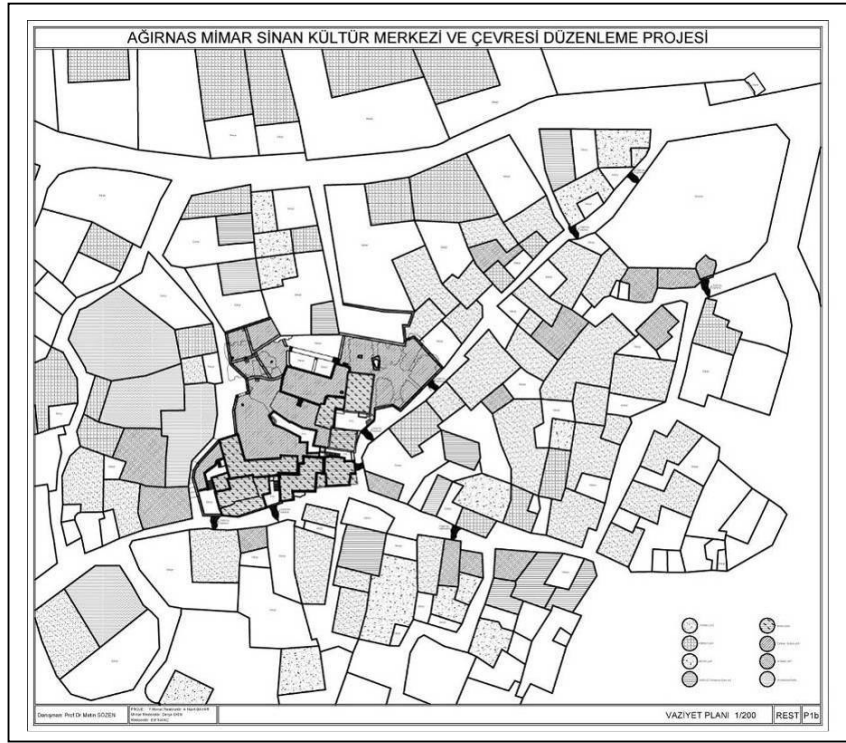
*Taslakları Erciyes Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencileri tarafından hazırlanan Mimar Sinan Evi Rölöve, Restorasyon Projeleri ve uygulaması Restoratör Mimar Nüvit Bayar tarafından yapılmıştır.

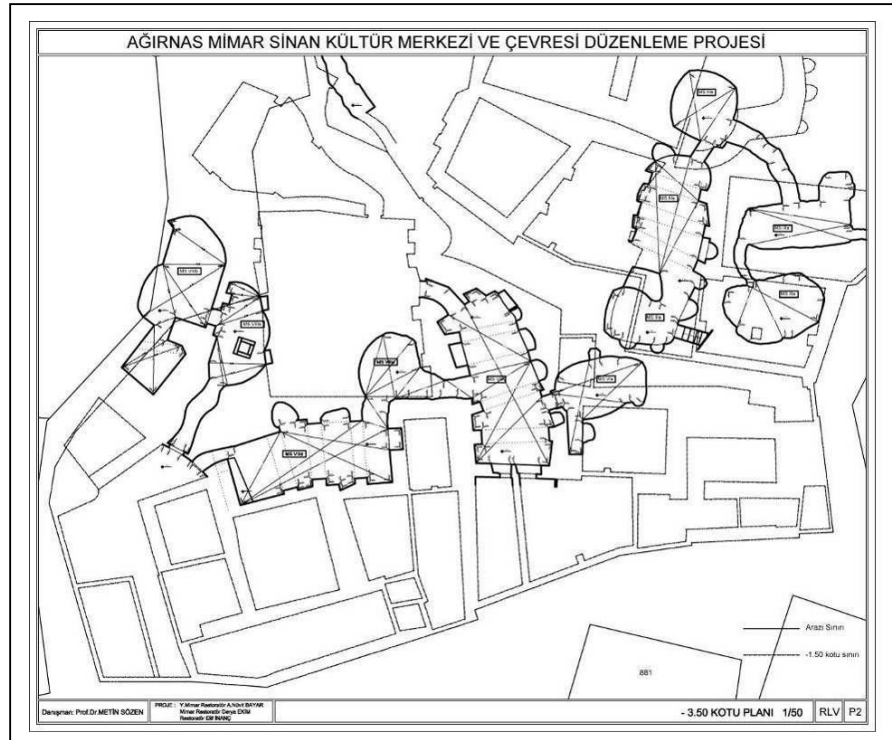
Resim 4.17 Mimar Sinan Caddesi ve Mimar Sinan Evi'nin konumu (Ağırnas Belediyesi
Fotoğraf Arşivi, 2006)

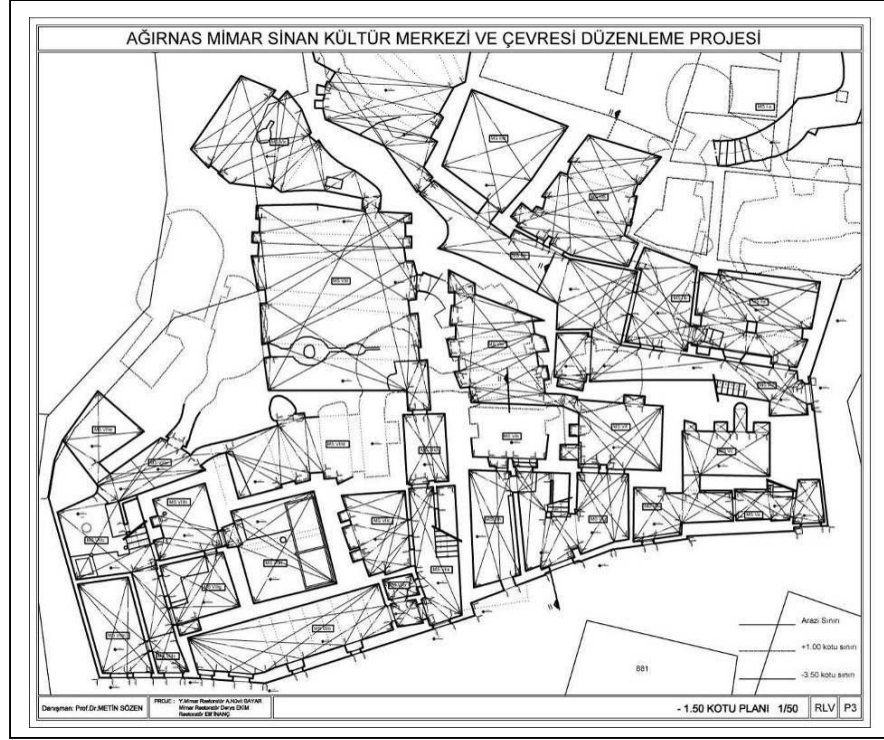
Resim 4.18 Mimar Sinan Evi giriş cephesi, Öztaş Sokak, 2005

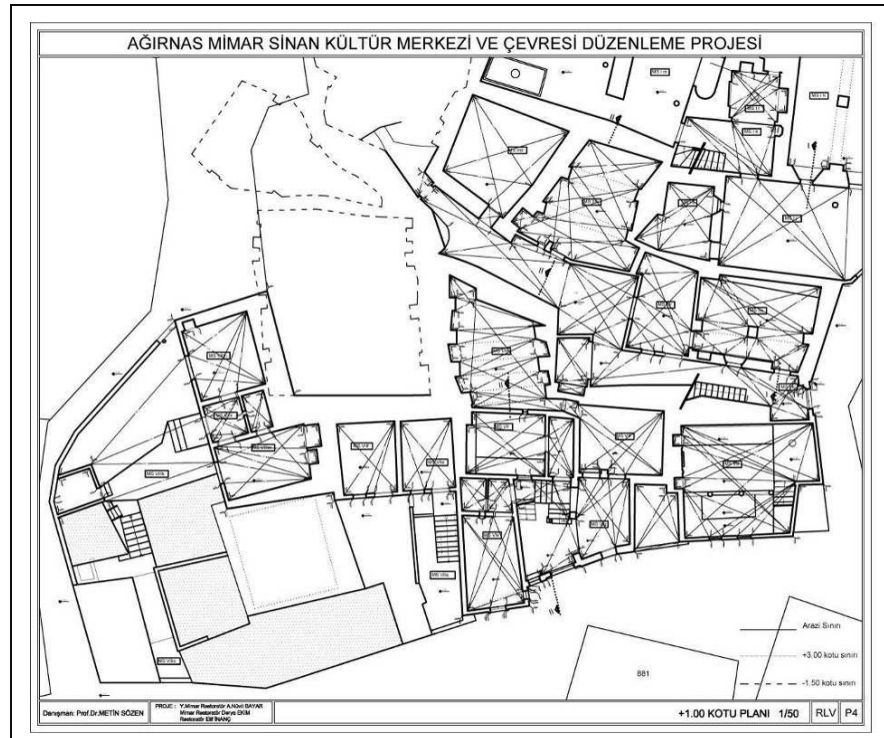
Şekil 4.8 Mimar Sinan Evi vaziyet planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)

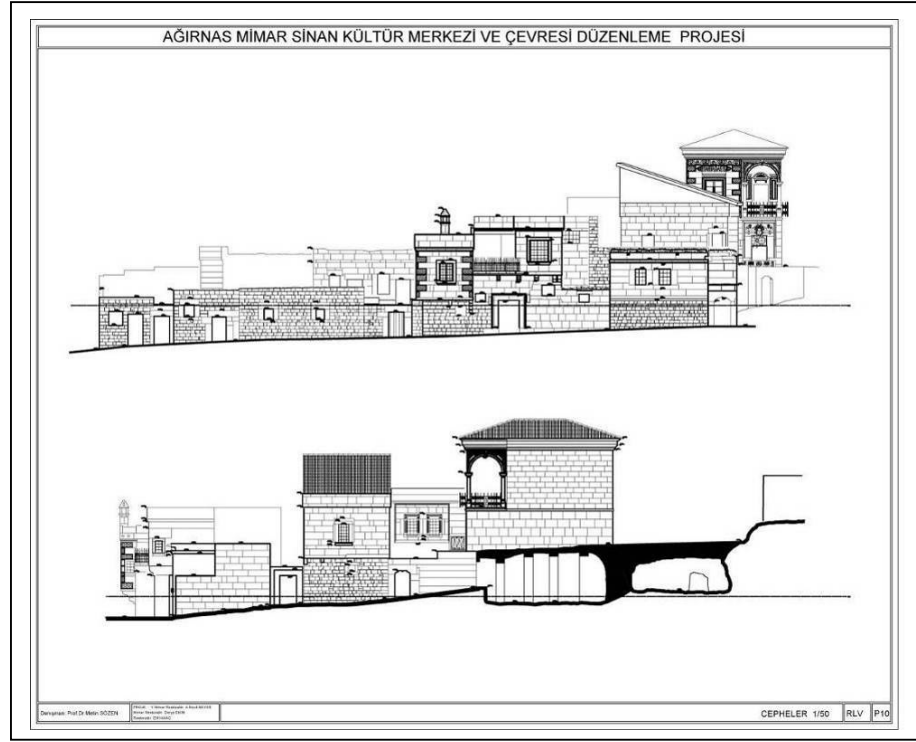
Şekil 4.9 Mimar Sinan Evi -3.50 kotu (mağaralar) planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)

Şekil 4.10 Mimar Sinan Evi -1.50 kotu planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)

Şekil 4.11 Mimar Sinan Evi +1.00 kotu planı (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)

Şekil 4.12 Mimar Sinan Evi cepheleri (Nüvit Bayar Arşivi, 2004)

4.6 Envanter No:09, Süleyman Camuzcu Evi

Ağırnas Kasabası, Mimar Sinan Mahallesi, Mimar Sinan Caddesi, 2 pafta, 965 parsel, 48 numarada bulunan yapı Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30 05 2002 tarih ve 3018 sayılı kararı ile kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

Yapı, konumu ve özellikleri itibarıyla caddede dikkat çeken yapılardan biridir. Organik biçimlenmiş caddenin görece genişleyip, 6. Sokak ile birleşerek meydanlaştığı yerde bulunur. Tam karşısında ise şu anda atıl durumda bulunan seten yer almaktadır.

Beşik kemerli, tek kanatlı ahşap kapıdan iki katlı yapının servis ve depo hacimlerinin bulunduğu zemin kata girilir. Tandır sekisi, helâ, tandır evi, tahıl ambarı ve kiler zemin katta yer alır. Yaşama birimlerinin yer aldığı üst kata sokak kapısının sağında bulunan çift kollu tek sahanlıklı taş merdiven ile ulaşılır.

Giriş kapısının sol tarafında ve parselin güneyinde helâ ve arkasında tandır sekisi yer alır. Bu mekânlar avlu duvarına bitişik olarak yapılmışlardır. Tandır sekisi, kuzeyde taş kemerli girişi bulunan 3 tarafı kapalı bir mekândır. Avluya bakan, doğrama ve parmaklığı olmayan bir penceresi vardır. Yazın sıcak günlerinde mutfak olarak kullanılmış bir mekândır. Helâ girişi, taş merdivenin karşısındadır. Tandır sekisi ve helânın ahşap kirişlemeli tavanı hasar görmüştür.

Kiler girişi kat sahanlığının altındadır. Basık kemerli taş kapı ahşap kanatlıdır. Kilerin sokağa bakan 120/75 cm boyutlarındaki penceresi ahşap doğramalı ve demir parmaklıklıdır. Kilerde bulunan ahşap dikme yapının geçirdiği onarım sırasında sıvanmıştır. Yaşam birimlerinin alt katında yer alan kilerden dükkân kısmına açılan kapı günümüzde kapatılmıştır. Dükkânın sokağa bakan bir penceresi ve doğrudan sokağa açılan bir kapısı vardır.

Giriş kapısı kat sahanlığının altında bulunan diğer oda ambardır. Avlu zemininden 1 basamak kot farkı ile inilir. Ambarda bir duvar nişi ve taş tahıl ambarları yer alır. Tavan yüksekliği 3.05 m. olan odada sehim veren üst örtüyü taşımak için 22 cm çapında ahşap bir dikme yerleştirilmiştir. Ambarın avluya bakan penceresi 53/49 cm. boyutlarında demir parmaklıklılı ve doğramasızdır. Ambardan bir odaya daha geçiş vardır. Zemini çökmüş ve içine atık su akan kemerli odaya girilememiştir.

Parselin batı köşesinde yer alan tandır evinin zemini basık kemerli girişten sonra 30 cm.lik bir basamak ile yükseltilmiştir. 38 cm. çapındaki tandır bu sekide yer alır. Bu odada da bir duvar

nişi yer alır. Tandır evinin zemini geçirdiği onarımdan sonra beton şap ile kaplanmıştır. Avluya bakan 60/80 boyutlarında, geçmeli demir parmaklıklı pencerede doğrama yoktur. Ahşap kirişlemeli tavan, kirişlemeye dik bir *hezen** ve altında bir dikme ile desteklenmiştir.

Yaşama birimlerini barındıran üst kat, kiler ve dükkânın üzerinde yer alır. 12 taş basamak ile çıkılan kat sahanlığı *sallık* adı verilen küçük bir terasa dönüştürülmüştür ve avluda bulunan 2 ahşap dikme ile taşınmaktadır.

Yaşama birimine düz atkılı, ahşap kanatlı giriş kapısından girilir. Kapının üzerinde ahşap kanatlı, demir parmaklıklı aydınlatma penceresi vardır. Giriş sofası, içinde mutfak olarak kullanılan bir çağ taşı ve duvar nişi bulunan geçiş mekânıdır. Buradan birisi cumbalı başoda diğeri de yatak odası olan iki odaya ulaşılır. Başodada taş konsollar ile taşınan cumbanın yola bakan cephesinde 77/138 boyutlarında iki pencere ve cumbanın iki yanında 32/56 boyutlarında tek doğramalı, parmaklıksız birer pencere yer alır. Cumbanın avluya bakan tarafındaki pencere sonradan kapatılmıştır. Başodada bir köşe dolabı, yatak odası ve sofa ile ortak duvarlarda 25/35 boyutlarında yüksek parapetli (150 cm.) birer kandillik vardır.

Yatak odasının kapısı giriş kapısının tam karşısındadır ve yola bakan cephesinde 80/138 boyutlarında, ahşap çift doğramalı, demir parmaklıklı bir penceresi vardır. Oda kapısının arkasında ahşap kapakları işlemeli bir yüklük bulunur.

Giriş kapısının bulunduğu kottan ambar ve tandır evinin damı olan üst avluya çıkılır. Teras olarak kullanılan taş kaplı damdan üst parsele geçiş kapısı kapatılmıştır.

Yapının taşıyıcı duvarları 55–115 cm. arasında değişen taş duvarlardır. Diğer duvarlar yapı ve yonu taşları ile 20 cm. kalınlığında yapılmıştır.

Cephe düzeni oldukça özenli bir işçiliğe sahip yapıda taş konsollar, taş silmeler, pencereler, köşe taşlarının işlenişi ve at gövdesi şeklindeki çörtten dikkat çeker. Simetrik yerleştirilmiş cumba pencerelerinin arasındaki kabartma çiçek motifinin iki yanında METE ve 944 yazıları

***Hezen:** Çapı 30 cm den daha kalın olan ahşap kiriş. Genellikle ardıç ağacından elde edilir ve büyüklüğü dolayısı ile geniş açıklıklı yerlerde ana taşıyıcı görevini görür. Üst örtüyü desteklemek amacı ile ana kirişlemeye dik olarak yerleştirildiği de tespit edilmiştir.

okunmaktadır. Cumbanın kuzeydoğu yönüne bakan yan penceresinin üzerinde de Osmanlıca bir kitabe bulunmaktadır.

Yarım daire kemeri piramidal süslemeli taş giriş kapısının üzerinde bulunan bitkisel motifte besmele, maşallah ve 1949 tarihi, motifin üzerinde KAHRAMAN CAMUÇCI yazısı okunmaktadır. Giriş kapısındaki tarih yapı üzerindeki tarihten yeni olduğu için avlu kapısının daha sonra yapıldığı söylenebilir.

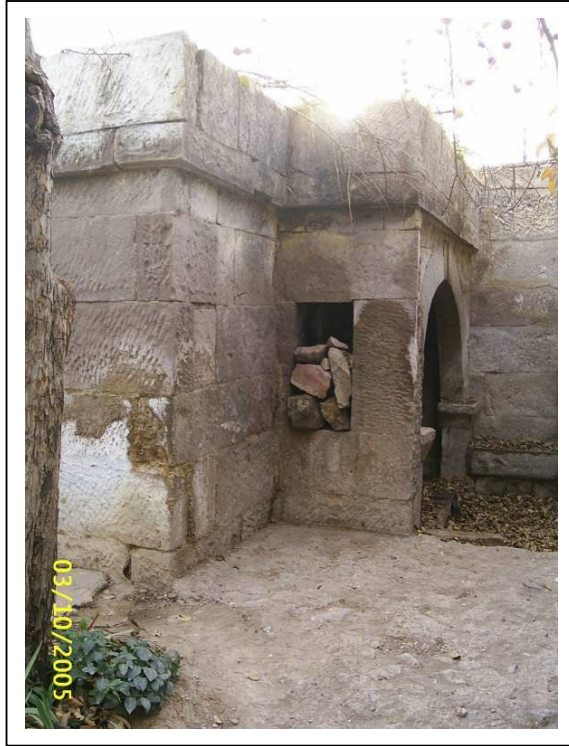
Resim 4.19 Envanter No:09, Kapı No:48, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005

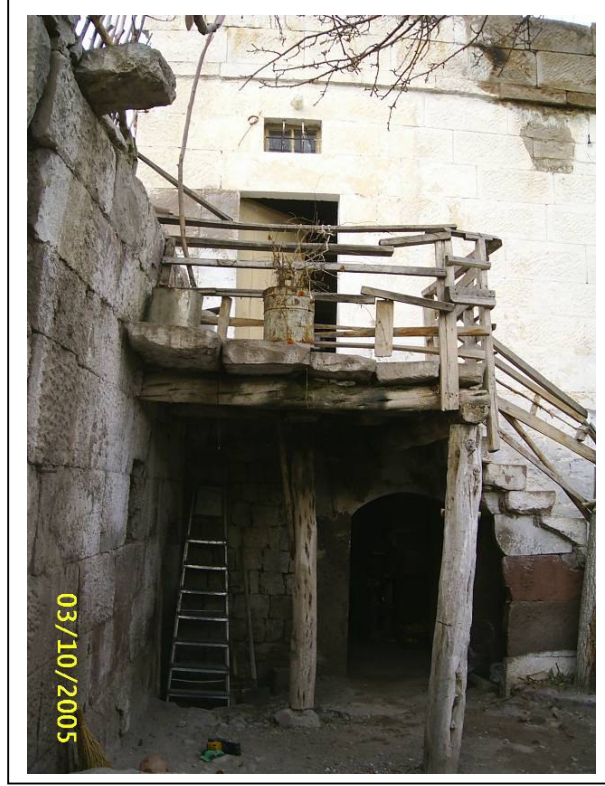
Resim 4.20 Envanter No:09, Kapı No:48, Avlu duvarı ve kapı, 2005

Resim 4.21 Envanter No:09, Kapı No:48, Cumba, taş konsollar ve çörtlen, 2005

Resim 4.22 Envanter No:09, Kapı No:48, Tandır sekisi ve helâ, 2005

Resim 4.23Envanter No:09, Kapı No:48, Taş merdiven, kiler girişi ve sallık, 2005

Resim 4.24 Envanter No:09, Kapı No:48, Tahıl ambarları ve kemerli oda girişi, 2005

4.7 Envanter No 10 Kadir Zadikan Evi

Ağırnas Kasabası, Mimar Sinan Mahallesi, Mimar Sinan Caddesi, pafta 2, parsel 972, 58 numarada bulunan yapı Kayseri Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30 05 2002 tarih ve 3018 sayılı kararı ile kùltür varlığı olarak tescil edilmiştir.

Mimar Sinan Caddesi'nin güneye bakan tarafında yer alır. Yapı grubu, yola cephesi olan 2 katlı bir yapı ve tek katlı servis birimlerinden oluşur. Yarım daire kemerli, çift kanatlı ahşap giriş kapısından taş döşeli avluya ulaşılır. Ahıra bu avludan ulaşılır. Tandır, helâ, biri yazlık kullanım için olduğu düşünölen iki oda ve üst kata giriş merdivenleri ise 3 basamak yüksekte bulunan ikinci avludadır.

Ahır, yaklaşık 75 cm. kalınlığında ve yaklaşık 80 cm. aralıklarla yerleştirilmiş 4 kemerli bir odadır. Bu odanın yüksek parapetli (140 cm.), yola bakan 69/73 cm boyutlarında bir penceresi vardır. Ahşap doğramalı pencerenin geçmeli demir parmaklıkları vardır. Üst kata çıkan taş merdivenin altında kalan ve ahşap kirişlerle kapatılmış ambar kısmına da bu odadan ulaşılır. Ambar merdiven altına denk geldiği için 2 dikme ile taşınan bir kirişle üst örtü iki kademe olarak yapılmıştır.

Avluda bulunan tandır sekisi, helâ ve diğer iki oda tek katlıdır. Üst kata çıkan merdivenin yanında helâ ve tandır sekisi yer alır. Tandır sekisi, içinde 40 cm. çapında bir tandır bulunan, girişi taş kemerli bir odadır. Girişi güney yönündedir.

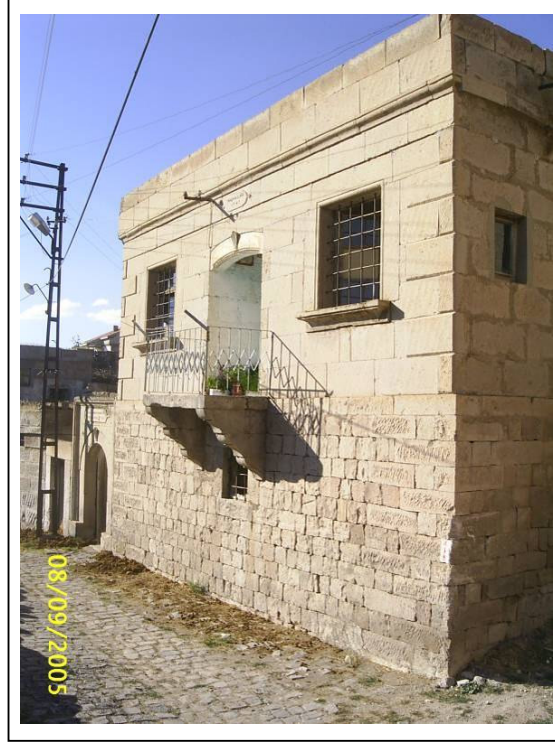
Tandır sekisine bitişik odaya 2 basamak merdiven ile çıkılır. İçinde bir duvar nişi bulunan odadan penceresiz bir odaya açılan bir kapısı vardır. Avluya bakan 71/93 boyutlarındaki pencerenin altında bir konacak bulunur. Girişi batıya bakan odanın içinde taş bir sedir, dolap nişleri ve gusülhane yer alır. Kullanılmadığı için bu iki odanın toprak damları çökmüştür.

Taş kaplı avludan tek kollu sahanlıksız 10 taş basamakla ulaşılan üst katta giriş kapısı aksında dar bir sofa ve taş konsollar üzerinde taşınan bir balkon bulunur. Sofanın iki yanında yola ve yan cephelere pencereleri bulunan birer oda yer alır. Ahşap doğramalı, geçmeli demir parmaklıklı cephe pencereleri 112/130 boyutlarındadır. Sofanın sağ tarafındaki odada 35/45 boyutlarında bir kandillik bulunur. Üst katta modern malzemeler ile onarımlar yapılmış, döşeme kaplamaları ve balkon kapısı değiştirilmiştir.

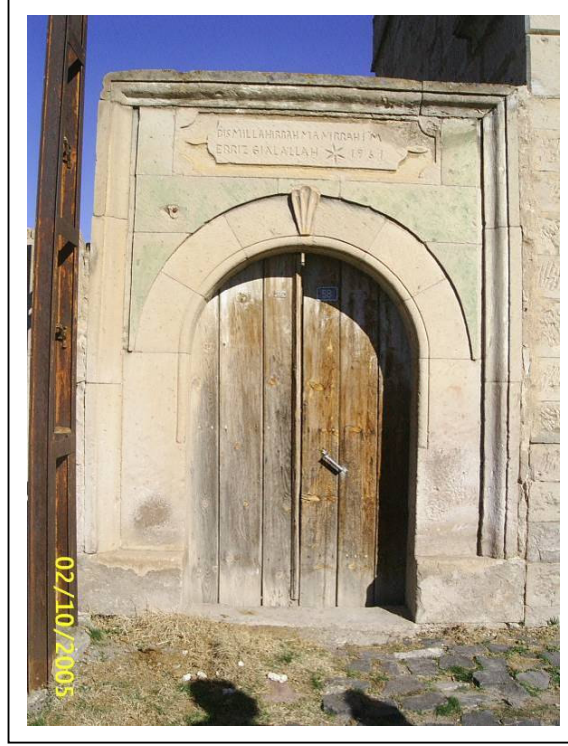
Ahır ve diğer zemin katların 80–100 cm. kalınlığındaki duvarları yapı taşları ile iç duvarlar ve üst kat duvarları ise 20–25 cm. kalınlığında yonu taşları ile örölmüştür.

Simetrik cephe düzenine sahip yapıda balkon çıkması tam ortada yer alır. Zemin katın tek

penceresi balkon çıkmasını taşıyan taş konsolların arasında yer alır. Balkonun üzerindeki basık taş kemer piramidal süslemelidir. Üzerinde bitkisel motifli süslemesi vardır. Yassılık taşı hizasında yer alan kitabede MAŞAALLAH yazısı ve 1961 tarihi yer alır. Yarım daire kemerli taş girişin üzerinde besmele, ERRIZGIALALLAH yazıları ve 1961 tarihi yer alır. Giriş kapısının taş kabartma kısımları sarı ve yeşil renklerde boyanmıştır.

Resim 4.25 Envanter No:10, Kapı No:58, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005

Resim 4.26 Envanter No:10, Kapı No:58, Giriş kapısı, 2005

Resim 4.27 Envanter No:10, Kapı No:58, Tandır sekisi ve helâ, 2005

Resim 4.28 Envanter No:10, Kapı No:58, Avluya bakan odalar, 2005

Resim 4.29 Envanter No:10, Kapı No:58, Taş sedir, 2005

4.8 Envanter No 11 Duran Uymaz Evi

Ağırnas Kasabası, Mimar Sinan Mahallesi, Mimar Sinan Caddesi, 3 pafta, 886 parsel, 21 numarada bulunan yapı Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30 05 2002 tarih ve 3018 sayılı kararı ile kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Mimar Sinan Caddesi'nin Koramaz Vadisi tarafında bulunur.

Yapıya yaşama birimlerinin bulunduğu kottan girilir. Kuzeydeki avlu girişinden bağımsız bir girişi olan dükkânın kapısı da avlu kapısının yanındadır.

Yoldan üç basamak ile inilen avluda kağrı garajı ve iç sofaya açılan üzeri dikdörtgen ışık pencere kapı bulunur. Bu kapıdan sırası ile içinde mutfak olarak kullanılmış nişin bulunduğu oda başoda kısımlarına ulaşılır. Mutfak nişi bulunan odada avluya bakan 82/96 boyutlarında bir pencere vardır. 85x91x180 cm boyutlarındaki mutfak nişinin üzerinde yüklük olarak kullanılmış bir kısım vardır. Başodada taş sedir, köşe dolabı, biri gusülhane olan 2 duvar nişi ve koridora bakan tarafta 22/38 boyutlarında bir kandillik bulunur. Başodanın güneye bakan 115/132 boyutlarında bir penceresi vardır.

Giriş kapısı aksındaki çiçek motifli ışık penceresi olan kapıdan alt avluya inen tek kollu merdivene ulaşılır. 19 taş basamak ile inilen avluda arka sokağa çıkış kapısının yanında bir konacak vardır. Avlu kapısının diğer tarafında helâ olan kısmın zemin çökmüş, helâ yıkılmış ve altındaki yeraltı mağarası açığa çıkmıştır. Alt avluda ahır, kış evi-tandır sekisi ve içinde çağ taşı bulunan 3. bir oda yer alır. Çağ taşı bulunan odada duvar nişleri yer almaktadır. Bu odanın yanındaki oda kış evidir. Kış evinin hemen arkasında tandırın yer aldığı tandır sekisi bulunur. Buradan genişçe bir koridor ile tahıl ambarlarını yer aldığı odaya geçilir. Bu odanın arka duvarı kaya duvarlara oturmaktadır. Kaya duvarı desteklemek için mekânı çapraz olarak kesen bir kemer yapılmıştır.

Diğer yapılarda olduğu gibi burada da alt katta duvarları yapı taşından yapılmış duvarlardır. Üst kat duvarları ve iç duvarlar ise 20 cm. kalınlığında yapı veya yonu taşı duvarlardır.

Yerleşimin bilinen en yüksek ve geniş kemerlisi olan ahırın girişi başodanın altındadır. Kemer yüksekliği 350 cm.dir. 75 cm. genişliğindeki 5 kemer yaklaşık 120 cm. aralıkla yerleştirilmişlerdir. Odanın bir tarafında kemerlerin oturduğu ayakların arası sonradan duvar örülerek kapatılmıştır.

Ahırın arka kısmında üzeri yüklük olarak kullanılan alçak bir girişle yarı inşa edilmiş yarı doğal yolla oluşmuş bir samanlığa girilir. Samanlık olarak kullanılan bu hacimde iki taşıyıcı

kemer üst örtüyü desteklemektedir. Yeraltı şehrinin önemli bir bağlantısı olan bu mekânın içinde sonradan yapılmış bir duvar uzanmaktadır. Oldukça geniş ve yüksek olan bu mekânın sonunda yöre halkının “Umut İni” diye adlandırdığı yeraltı şapeline ulaşılır.

Doğu batı aksında yer alan şapelin girişi batıdadır. Doğuda 3 tane duvar nişi olan bir apsis, kuzeyde mezar nişi olduğu tahmin edilen bir kısım ve güneyde yine duvar nişleri ve diğer hacimler ile bağlantısı olan bir geçiş bulunur. Buradan geçilen odada dışarıya çıkan bir kapı olduğu tespit edilmiş fakat kapının yeri dışarıdan tespit edilememiştir.

Kutsal hacmin üzerinde, mağaralarda baca denilen doğal oluşum yer alır. Böylelikle hacmin havalandırma ve ışık ihtiyacı sağlanır. Bu mekân tam olarak yapı alanının dışına taşarak Mimar Sinan Caddesi'nin altına denk gelmekte ve karşıdaki binanın mülkiyet sınırlarına girmektedir.

Samanlık hacminin arkasında yapılmış duvar ile ayrılan mekânın duvarlarında mezar odacıkları olduğu tahmin edilen küçük hacimler bulunur. Yeraltı tünellerinin ve mağaralarının genel yapısı ile karşılaştırıldığında oldukça yüksek ve geniş olan bu alanda tavanın çökmemesi için taş kolonlar bırakılmıştır. Alanın ilerisinde alçak kapılarla yeraltı tünellerine geçişler tespit edilmiş, fakat zemini yer yer çökme tehlikesi bulunan mekânda bu tespitlerin ötesinde bir çalışma yapılamamıştır.

Şapel ve çevresinin şekillenişinden buranın geçmiş dönemlerde önemli bir ibadet ve toplantı yeri olduğu anlaşılmaktadır.

Yapı kullanılmadığı için toprak damların büyük bir kısmı çökmüş, kapı ve pencere doğramaları yok olmuş ve ev harabeye dönmüştür.

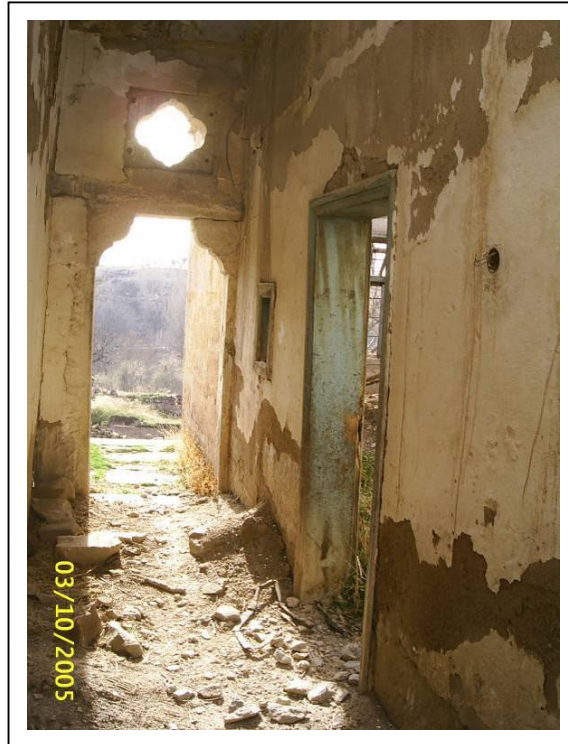
Resim 4.30 Envanter No:11, , Kapı No:21, Mimar Sinan Caddesi cephesi, 2005

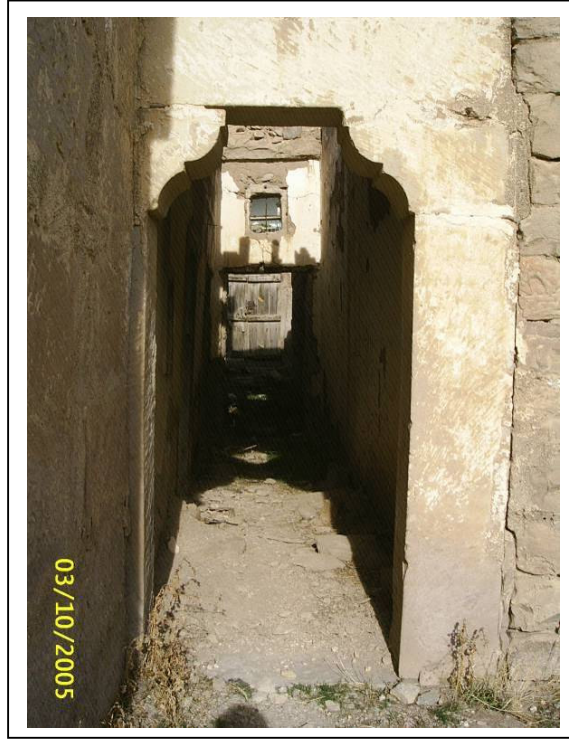
Resim 4.31 Envanter No:11, Kapı No:21, Harap olmuş zemin kat, 2005

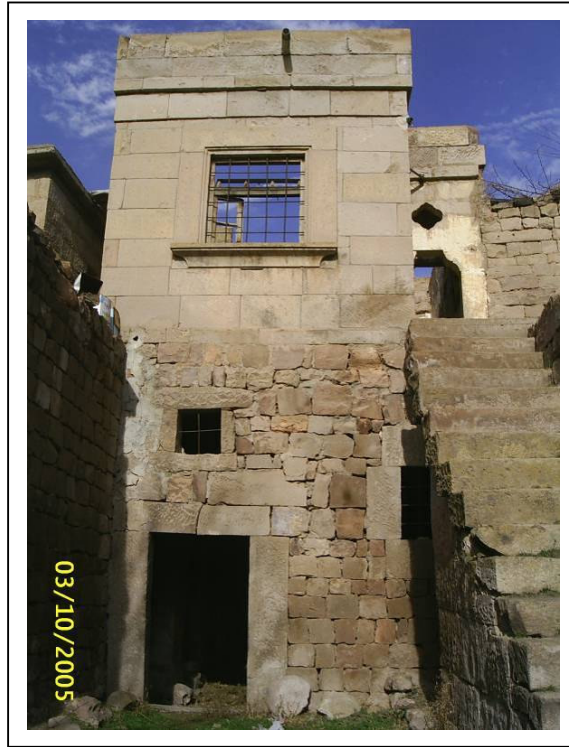
Resim 4.32 Envanter No:11, Kapı No:21, Başoda, 2005

Resim 4.33 Envanter No:11, Kapı No:21, Zemin kat iç sofa, 2005

Resim 4.34 Envanter No:11, Kapı No:21, Arka avlu çıkış kapısı ve iç sofa, 2005

Resim 4.35 Envanter No:11, Kapı No:21, Güney cephesi, 2005

Resim 4.36 Envanter No:11, Kapı No:21, Alt kat odada bulunan duvar nişleri ve çağ taşı, harap olmuş duvarlar, 2005

Resim 4.37 Envanter No:11, Kapı No:21, Kemerli (ahır) girişi ve pencereleri, 2005

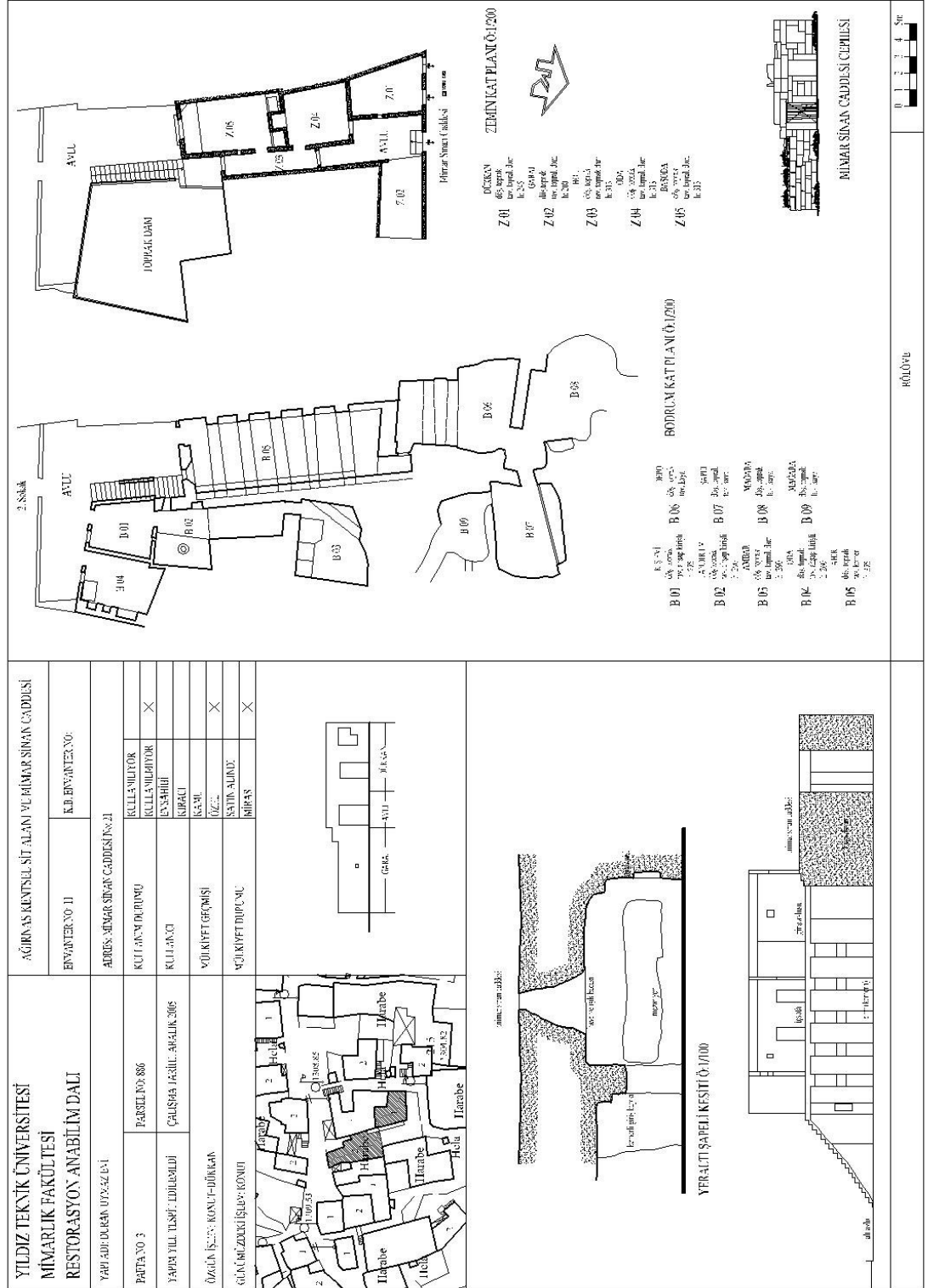

Resim 4.38 Envanter No:11, Kapı No:21, Şapel apsis duvarı, 2005

Resim 4.39 Envanter No:11,
Kapı No:21 Şapel güney duvarı,
2005

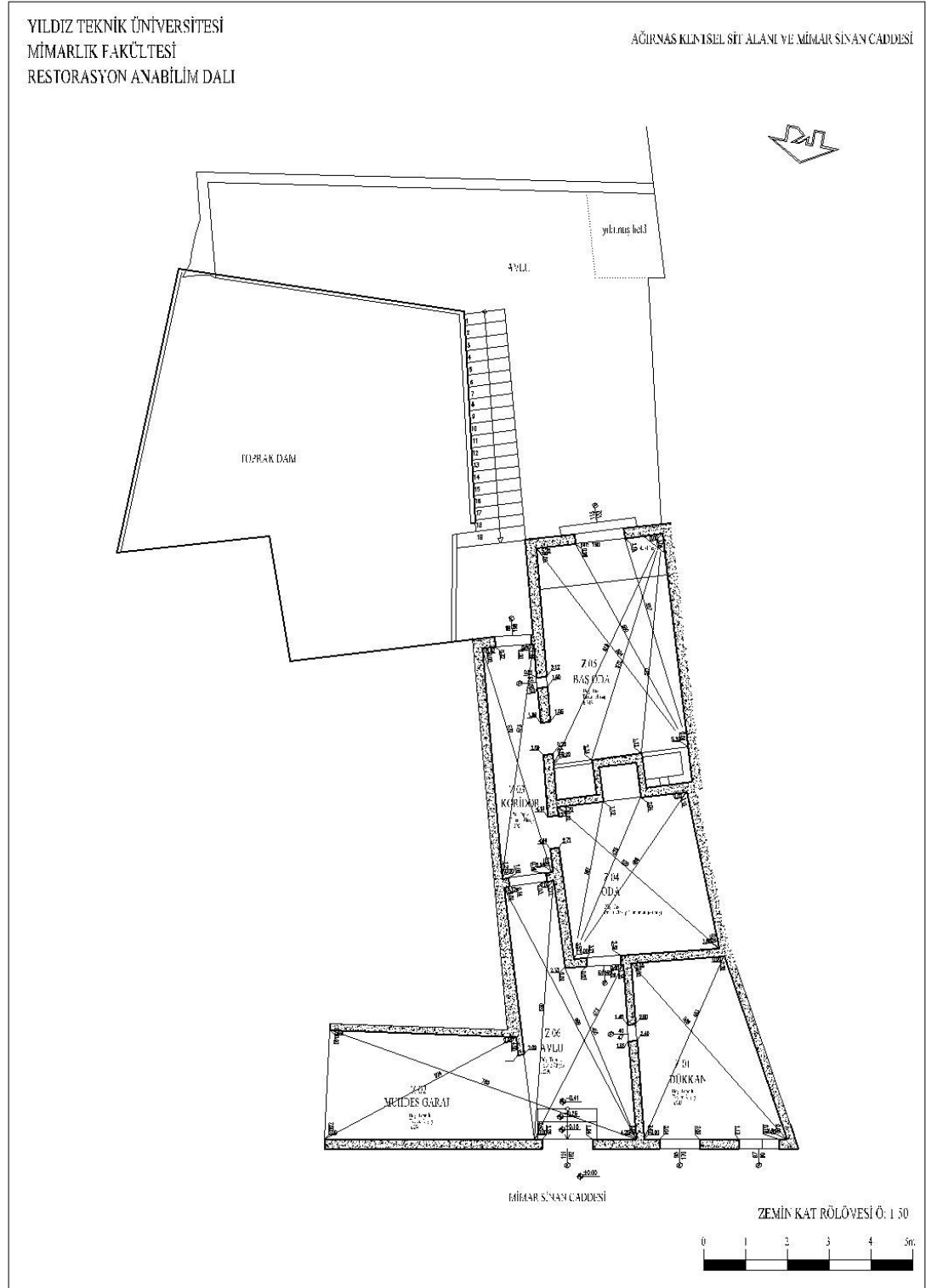
Resim 4.40 Envanter No:11, Kapı
No:21, Şapel kuzey duvarı, 2005

Şekil 4.15 Duran Uymaz Evi

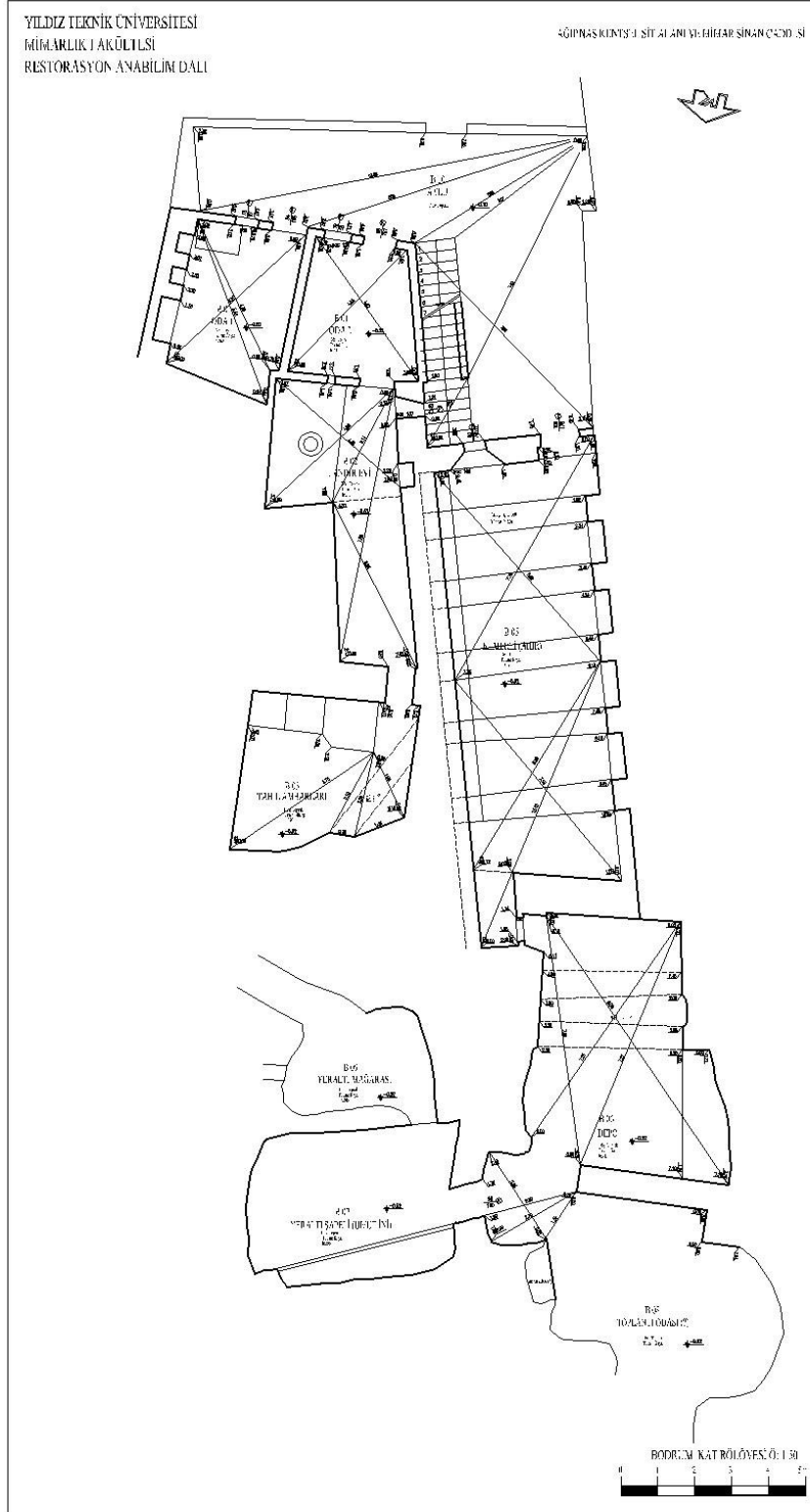
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
RESTORASYON ANABİLİM DALI

AÇIRNAS KLİNİSEL SİT ALANI VE MİMAR SİNAN CADDESİ

Şekil 4.16 Duran Uymaz Evi Zemin Kat Rölövesi Ö:1/50

Şekil 4.16 Duran Uymaz Evi Zemin Kat Rölövesi Ö:1/50

Şekil 4.17 Duran Uymaz Evi Bodrum Kat Rölövesi Ö:1/50

4.9 Envanter No 13 Mahmut Peksak Evi

Ağırnas Kasabası, Mimar Sinan Mahallesi, Mimar Sinan Caddesi, 2 pafta, 990 parsel, 78 numarada bulunan yapının tescil kaydı yoktur.

Mimar Sinan Caddesi'nden doğrudan girişı olan birkaç yapıdan biridir. Yapı kullanılırken Mimar Sinan Caddesi'nin sonlandığı yerde bulunan yapının avlu duvarı yıkılmış ve avlu yol haline gelmiştir. Yapı oturulmadığı için oldukça harap durumdadır.

Yaklaşık 130 cm. yüksekliğinde yapı taşından yapılmış bir subasman üzerine oturur. Yıkılmış olan yan cephe duvarı, yapı taşlarından 60 cm kalınlığında, diğer duvarlar yonu taşından 18–25 cm. kalınlığında yapılmıştır.

Yol kotundan 4 taş basamak ile çıkılarak ulaşılan giriş kapısının üzerinde bir aydınlatma penceresi bulunur. L şeklinde planlanmış giriş holünde mutfak görevi de gören yüksekçe bir konacak yer alır.

Giriş kapısının sağında yer alan oda hasar görmüş, tavanı çökmüş, yan duvarı ve pencere hizasına kadar ön duvarı yıkılmıştır. Odanın yıkılan duvarında yüklük olarak kullanılmış bir duvar nişı bulunmaktadır.

Giriş kapısının solunda yer alan odanın biri güneye diğer doğuya bakan iki penceresi vardır. Güneye baka pencere 71/90 cm boyutlarında, doğuya bakan pencere 45/37 cm boyutlarındadır.

Yapı giriş kotundan 65 cm. aşağıda bulunan bahçe ya da iç avlu bir tarafta kaya duvara oturmuştur. Ve yine bu kaya duvara oturtulan kirişlerle üzeri örtülmüştür. Bu avludan biri yapı taşı ile örülmüş diğer mağara olan iki küçük mekâna ulaşılır. Bu mekânların depo veya ambar olarak kullanıldığı düşünölmüştür.

Mevcut yapıda helâ veya banyo görevi görebilecek bir bölüm tespit edilememiştir. Avlu duvarının yıkılmış olması neticesi avlu içinde kalan bu mekânlarında yıkılmış olması düşünölmektedir.

Tamamen açık ve boş durumda bulunan yapının yıkılma tehlikesi bulunmaktadır.

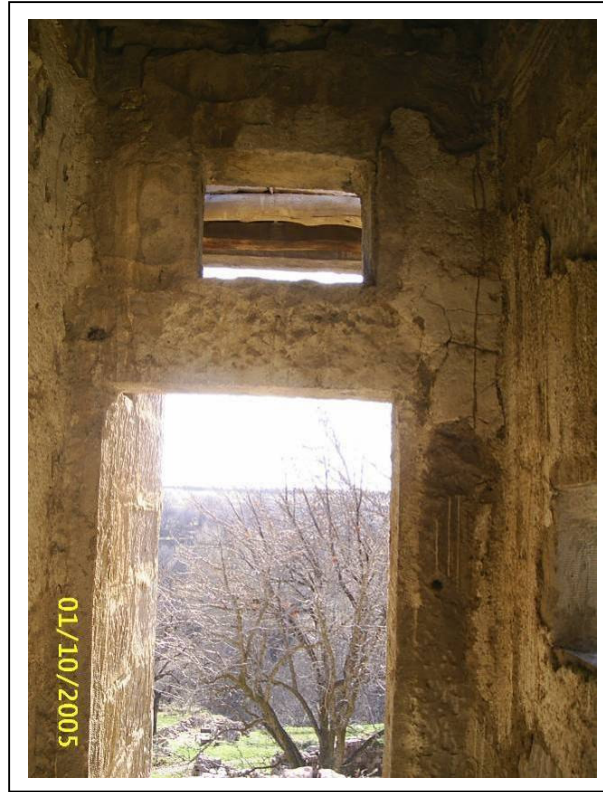
Resim 4.41 Envanter No:13, Kapı No:78, Mimar Sinan Caddesi cephesi

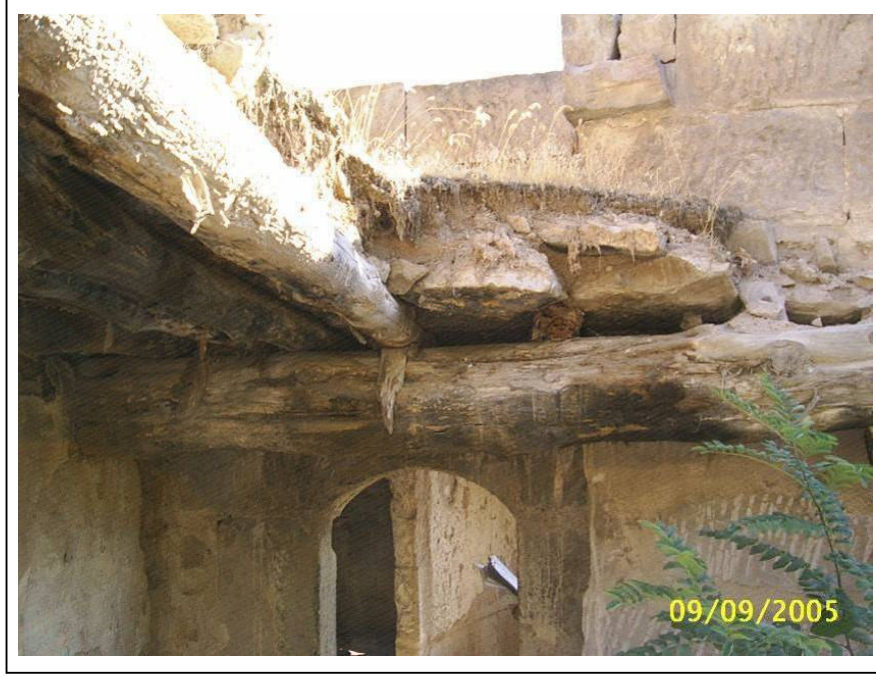
Resim 4.42 Envanter No:13, Kapı No:78, Muhtemel avlu duvarı yıkıntıları, 2005

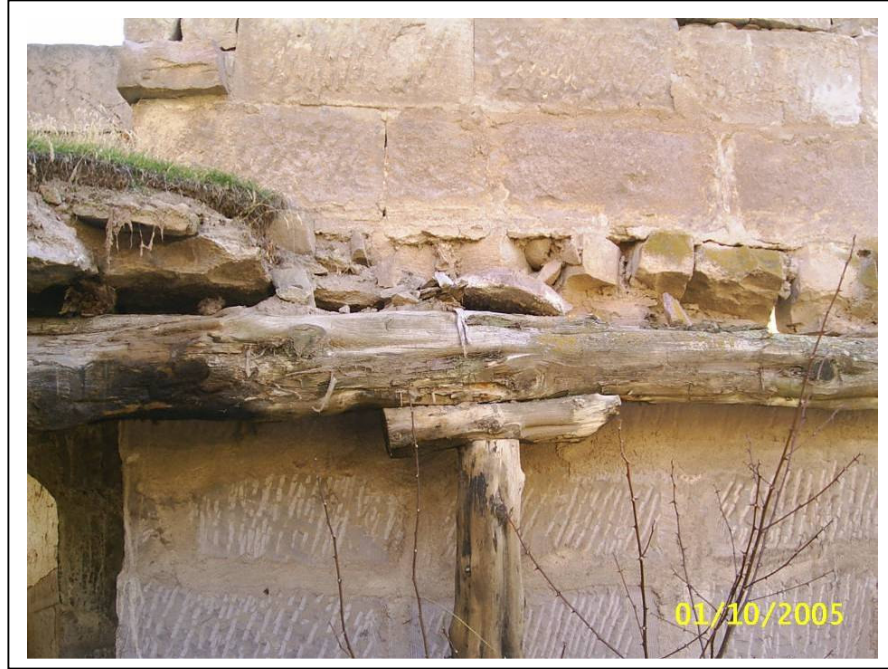
Resim 4.43 Envanter No:13, Kapı No:78, Yıkılmış oda duvarı ve yüklük, 2005

Resim 4.44 Envanter No: 13 Giriş kapısı ve aydınlatma penceresi, 2005

Resim 4.45 Envanter No: 13, Kapı No:78, Avluya çıkış, kaya duvar ve avlu üst örtüsü, 2005

Resim 4.46 Envanter No:13, Kapı No:78, Çökmüş üst örtü, avlu üst örtüsünü taşıyan hezen ve dikme, 2005

4.10 Malzeme ve Yapım Teknikleri*

Yapım malzemesi, çevrede bulunan taş ocaklarından çıkarılan tuf malzemeden elde edilen *yapı ve yonu* taşlarıdır. *Yapı taşı* bir ayrıtı 18–25 cm. olan bir küp boyutunda kaba işlenmiş taşlardır. *Yonu taşı* ise bütün yüzeyleri gönyesinde işlenmiş 18–25 cm. kalınlığında, 70–120 cm. boyunda ince işlenmiş taşlardır. Yüksekliği serbesttir. *Yonu taşı* kadar özenli işlenmemiş fakat uzun taşlara *köşe taşı* adı verilir. Yörede yapı taşları ile örülmüş duvarlara *kara duvar* denilir.

Mimar Sinan Caddesindeki yapılar kaya yerleşimleri ve kaya mezarların üzerine kurulduğu için yapıların çoğunda derin temel yoktur. Yüzeyde bulunan kayalık zemine ulaşana kadar temizlenen yapı alanında duvarlar ya doğrudan kaya zemine, ya da 50–100 cm. yüksekliğinde bir subasman üzerine örülürler. Yapı taşı ile örülen subasman duvarları kat döşemesi yüksekliğinde, genellikle kesme taş veya ahşap bir hatıl ile sonlanır.

Çoğunlukla 50 cm. kalınlığında örülen *yapı taşı* duvarlar için önce duvar genişliğinde ip çekilir. *Yapı taşları* birbirlerine ve ipe degecek şekilde arası boş iki sıra olarak yerleştirilir. Taş yüzeyleri düzgün olmadığı için duvar yüzeyinde deşik derzler oluşur. İpe degen 2 sıra taş arasında kalan düzensiz boşluk *çakıl ve helik* denilen, taş yontulurken çıkan atık malzeme ve taş parçaları ile doldurulur. *Çakıl ve helik* ile doldurulan duvara, akışkanlığı fazla olan *pişirik* harç bol miktarda dökülür. Harcın akışkan olmasının sebebi taşın suyu emmesi ve boşluklara daha rahat nüfuz edebilmesi içindir. Bir sıra taşın örülüp harç dökülmesi tamamlandıktan sonra duvar yüzeyi teraziye gelecek şekilde ince harç ile kaplanarak ikinci sıra taşın örülmesine geçilir. Bahçe ve avlu duvarları *harpušta* ile yapı beden duvarları işe *yassılık* taşının yerleştirilmesi ile bitirilir. *Harpušta* örgüsü tamamlanmış duvarın üzerine harçsız ve düzensiz olarak yerleştirilen yassı taşlardır. *Halanpa* adı verilen ocak artığı taşlar kısmen düzeltilerek bu iş için kullanılır. *Halanpa*, *yapı* veya *yonu* taşı olamayacak kadar

*Yapım teknikleri ve malzeme ile ilgili bilgi, ATUYEP Ağırnas Taş Ustası Yetiştirme Projesi yetiştirici ustaları Mehmet Öztürkkan ve Bahri Yahşi ile 09 03 2007 tarihinde ve Belediye Fen Memuru Soner Toker ile 16.07.2007 tarihinde yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

şekilsiz, *çakıl* ve *helikten* daha büyük artık taşlardır.

Pişirik, *gebik toprağın* su ile karıştırılması ile elde edilen harçtır. Sert bir toprak olan *gebik* ile yapılan *pişirik harç* oldukça sulu bir karışım haline getirilir. *Gebik*, yörede sıklıkla rastlanan, boz renkli kil, kireç ve tuz miktarı fazla olduğu için bitki yetişmeyen ve su geçirimsiz bir cins topraktır.

Yonu taşı ile yapılan duvarlar ise tek sıra taş ile örüldüğü için daha ince olurlar. *Yonu taşı* işlenirken birleşim yüzeylerine yiv açılır. *Yonu* duvarların örülmesinde ilk sıra taş yerleştirilirken yerinden oynamaması için koyu kıvamlı *alçı* sürülür. Aynı şekilde yan yana konulan iki taşın derzlerinin birbirini tutması ve şerbeti dışarı akıtmaması için yivleri kapatmayacak şekilde, kum miktarı fazla olan *alçı* sürülür. Taş sırası yerleştirildikten sonra yivlerden içeri üst sıradan taşana kadar akışkan kıvamda bulunan ve kum oranı az olan *alçı şerbeti* dökülür. İkinci sıra taşın örülmesinde sadece yan yüzeylere alçı sürülür, alt yüzeye harç konulmaz.

Alçı kireç taşı ocaklarından elde edilen kireç tozu-alçının kum ve su ile karıştırılması ile elde edilen harca verilen isimdir. Alçı-kum oranı kullanım amacına göre 2/1, 3/1 olabilir.

Bazı sivil mimarlık örneklerinde ve kilise okul, cami gibi yapılarda 80–100 cm. kalınlığında duvarlar örülmesinde de kullanılmıştır.

İç mekânlarda duvar yüzeyleri *kıtklı sıva* denilen saman ile karıştırılmış çamur harç ile sıvanmış ve kireç badana ile boyanmıştır. Yapım tarihine göre bazı odaların duvar tekniği diğer odalar ile süreklilik göstermemektedir. Nispeten daha kalın olan duvarlarda dolap ve abdesthane nişleri yapılmıştır.

Üst örtü toprak damdır. Belli bir yüksekliğe kadar örülen duvar yatay olarak yerleştirilmiş *yassılık taşı* ile sonlanır. Terazisinde yerleştirilen *yassılık taşının* üzerinde ise parapet görevi görecektir diğer bir taş yerleştirilir. *Yonu taşı* duvarlarda 18x25x 50–100 cm. ebadındaki *yassılık taşı*, iç ve dış mekânlara taşkın olarak yapılır. *Yapı taşından* yapılmış duvarlarda ise 50–55 cm. genişliğinde *yassılık taşları* kullanılır Parapet taşı ise yaklaşık olarak 15x80x50–120 cm. ebadındadır. Parapet örülürken odanın kısa yönünde, yaklaşık 40 cm. aralıkla ahşap kirişlerin yerleştirilir. *Yassılık taşının* taşkın yapılmasının sebebi de kirişlerin oturacağı dişleri oluşturmaktır. Kaba işlenmiş bu kirişler genellikle ardıç bazen de meşe ağacından yapılmış, çapları 10–25 cm. arasında değişen yapı elemanlarıdır Bu kirişler, yan yana gelen ağaçların kök ve gövde kısımları birbirine ters olacak şekilde yerleştirilir. Geniş açıklıkların geçildiği yerlerde kısa kenara paralel, yaklaşık 30 cm. çapında ahşap kirişler kullanılmıştır. 30 cm.

çapından büyük ardıçlara *hezen* adı verilir. Genellikle üst katı bulunan yapılarda üst kat duvarı altına yerleştirilir Açıklığın büyük olduğu veya üst örtünün sehim verdiği durumlarda, örtü ahşap dikmeler ile desteklenir.

Resim 4.47 Envanter No: 12, Yıkılmış yapıdan toprak dam örtüsü ve duvar detayı, 2005

Resim 4.48 Envanter No:13, Kapı No:78, ahşap kirişler, sal ve yassılık taşları, 2005

Ahşap kirişlerin üzerine, kirişlerin aksi yönünde 5–10 cm. kalınlığında uzun ince sal taşları veya 3–5 cm kalınlığında ahşap kalaslar yerleştirilir. Sal taşı ile yapılan damlarda, boşluksuz olarak yerleştirilen üst örtünün üzerine üzerinde yaklaşık 5 cm. kalınlığında *pişirik* tabakası serilir. Ahşap kaplanan damlarda ise kalasların üzerine önce 5–10 cm kalınlığında *helik* döşenir. *Helik* tabakasının üzerine ise ahşabın toprakla temas ederek çürümesini önlemek ve

ısı yalıtımı sağlamak için akışkan alçı harç ile tabakanın üzeri doldurulur. Alçı harç kuruduktan sonra 10–15 cm. kalınlığında koyu kıvamlı *pişirik* harç dökülür. *Pişirik* boşlukları doldurarak hafifçe kuruduktan sonra 20–25 cm. kalınlığında *gebik* toprak ve 2–3 cm kalınlığında *micır* damın üzerine serilir. *Micır*, *gebik toprak* elendikten sonra elek üstünde kalan taşların tane büyüklüğü yaklaşık 1 cm. olacak şekilde kırılması ile elde edilen malzemedir. *Micır*, yuvaklama işlemi yapılırken ıslak toprağın *yuvak taşına* bulaşmasını önler.

Toplamda 40 cm. kadar olan bu tabaka çok fazla kurumadan *yuvak taşı* ile ezilip sıkıştırılarak sağlamlaştırılır. Ortasından mil geçirmek için bir yuva bulunan silindirik bir taş olan *yuvak taşına* bazı yörelerde loğ taşı da denilir. Yağmur ve kar yağdıktan sonra kabaran dam örtüsü hafifçe kuruduktan sonra, gerektiğinde *gebik* toprak ve *micır* tabakası yenilenip temizliği yapıp yuvaklanarak yeniden sıkıştırılır. Böylece sızdırmazlığı temin edilir. Yuvaklama işlemi yapının uygun bir yerine yerleştirilmiş çörtene doğru eğimli bir şekilde yapılır.

4.11 Biçimsel Özellikler

4.11.1 Plan Özellikleri

Yapılar bir avlunun içinde, çeşitli zamanlarda ihtiyaca göre birbirine eklenmiş odalardan oluşan yapı gruplarıdır. Geleneksel Anadolu mimarisinde olduğu gibi avlular aynı zamanda sofa görevi de görmektedirler. Yapının yol kotuna göre durumuna bağlı olarak tandır, tandır evi, helâ, yatak odaları, merdiven, kiler ve kemerli oda girişleri bu avlularda yer alır. Bazı yapıların bir alt veya bir üst sokağa açılan ikinci bir avluları daha bulunur.

Yapım tarihleri 20. yüzyılın ortalarına rastlayan yapılarda kesin bir karakteristik olmamakla beraber, aynı ihtiyacı karşılamaya yönelik mekânların araziye göre bitişik veya ayrı olarak yerleştirilmesi ile oluşmuştur. Bu durum yapıları analiz ederken sınıflandırmada oldukça zorluk yaratmıştır. Dönemin özelliklerine göre geleneksel ile modern arasında sıkışmış bir plan şeması tespit edilmiştir.

Genellikle iki kattan oluşan yapılarda üst kat yaşama birimleri, alt katlar ise depo ve servis birimlerine ayrılmıştır. Sal taşları ile kaplanmış avlularda çiçek veya sebze yetiştirecek bir toprak zemin bulunur. Taş kaplı kısımdan sokağa doğru eğimli yapılmış bir su gideri vardır.

Avluda, tandır evi, helâ ve farklı amaçlara hizmet edebilen bir veya birkaç oda daha bulunmaktadır. Bazen avlu duvarlarında da nişler yapıldığı görülmektedir.

Resim 4.49 Envanter No:08, Kapı No:33, Avlu ve avluya açılan hacimler, 2005

Tandır evi denilen kısım yapının mutfak olarak kullanılan kısmıdır. Burada, odanın zeminine kazılmış 50–60 cm. çapında ve 60–80 cm derinliğinde bir tandır bulunur. Tandırın bir hava çıkış bacası ve bazen üzerini kapatmakta kullanılan ve *duvak* taşı denilen bir taş bulunur. Mutfak kısmında zemin kotundan 40–50 cm. yükseklikte bir taş sedir de bulunabilir. Tandır evleri, kışları yaşama birimi olarak da kullanılmakta, *iskembi* adı verilen bir düzen ile ısınma sağlanmaktadır. Bazı yapılarda ise sadece üzeri kapalı pişirme hacmi olan mekâna tandır ismi verilir. Tandır evi yapının alt katında bulunur. *Kemerli* denilen kiler ve ambar kısımlarına buradan geçilir.

Resim 4.50 Envanter No:03, 3. Sokak, Kapı No:5, Mutfaktaki taş sedir, 2005

Ahır ve helâlar, evin dışında ve avlunun sokağa en yakın yerinde bulunurlar. Kanalizasyon sistemi olmadığı ve yeraltı şehrinin varlığı fossseptik çukuru açmaya imkân vermediği için *küllü helâlar* kullanılmıştır. Helâ zemini avlu zemininden 50–60 cm. yüksekte, ortasında yarım daire birer delik bulunan iki taştan oluşur. Arada kalan boşluğa soba veya mangal küllü dökülerek kullanılır ve doldukça temizlenir. Temizlik işlemi için helânın yola bakan kısmında bir kapak yer alır. Bazen bu kapak *küllük* denilen ve yola bakan 3 tarafı kapalı mekânın içine açılır. Helâdan alınan ve *zibil* adı verilen artık, at ve eşek gübresi (*fışkı*) ile karıştırılır. Küllükte yaklaşık bir yıl boyunca kül ile etkileşime girerek çürümeye bırakılır. Çürüyen *zibil* gübre haline gelir ve tarlalarda kullanılır*.

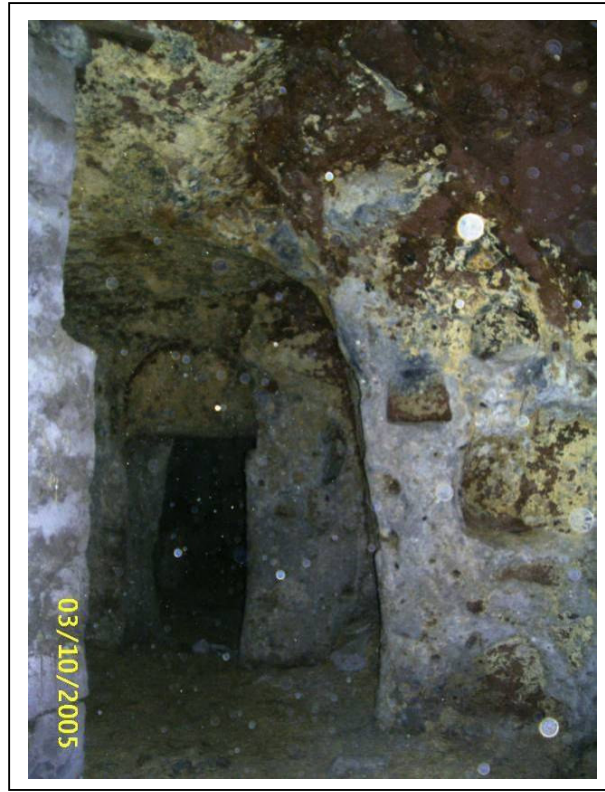
Resim 4.51 Envanter No:11, Kapı No:21, Ahır, arkada mağara girişi ve yüklük, 2005

Kemerliler, üst kat yükünün taş kemerlerle taşındığı, bazen oyma taş duvarlara oturan, 70–80 cm. genişlikte, değişken aralıklarla sıralanmış taş kemerlerin oluşturduğu hacimdir. Bu kısım da yapının büyüklük ve kullanımına göre kiler, ambar, mutfak, ahır, samanlık gibi farklı amaçlarla kullanılır. Genellikle taştan yapılmış tahıl ambarlarının bulunduğu kısımdır. Bazen

* Halil İbrahim Erbaş ve Ağırnas Belediyesi Fen Memuru Soner Toker ile 15.07.2007 de yapılan görüşme

de kaya oyma odaların dışarıya açılan ağız niteliğinde, üzerindeki yumuşak kaya tavanı taşımakta kullanılmak için yapılmış bir veya iki kemeri bulunan odalar da *kemerli* adını alabilirler.

Kemerlilerin yeraltı şehrine ait mağara ve dehlizlere açılan bir bağlantısı vardır. Mağaralar yazın serin, kışın korunaklı olduğu için kiler, ahır, ağıl, samanlık olarak kullanılan bölümdür. İçeride beslenen hayvanların mağaraların derinliklerinde kaybolmaması, yan komşunun hayvanlarına karışmaması ve mülkiyet sınırlarının belirlenebilmesi için, mağaralardaki geçişler yapı taşı ile moloz veya kuru duvar tekniğinde örülerek kapatılmışlardır. Bu bölüm genel olarak bakıldığında evin oturma alanından daha büyük bir alanı kaplar ve bazen yan parsel sınırlarına veya yola taşar. Yeraltı mağaralarında Hıristiyanlık döneminden kaldığı tahmin edilen, kaya-duvarlara oyulmuş mezar yerleri, dolap nişleri, barınma birimleri, sekiler, şapeller bulunmaktadır.

Resim 4.52 Envanter No:11, Kapı No:21 Yeraltı mağaralarında bulunan duvar nişleri ve geçişler, 2005

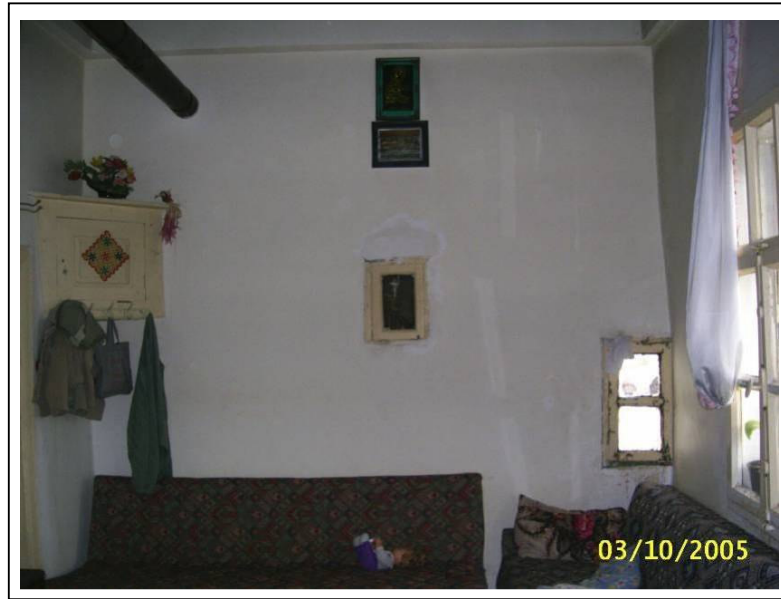
Bazı yapıların altında yer alan mağaralardan dışarıya çıkışlar mevcuttur fakat bunlar da güvenlik gerekçesi ile önce kapı haline getirilmiş ve duvar örülerek kapatılmışlardır.

Yapının üst katında yaşama birimleri yer alır. Koridora dönüşmüş bir sofanın etrafına

yerleşmiş odalardan oluşan yapıda güneye bakan, görece olarak daha geniş ve bazen de cumbası olan oda başodadır. Selamlık olarak da adlandırılan bu odada bazen bir seki, köşe dolabı, abdesthane, gömme dolaplar bulunur.

Yapının iç duvarlarında 120–150 cm. yükseklikte, yaklaşık 20x30 cm. ebadında iki tarafta da penceresi bulunan bir boşluk bulunur. *Kandillik* olarak adlandırılan bu öge, mekânda ışıklandırma için gerekli olan kandilin iki tarafı da aydınlatmasını sağlar. Diğer odalarda ise kapı arkasında kalan duvarda, duvar boyunca yerleşen bir yüklük bulunur. Bazen bu kata mutfak kısmı eklenmiştir.

Yapının özelliğine göre *cağ taşları* sofada, tandır odasında, bahçede veya bir odadaki gömme dolapta yer alır. Gömme dolapta yer alan çağ taşlarının diğer adı da gusülhanedir ve uygun bir yerde su çıkışı için bir gideri bulunur.

Resim 4.53 Envanter No:04, Kapı No:48, Başoda'da köşe dolap, kandillik ve cumba detayları, 2005

Resim 4.54 Envanter No:02, Kapı No:1, İç sofa'da bulunan çağ taşı, 2005

Resim 4.55 Envanter No:03, 3. Sokak Kapı No:5, Yüklük, 2005

4.11.2 Cephe Oluşumu ve Dolu-Boş Oranları

Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan yapıların cephe oluşumu birbirine benzer özellikler göstermektedir. Cadde üzerinde yer alan yapıların yapı taşı ile yapılmış zemin katlarının yola bakan kısımlarında pencereler olabildiğince az tutulmuştur. Ahır, helâ, dükkân, ambar gibi mekânların yola bakan genellikle doğraması bulunmayan havalandırma ve aydınlatma pencereleri bulunur. Yapım tarihi 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra olan yapılarda yaşama birimlerinin de yola bakan pencereleri bulunur. Diğer yapılarda yaşama birimleri yoldan geri çekilerek avlu içine açılacak şekilde düzenlenmiştir. Pencere boşlukları cephede simetri oluşturacak şekilde yerleştirilmiştir.

Yonu taşı ile yapılmış, yaşama birimleri bulunan üst katlar, alt katlara göre daha özenli işlenmiştir. Pencere kenarlarında, sövelerinde ve denizliklerinde işlemler görülür. Yapıların köşe taşları kabartma ve oyma baklava dilimli, çerçevesi, pahlı, çapraz çizgili motiflerle süslenmiştir ve cephe hattından taşkın olarak yapılmıştır. Yapı taşı işlenirken oluşan tarak izlerinin de süsleme elemanı olarak kullanımı tespit edilmiştir. Zemin katlarında da yapı taşı kullanılan yapılarda farklı derinlik ve yönlerde tarak izlerine sahip taşlar bir arada kullanılarak çeşitli kompozisyonlar oluşturulmuştur.

Resim 4.56 Envanter No:53, Kapı No:18/1, Cephe düzeni, çalköşe, tarak izlerinin süsleme olarak kullanımı, 2007

Genellikle düz, prizmatik hatlara sahip yapılarda iç mekân biçimlenişi dışarıdan da algılanabilmektedir. Görece olarak düzensiz yapı taşı duvarın üzerinde yer alan yassı taş kat

silmesi işlevi görür. Yassılık taşının üzerinde düzgün işlenmiş yonu taşları yer alır. Yapının bitiminde, üst örtünün başlangıcı olan yassılık taşı da cepheden dışarı 5–10 cm. taşkın yapılarak bitişi vurgulayan kat silmesi işlevini görür. Mimar Sinan Caddesi üzerinde profilli kat silmesi olan 8 yapı bulunmaktadır. 8 yapının 4 tanesi Mimar Sinan Kültür Merkezi içinde yer almaktadır.

Yapı duvarının üzerinde kitabeler bulunan yapılarda kitabe cephenin simetri aksında, pencerelerin arasında veya yassılık taşının üzerinde yer alır. Bu kitabelerde yapım tarihi dışında yaptırana dair bilgiler, maşallah ve besmeleler bitkisel motiflerle beraber kullanılmıştır.

Resim 4.57Envanter No:59, Kapı No:08, Köşe taşları, kat silmesi, cephe düzeni, 2007

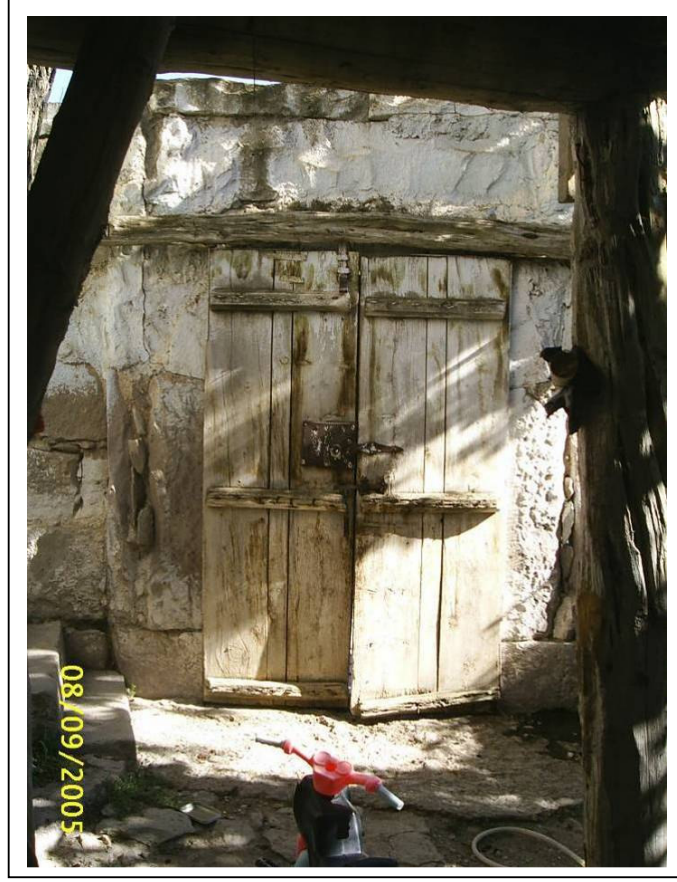
4.11.3 Giriş Kapıları ve Pencereler

Avlu girişleri genel olarak söveli, görece olarak daha özenli bir işçiliğe sahip taş kapılardır. Taş kapı sövelerine *eşik taşı* adı verilir. Eşik taşlarının önünde *konacaklar* yapıldığı da tespit edilmiştir. Kapı boşluklarında düz, beşik, basık, bursa kemeri gibi kemerler kullanılmıştır. Kemerli kapılara stilize çiçek motifleri, besmele, maşallah, yaptıranın adı ve yapım tarihi gibi bilgiler işlenmiştir. Kemer taşları renkli taşlardan oluşabildiği gibi farklı renklerde boyanabilirler. Tek veya çift olabilen kapı kanatları genellikle ahşap, daha yeni yapılarda ise metaldir. Cadde üzerinde bir yapının kapısı metal kaplı ahşaptır.

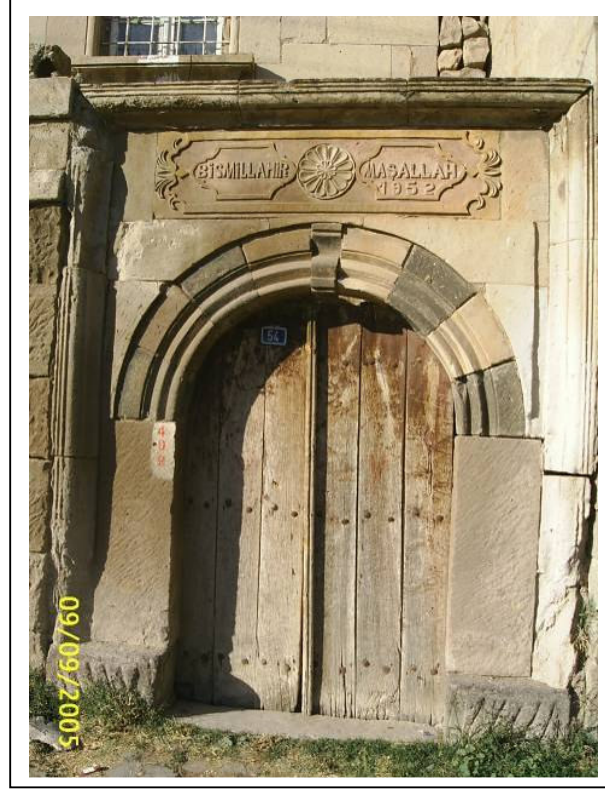

Resim 4.58 Envanter No:11, Kapı No:21, Alt avlu kapısı, 2005

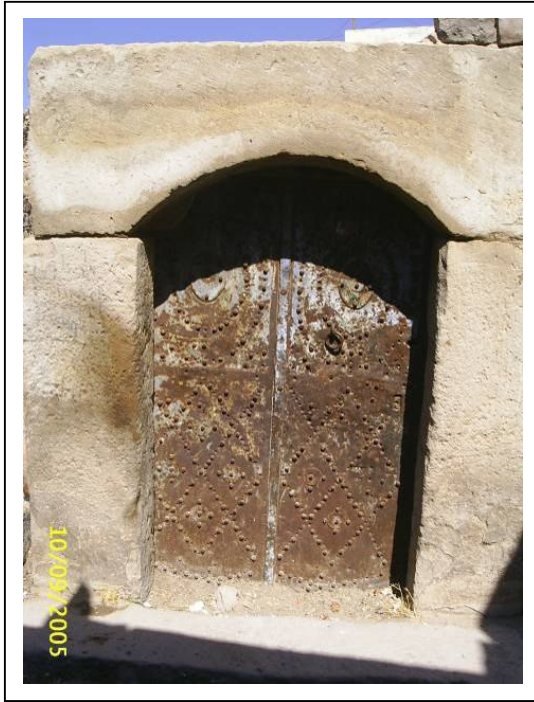
Ahşap kanatlar taş kapının avluya bakan yüzünde taş sövelere demir bağlantılar ile tutturulan ahşap gergiye oturur. Kanadın dönebilmesi için gerekli olan mil, bu ahşap gergi üzerindedir. Ahşap gergiler, çapı yaklaşık 10 cm. olan işlenmemiş ardıçlardır. Ahşap gerginin zayıfladığı durumlarda kapının iki yanında birer dikme ile desteklendiği tespit edilmiştir. Bazı yapılarda ise mil doğrudan taş duvara yerleştirilerek ahşap gergi kullanılmamıştır. Kanatların içerden kilitlemesi taş söveye ve ahşap gergiye açılan oyuklara sürgü parçaları yerleştirilmesi ile sağlanır. Kanatlar 4-5 cm kalınlığında kalasların yan yana yerleştirilip altta, ortada ve yukarıda başka bir kalasa demir çiviler ile çakılması ile imal edilir.

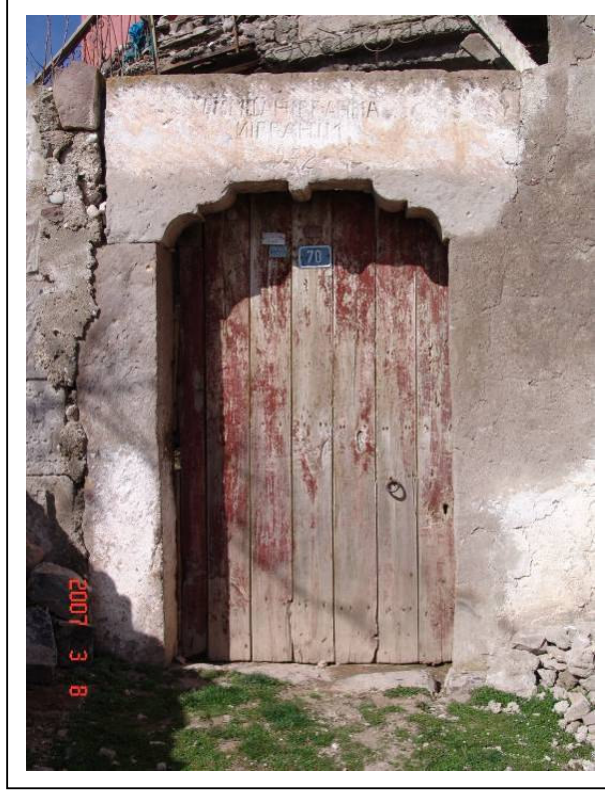
Resim 4.59Envanter No:09 Kapı No:48, Avlu kapısı, 2005

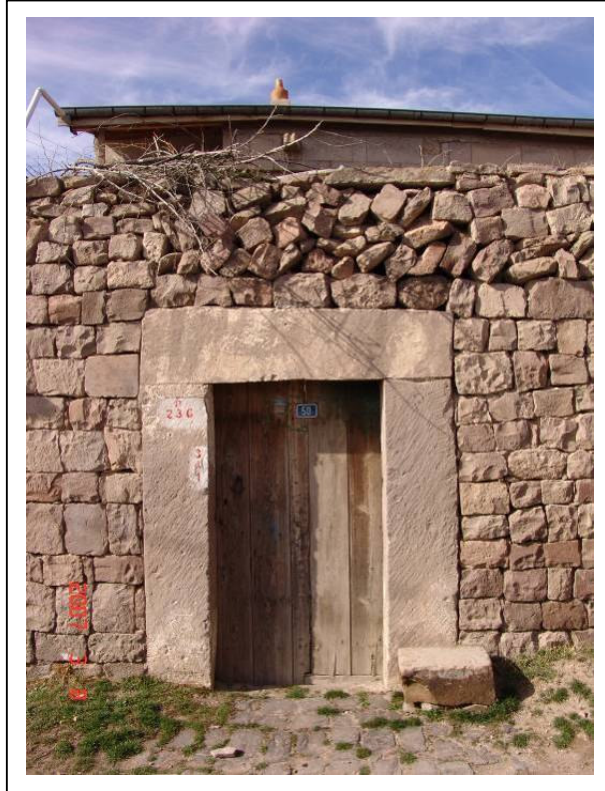
Resim 4.60 Envanter No 31, Kapı No:54, Avlu kapısı, 2005

Resim 4.61 Envanter No:41, Kapı No:42, Harap avlu kapısı, 2005 ve 2007

Resim 4.62 Envanter No:17, Kapı No:70, Avlu kapısı, 2007

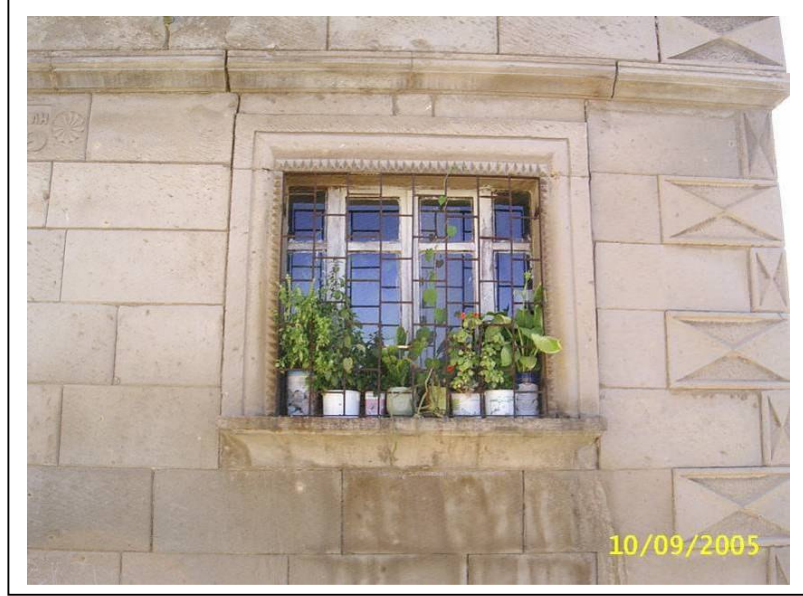
Resim 4.63 Envanter No:37, Kapı No:50, Avlu kapısı, 2005

Pencere boşlukları söve taşları ile oluşturulur. Çeşitli kesitlerde denizlikleri ve söve işlemleri bulunan pencereler cephelerde kenar oranları 1/1'e yakın dikdörtgenler olarak yapılırken, diğer mekânlarda değişik oranlarda dikdörtgenlerdir. Kalın duvarlı yapılarda, yörenin soğuk iklimine karşı ahşap çerçeveli çift pencereler yapılmıştır. Yapıların bir kısmında iç pencere ahşap dış pencere ise metal doğramalı olarak yapılmıştır. Kalın duvarlarda tek pencereler de kullanılmıştır. Helâ, dükkân, ambar, kiler depo ve ahırları aydınlatan pencere boşluklarında genellikle kanat konulmamış, buna karşılık lokmasız olarak birbirine geçen demirler ile parmaklıklar yapılmıştır. Havalandırma ve aydınlatma amaçlı bu pencereler yüksek parapetli ve küçük ebatlıdır. Daha geç dönemde yapılan onarımlar sonrasında değişik desenli demir parmaklıklar ve plastik doğramalı pencerelere rastlanmıştır.

Pencereler genellikle cephenin ortasında bir veya iki tane olarak yerleşmişlerdir. Cumbalı yapılarda cumbaların yan cephelerinde sokağa bakan, alçak parapetli 1/2 oranında küçük pencereler yer alır. Avludan iç sofaya girilen kapıların üzerinde küçük ışık pencereleri yer alır. Avluya bakan diğer odaların pencere parapetleri yaşama birimlerinin pencere parapetlerinden daha yüksektir. Yaşama birimlerinde pencere parapetleri ahşap veya taş sedirlere sırt dayanıldığında rahatsız etmeyecek yükseklikte yapılmıştır (70–90 cm.).

Resim 4.64 Envanter No:06 Kapı No:32–32/1, Cephede pencere düzeni, 2007

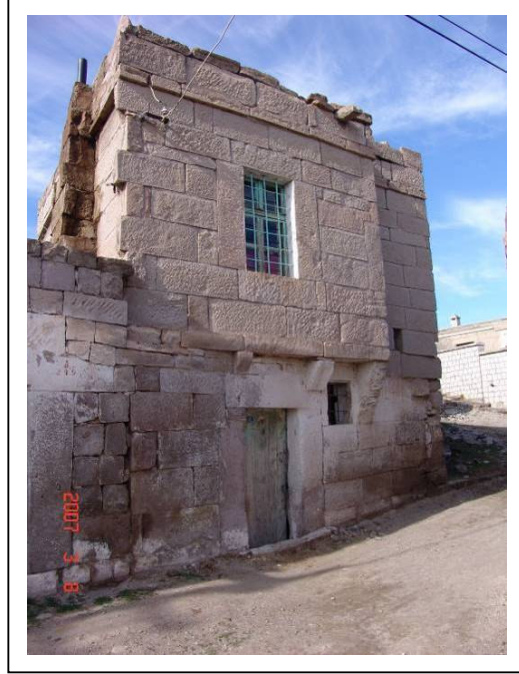

Resim 4.65 Envanter No:39 Kapı No:37, Piramidal süslemeli pencere, 2005

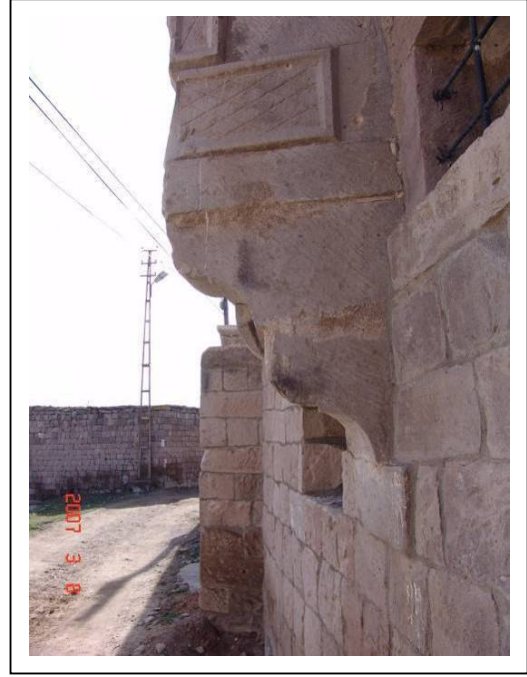

Resim 4.66 Envanter No:02, Kapı No:1, Avluya bakan cephe pencereleri, 2005

4.11.4 ıkımlar ve çıkma taşıyıcıları

Resim 4.67 Envanter No:07, Kapı No:40, Gönye ıkmalı cephe, 2007

Resim 4.68 Envanter No:06, Kapı No:32, gönye çıkma ve taş konsol, 2007

Resim 4.69 Envanter No:06, Kapı No:32, Balkon çıkması ve gönye çıkma, 2004

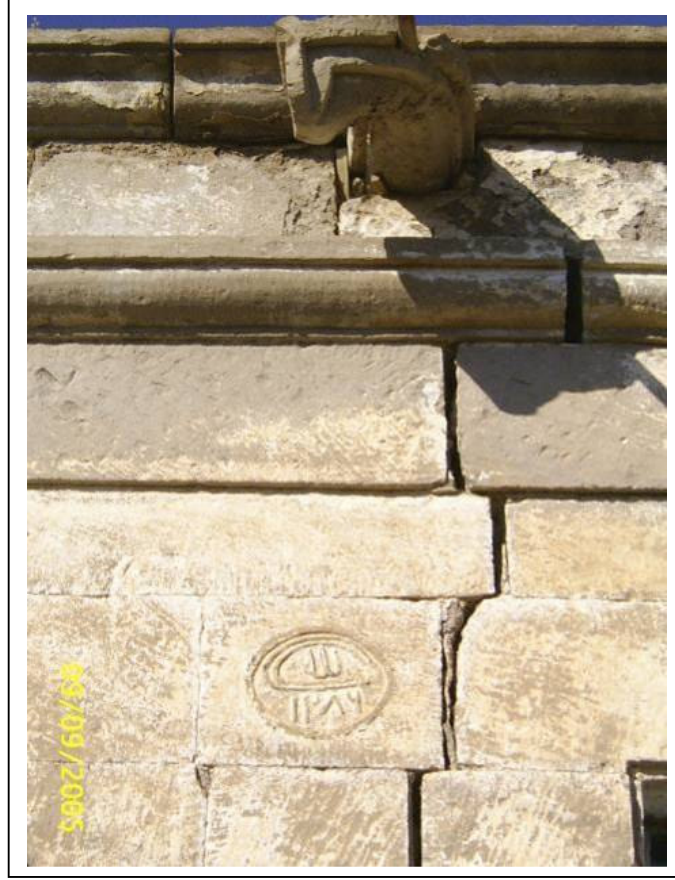
Resim 4.70 Envanter No:10, Kapı No:58, Balkon çıkması ve taş konsol, 2004

Resim 4.71 Envanter No:09, Kapı No:48, Taş konsol, 2005

4.11.5 Çörtenler

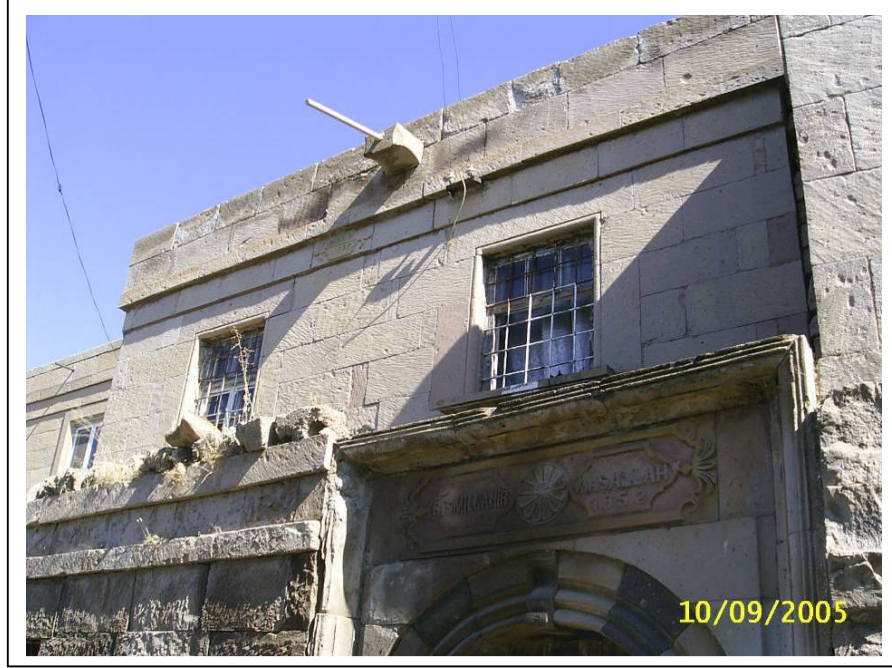
Mimar Sinan Caddesi'nde bulunan yapıların ve hepsinde düz toprak damlardaki suyu tahliye etmek için çörtenler yapılmıştır. Bütün Ağırnas Kasabası genelinde olduğu gibi araştırma bölgesinde de yoğunluk düz çörtenlerdedir. Yaklaşık olarak 25x25x60–100 cm. boyutlarındaki tuf taşın ortasına su akacak bir kanalın açılması ile imal edilirler. Cadde üzerinde bir tane L şeklinde yapılmış çörten ve 2 tane hayvan motifi işlenmiş çörten mevcuttur. Çörtenlerin kısa olduğu ve suyun bina yüzeyine aktığı durumlarda çörtenlerin içlerinde demir ya da plastik borular konarak suyun daha ileriye akması sağlanmaya çalışılmıştır.

Resim 4.72 Envanter No:19 Kapı No:66, L biçimli çörten, 2005

Resim 4.73 Envanter No:09, Kapı No:48, Hayvan biçimli çörten, 2005

Resim 4.74 Envanter No:31, Kapı No:54, Düz çörten, 2005

Resim 4.75 Envanter No:06, Kapı No:32, Hayvan biçimli çörten, 2004

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma kapsamında Ağırnas'ta Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı olan Mimar Sinan Mahallesi içinde geleneksel dokunun en yoğun olduğu Mimar Sinan Caddesi konu olarak seçilmiştir. Bu bölge içinde restorasyonu tamamlanan Mimar Sinan Kültür Merkezi ile tescil kaydı bulunan 8 yapı daha bulunmaktadır. Ayrıca bölge ile ilgili koruma amaçlı imar planı hazırlama çalışmaları devam etmekte ve adı geçen plan onayına değin süre için Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından geçici yapılaşma koşulları (Ek 9) belirlenmiştir.

Ağırnas Belediyesi'nin Çekül Vakfı, çeşitli üniversiteler, resmi kurumlar ve özel girişimlerin katkısı ile 2001 yılından beri yürüttüğü Ağırnas Projesi kapsamında Mimar Sinan Mahallesi Sokak Sağlıklaştırma Projesi yapılmaya başlanmıştır. Henüz hazırlık aşamasında olan projenin Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanması sonrasında uygulama Ağırnas Belediyesi tarafından gerçekleştirilecektir. Temmuz 2007'de Ağırnas Kanalizasyon ve Arıtma Projesi kapsamında alt yapı çalışmaları ve sokak kaplamalarının yenilenmesi için projelendirme çalışmaları başlamıştır.

Ağırnas Projesi kapsamında sit bölgesi içinde kalan Çayırılık Harmanı bölgesinin yayalaştırılması, konutların arasından Mimar Sinan Caddesi ve Akbin Deresi'ne doğru uzanan seyir teraslarının yapılması, bölgenin rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi planlanmaktadır. Bu çalışmalarda sadece kamu alanları kullanılacaktır.

Bu çalışma konusu olarak saptanan Mimar Sinan Caddesi üzerinde 90 konut yapısı bulunmaktadır. Ve bu yapıların 15 tanesi korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillidir. Bu yapıların 7 tanesi Mimar Sinan Anı Evi ve Kültür Merkezi olarak restore edilmiştir. Harabe haline gelmiş 5 yapı dışındaki yapılar çeşitli onarımlar ile kullanılabilir durumda. Tescilli yapıların ise kamulaştırılması gündemdedir. Sokak silüetinde dokuya uyumsuz yapı sayısı oldukça azdır. 9 yapıda kütle değişikliği 5 yapıda ise cephe değişikliği önerilmektedir.

Sokağın özgün mimarisini bozan değişimler geleneksel olmayan malzeme ve yapım tekniği ile yapılmış ekler olarak görülmektedir. Telefon ve elektrik direkleri, özgün yapılara betonarme sistem ile eklenmiş yeni oda ve katlar, briket ile yükseltilmiş duvarlar ve yeni çatılar, yağmur olukları, plastik doğramalar, uydu antenleri ve güneş enerjisi panelleri sokak silüetini bozan öğelerdir.

Ağırnas Belediyesi her yıl düzenli olarak 9 Nisan Mimar Sinan'ı Anma Töreni, Ağustos

ayının ilk hafta sonunda Ağırnas Kültür ve Sanat Festivali ve üniversitelerin katkısı ile yaz çalışmaları düzenlemektedir. Ağırnas Kasabası'nda bu etkinliklere katılanların konaklama ve yeme-içme ihtiyacını karşılayacak yeterli tesis bulunmamaktadır. Tescil kaydı bulunan yapıların kamulaştırılarak pansiyon haline dönüştürülmesi, oturulmayan yapıların pansiyon, el sanatları ve güzel sanatlar atölyeleri, Mimar Sinan Araştırmaları Merkezi, Mimar Sinan Müzesi, Etnografya Müzesi gibi bölgenin sosyo-kültürel ve mimari özelliklerini öne çıkaran bir kullanım önerilmektedir. Bu kapsamda sağlıklaştırma müdahalesi olan yapılarda özgün yaşama biçimini koruyan ancak modern yaşamın gerektirdiği müdahalelerde mevcut plan ve dokunun bozulmaması gerekmektedir. Harabe halindeki yapıların yerlerinde gerekli projelendirme çalışmaları yapılarak rekonstrüksiyon olarak yeniden yapılması önerilmektedir. Yeşil alan düzenlenmesinde kullanılacak kent mobilyalarının da geleneksel peyzaja uyumlu olması önemlidir. Mimar Sinan Caddesi'nin altında yer alan yeraltı şehri sebebi ile ağaçlandırma yapılacak bölgelerin jeolojik ve topografik yapısı incelenmeli, rekreasyon alanlarındaki gölgeli alan ihtiyacı dokuya uyumlu ahşap malzemeli basit sistemler ile çözümlenmelidir.

Elektrik ve telefon hatlarının yeraltından geçirilmesi, özgün toprak damların su ve ısı yalıtımlarının sağlanarak eğimli çatıların kaldırılması, plastik doğramaların özgün ahşap doğramalar ile değiştirilmesi, sonradan ilave edilmiş betonarme kısımların özgün sokak dokusuna uyumlu hale getirilebilmesi için kaplama yapılması veya kaldırılması koruma ile ilgili en önemli öneridir. Uydu antenleri ve güneş enerjisi panelleri ise yapıların dışarıdan görülmeyecek uygun bir yerine taşınmalıdır.

Mimar Sinan Anı Evi ve Kültür Merkezi'nin düşünülen işlevi konaklama, toplantı salonu ve kütüphane hizmeti vermesidir. Sokak genelinde yapılacak restorasyon çalışması sonucu bu işlevin bütün sokağı kapsayacak şekilde genişletilmesi, Mimar Sinan Caddesi'nin yayalaştırılması ve Mimar Sinan Kültür Caddesi'ne dönüştürülmesi önerilmektedir.

Atölye, müze, kütüphane, araştırma merkezi gibi işlevler kazandırılan yapılar ile sadece belirli bir dönemde değil yıl içinde sürekli kullanım söz konusu olabilecektir. Bölge sakinlerinin de bu atölye ve çalışmalara katılabilmesi ile kültürel süreklilik sağlanmalıdır (Şekil 5.2).

Tek yapı ölçeğinde geleneksel yapım ve tasarım özelliklerini büyük oranda korumuş olan Mimar Sinan Caddesi No:21'de bulunan Duran Uymaz evinde çalışılmıştır. Özgün yapım sistemine ait detayların görülebildiği yapının altında bir yeraltı şapeli yer almaktadır.

Tescil kaydı bulunan yapının ve günümüzde kullanılmayan yapının kamulaştırılarak

Etnografya Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesi önerilmektedir. Kullanılmadığı için hasar görmüş, alt avlu duvarının ve dam örtülerinin bir kısmı yıkılmış olan yapının yöresel yapım teknikleri korunarak emprenye ahşap, su ve ısı yalıtımı gibi gerekli çağdaş yöntemler uygulanmalıdır. Yapıda kullanılabilir durumdaki mevcut ahşap, taş malzemeler ve doğrama, parmaklık, çağ taşı gibi detaylar tamamlama sırasında korunacaktır. Dam örtüsü yenilenirken mevcut ardıçlar elden geçirilerek kullanılabilir olanları böcek ve ahşap zararlılarına karşı kimyasal işlemlerden geçirildikten sonra tekrar kullanılacaktır.

İç mekânlarda bulunan bozulmuş sal taşı zeminler için kullanılabilir durumdaki malzemeler yerinde kullanılacak ve sızdırmazlığın temini için taşın yapısına zarar vermeyecek gerekli harç ile derzler doldurulacaktır.

Yeni işlev için gerekli olan aydınlatma ve su tesisatı için gerekli kablo ve borular duvarlara zarar vermeden geçirilecektir.

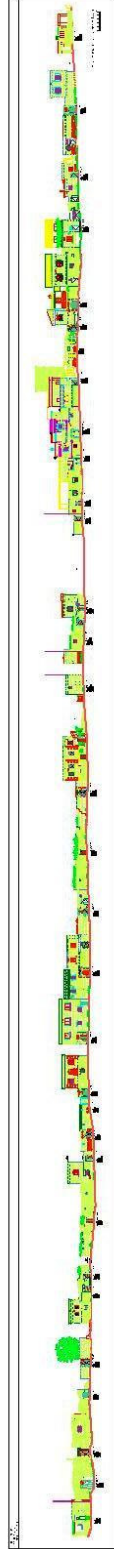
Yapının Mimar Sinan Caddesi üzerinde bulunan dükkân kısmının Müze gişesi ve Ağırnas El Sanatları ve Ağırnas ile ilgili kitap ve broşürlerin satış birimi olması düşünülmüştür. Üzeri açık giriş avlusunda köy yaşamına ait dorak, döven, kağrı arabası gibi objelerin sergilenmesi önerilmektedir.

Üzeri kapalı iç sofa ve odalarda günlük yaşamı gösteren sahneler, duvar panoları, özgün malzemeler, mankenler ve yöresel kıyafetler kullanılarak canlandırılacaktır.

Alt avluda kaya tavanın çökmesi ile yıkılmış helânın mevcut durumunun incelenmesi sonrası rekonstrüksiyonu yapılmalıdır.

Ahırın arkasında yer alan yeraltı şapeli ve diğer yeraltı mekânları gerekli arkeolojik belgelemenin yapılması sonrasında gerekli müdahaleler saptanacak ve uygulanacaktır.

Mimar Sinan Caddesi konumu, topoğrafyası, yapıları ve mevcut durumu ile Ağırnas Kasabası'nın önemli bir bölgesidir. Mimar Sinan Anı Evi ve Kültür Merkezi ile koruma çalışmaları başlayan caddede yer alan geleneksel mimariyi belgelemeyi, yerleşme genelinde düşünülen koruma projelerinin bir bileşeni olarak değerlendirmeyi amaçlayan bu tez ulaşılabilen veriler ile yerinde yapılabilen çalışmalar kapsamında gerçekleştirilebilmiştir. Bölgeye ilişkin bir ön çalışma olarak sonraki ayrıntılı çalışmalara veri olacağı umulmaktadır.

Şekil 5.1 Mimar Sinan Caddesi Silueti Ö:1/100

6. SÖZLÜK

Alçı: Ağırnas Kasabası yakınındaki kireç taşı ocaklarından elde edilen kireç tozu-alçının kum ve su ile karıştırılması ile elde edilen harç. Kireç harcı. Yonu taşı duvarların örülmesinde ve ahşap ile kaplanan damlarda sızdırmazlık sağlanmasına kullanılır. Alçı-kum oranı kullanım amacına göre 2/1, 3/1 olabilir.

Ardıç: Üzeri kapatılacak hacimde kısa yönde olmak üzere 25- 40 cm. aralıklarla döşenmiş 10-15 cm. çapında kaba işlenmiş, genellikle yekpare ahşap kirişler. Kirişlerin yapımında kullanılan ve yörede bol miktarda bulunan ardıç ağacının adı, yapı elemanının adı olarak da kullanılmaktadır.

Cağ (Çağ) taşı: Yıkama yeri olarak kullanılan, gideri olan yekpare taş. Yapı içinde veya avlularda yer alır.

Çakıl: Ocaktan blok halinde çıkarılan taşın işlenmesi sırasında çıkan 5-7 cm. boyutlarında artık taş. Yapı taşı ile örülen duvarlarda dolgu olarak ve blokaj işlerinde kullanılır.

Çorak: Yumuşak tuf malzemenin nem alarak çürümesi sonucu taş yüzeylerinde biriken beyaz renkli yanıcı tortu. Güherçile üretiminde kullanılır. Taşın dayanımının düştüğünün göstergesi olan bu tortunun yoğun olduğu taşların bulunduğu yerlerde duvar ve dam örtüleri kemerler ve dikmeler ile desteklenmiştir.

Çörten: Damdaki suyu akıtmak için yapılmış, hayvan motifli veya düz taş yağmur oluğu.

Dorak: Peynir ve yoğurt yapımında kullanılan gözenekli yapıya sahip taş kap. 3 ayaklı bir kesik koni görünümündedir. Büyüklükleri değişkendir.

Duvak: Tandırın ağzını kapatmak için kullanılan 60 cm. çapında, 5-10 cm. boyutlarındaki taş.

Gebik: Boz renkli, kuruyunca setleşen verimsiz toprak. Kireç ve kil karışık duvar ve dam inşasında kullanılan pişirik harcı yapmakta kullanılan ana malzeme. Su geçirimsiz olduğu ve üzerinde bitki yetişmediği için dam örtüsünde tercih edilir.

Halanpa: Taş ocaklarında blok taş çıkarılırken veya taş işlenirken yapı veya yonu taşı olamayacak boyutta çıkan artık malzeme. Harpuşa yapımında kullanılır. İhtiyaç durumunda halanpa kırılarak helik ve çakıl elde edilebilir.

Harpuşta: Çoğunlukla güvenlik amacı ile avlu ve bahçe duvarlarının üzerine harçsız ve düzensiz olarak yerleştirilen yassı taşlardan oluşan duvar parçası.

Helik: Ocaktan blok halinde çıkarılan taşın işlenmesi sırasında çıkan 3–5 cm. boyutlarında artık taş. Yapı taşı ile örülen duvarlarda dolgu olarak ve blokaj işlerinde kullanılır.

Hezen: Çapı 30 cm den daha büyük olan ahşap kiriş. Genellikle ardıç ağacından elde edilir ve büyüklüğü dolayısı ile geniş açıklıklı yerlerde ana taşıyıcı görevini görür. Üst örtüyü desteklemek amacı ile ana kirişlemeye dik olarak yerleştirildiği de tespit edilmiştir. Günümüzde Ağırnas çevresinde hezen elde edilebilecek nitelikte ağaç kalmamıştır.

İskembi: Tandır veya mangalın üzerinde yüksek bir masa konularak üzerine örtülen büyükçe bir yorganın altında eller ve ayakların ısıtılmasını sağlayan sistem.

Kandillik: Yapının iç duvarlarında iki mekânı aynı anda aydınlatmak için yüksekçe yapılmış küçük pencere.

Kış Evi: İçerisinde bir tandır bulunan, gündüzleri yaşama, geceleri ise yatak odası olarak kullanılan hacimdir. Bazen birkaç odadan oluşabilir.

Kıtıklı Sıva: Gebik toprak ve su ile hazırlanan pişirik harca saman parçacıkları karıştırılarak elde edilen yapı malzemesi. Çamur harç, taş duvarların sıvanması için kullanılır.

Konacak: Oturma taşı, nefes taşı olarak da bilinen taş. Yük taşırken veya yol boyunda yorulanların oturması için yapılmıştır. Avlu içlerinde ve yol üzerinde bulunurlar. 2 taşın üzerine yatay yerleştirilen 3. bir taştan oluşan strüktür, bir duvara dayalı olarak yapılıdır.

Köşe Taşı: Çok ince işlenmemiş kare prizma şeklinde taş. Yapı taşı ile örülen duvarlarda köşe birleşimlerinde kullanılır.

Mıdır: Gebik toprak elendikten sonra elek üzerinde kalan taşların tane büyüklüğü 1 cm.'yi geçmeyecek şekilde kırılması ile elde edilen yapı malzemesi. Dam örtülerinde kullanılır. Yuvak taşının ağırlığı ile ıslak toprağa gömülerek pişirik tabakasının dam yüzeyinden kalkmasını önler.

Pişirik: Gebik ve su ile hazırlanan harç. Oldukça sulu hazırlanan bu harç, sıva yapımında, duvar örülmesinde ve dam örtüsünde sızdırmazlık sağlamak için kullanılır.

Sal Taşı: 5–10x20–25x40–100 cm. boyutlarında, döşeme ve dam kaplaması olarak kullanılan taş malzeme.

Sallık: Sal taşı kaplanmış avlu, teras gibi üzerinde gezilebilen yüzeyler.

Seten: Yatay bir değirmen taşı üzerine yerleştirilen silindirik değirmen taşının hayvan gücü ile döndürülmesi ile çalışan düzenek. Değirmen. Genellikle buğdayın kepek ve kabuklarından

ayrıştırılmasında, un yapımında ve bulgur yapmak üzere haşlanıp kurutulmuş buğdayın öğütülmesinde kullanılır. Tohumluk yağların öğütülmesi ile beziryağı elde edilen setenlerde *Bezir Seteni* veya *Bezirhane* denir.

Turhun Taşı (Sürgü Taşı): Yeraltı şehrinde ulaşımı sağlayan tünelleri ve oda girişlerini kapatmak için kullanılan, çapı 80–160 cm ve kalınlığı 30 cm olan değirmen taşı biçiminde, silindirik ve ortasında bir delik bulunan taş. Gerekli durumlarda bu taş yeraltı şehrinin koridoruna itilerek geçiş kısıtlanır ve ortasındaki delik gözetleme, aydınlatma ve savunma amaçlı kullanılır.

Tüf: Volkanik küllerin doğada birikmesi ile oluşan, gözenekli yapısı nedeni ile hafif kayaç türü. Ocaktan çıkarılan tüf yumuşak ve işlemeye uygundur. İşlenen taş hava ile temas ettikçe sertleşir. Ağırnas Kasabası çevresinde çıkarılan tüfler kırmızı, pembe ve bej renklidir.

Yapı taşı: Bir kenarı yaklaşık 20–30 cm. boyutunda bir küp kadar olan kabaca işlenmiş taş. Bu taş ile örülen duvarlar 50 cm. kalınlığında olur ve *kara duvar* olarak adlandırılır.

Yassılık, yassılık taşı: Dam örtüsü veya kat döşemesini taşıyan ardıçların üzerine oturduğu, 15–20x50x50–100 cm. boyutlarında kesme taş. Yapı duvarları kat yüksekliğine ulaştıktan sonra, yassılık taşı duvarın üzerine terazisinde yerleştirilir. Genellikle iç ve dış duvarlardan 5–10 cm. kadar yanlara taşar.

Yonu taşı: 70–120 cm. boyunda, 18–30 cm. kalınlığında ve en az 25 cm. yüksekliğinde, ince işlenmiş kesme taş. Genel olarak yüksekliği 38–40 cm.'dir. Bütün yüzeyleri gönyesinde işlenmiş ve dört yönünde yivler bulunan bu taşlar konut yapılarında tek sıra örülürken daha önemli yapılarda çift cidarlı duvarlarda da kullanılır.

Yuvak taşı (Dam yuvağı): Genellikle sonbaharda pişirik ve mıcır ile kaplanmış damı sıkıştırmak için kullanılan silindirik, ortası delikli ağır taş. Loğ taşı.

KAYNAKLAR

Ağırnas Belediyesi Fotoğraf ve Belge Arşivi.

ATOL Mühendislik Müşavirlik Bürosu, Mayıs 2002, “Mermer Ocağı Çevre Etki Değerlendirmesi Ön Araştırma Raporu”, Kayseri İli- Melikgazi İlçesi Ağırnas Kasabası.

(2004), “**KAYSERİ**” T.C. Kayseri Valiliği, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Kayseri.

Erkman, H. S. ve Eraslan, T., (2000), Ağırnaslı Sinan, Ağırnas Belediyesi Yayınları 1. baskı Kayseri.

Çabuk, S. (2005), “Kayseri Metropolitan Kentinin Gelişme Baskısı Altında Kalan Ağırnas’ta, Kültürel Kimliğin Sürdürülebilme Mücadelesi”, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü Kolokiyumu 7-9 Kasım 2005, Planlamada Yeni Politikalar ve Stratejiler: Riskler ve Fırsatlar, 7-9 Kasım 2005,s.409-419, ed: Ö. Ertekin, Taşkışla, İstanbul.

Çakıroğlu, N. (1952), Kayseri Evleri, Pulhan Matbaası, İstanbul.

Çayırdağ, M. (2001) Kayseri Tarihi Araştırmaları, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No:38, 1. baskı, Kayseri.

Gülyaz, M. E. (1996),Kapadokya, Dünya Kitap Kırtasiye Turizm Ticaret, 2. baskı, İstanbul.

İller Bankası 9. Bölge Müdürlüğü, “Ağırnas (Kayseri) İmar Planına Esas Jeolojik Etüt Raporu”, 15 02 2005.

İmamoğlu, V. (1992), Geleneksel Kayseri Evleri, Türkiye Halk Bankası Yayınları, 1. baskı, Ankara.

İmamoğlu, V. (1992),Kayseri Bağ Evleri, Türkiye İş Bankası Yayınları Genel Yayın No:513, Sanat Dizisi:73, 1. baskı, İstanbul.

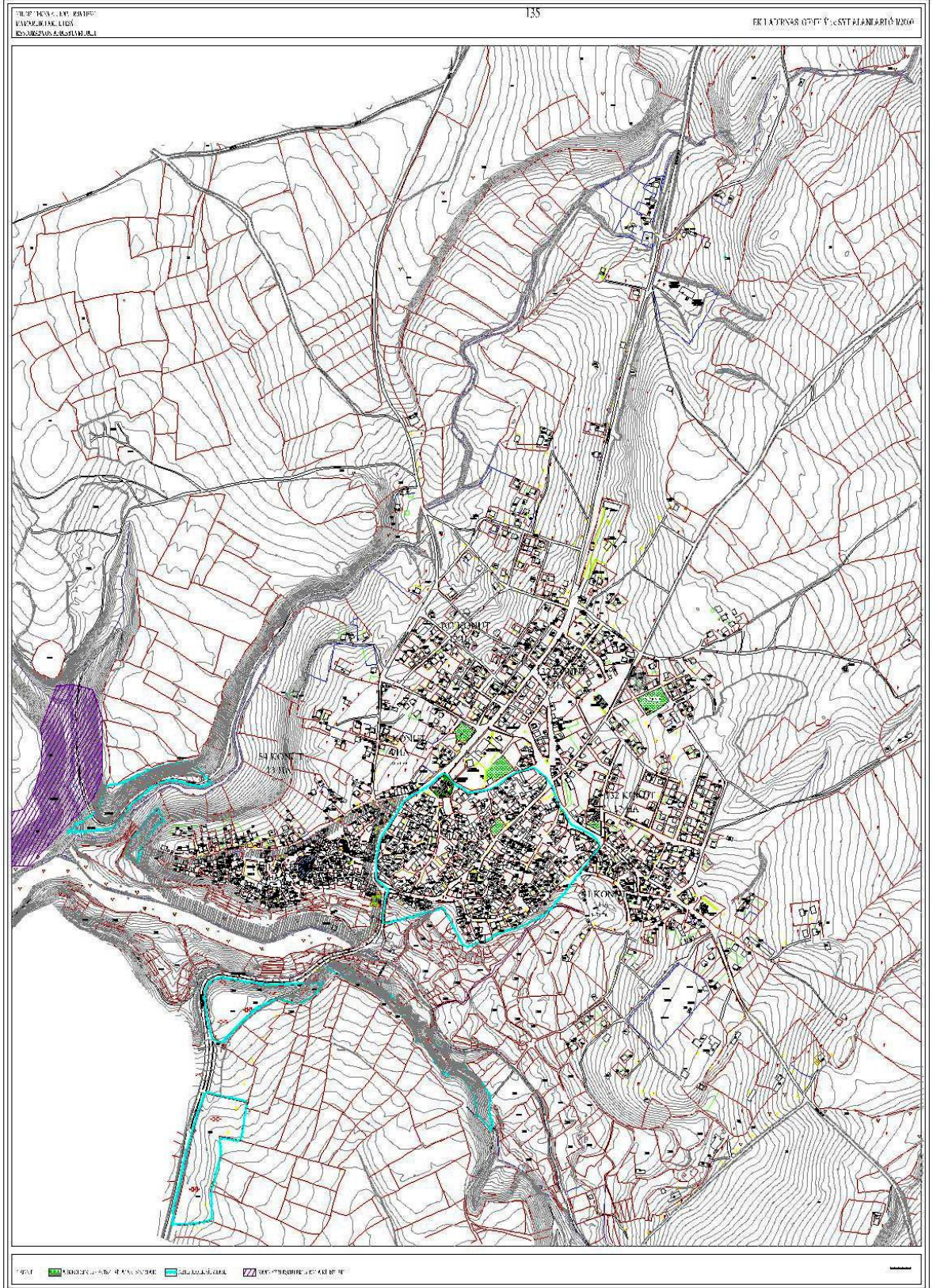
Kaya, M. (2005), “Kaya Mezarlar Ve Güvercinliklerimiz”, Nevşehir Kültür Ve Tarih Araştırmaları, 3:15-18.

Kayseri İli Çevre Koruma Vakfı, Kayseri Tanıtım Broşürü, 2007.

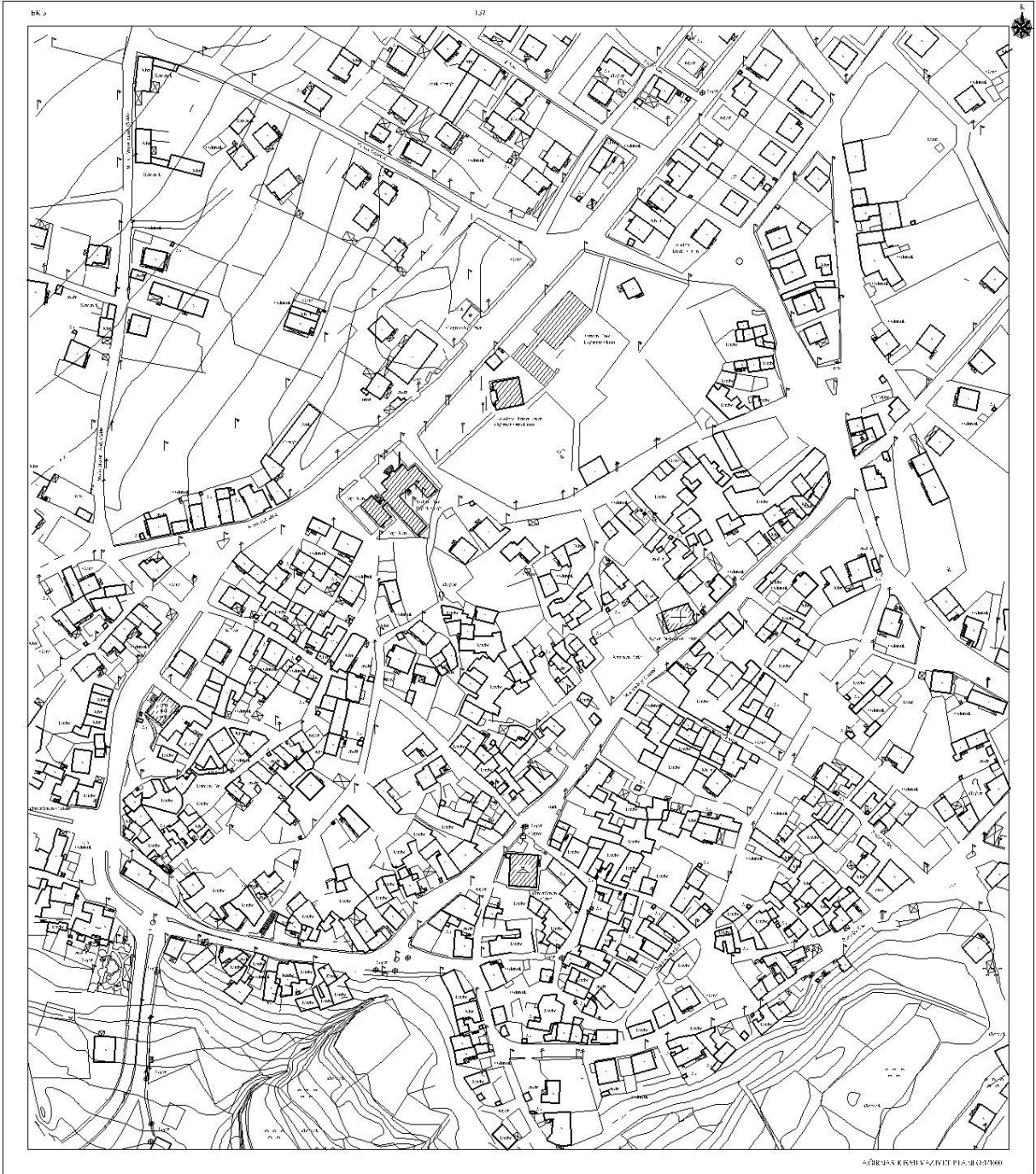
Somuncu, M. (1998), Cumhuriyetin 75. yılında KAYSERİ, Ko: Ş. İ. Tezer, Kayseri Valiliği.

Subaşı, M. İ. (2004), Ağırnaslı Sinan, Ağırnas Belediyesi Yayınları, Kayseri.

T. C.Kültür ve Tescil Dairesi Başkanlığı. 17 08. 1993 Tarihli Mimar Sinan Vakfıyesisi Çevirisi.

EKLER**Ek 1: Ağırnas Yerleşimi Sit Sınırlarını Gösteren Harita 1/2000 (Erciyes Üniversitesi, 2006)**

Ek 3 Ağırnas Vaziyet Planı Ö:1/1000 (İmaj Harita Mühendislik, Kayseri, 2004)

Ek 4 Kayseri Koruma Ve Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 08.11.2001 tarih ve 2911 sayılı kararı

**T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
KAYSERİ KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU**

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 262 - 08.11.2001
Karar No. ve Tarihi : 2911 - 08.11.2001

Toplantı Yeri
KAYSERİ

Kayseri İli, Ağırnas Beldesi, Akbinderesi Mevkiinde ve sit dışında bulunan yeraltı şehri ve mağaraların koruma altına alınması istemine ilişkin Ağırnas Belediye Başkanlığının 13.08.2001 gün ve 205 sayılı yazısı okundu, raportörün açıklamaları dinlendi, dosyasındaki bilgi ve belgeler incelendi, yapılan görüşme sonunda;

Kayseri İli, Ağırnas Beldesi, Akbinderesi Mevkiinde bulunan Ağırnas Kaya Yerleşimi ve Kaya Kiliselerinin, 2863 sayılı yasanın 6.maddesi kapsamına giren özellikler taşıması nedeniyle kararımız eki 1/25000 ölçekli haritada işaretli alanın 1.derece arkeolojik sit olarak tescil edilmesine karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Dilek YALDIZ
Arkeolog

Gazi ŞAHİN
Müdür

BAŞKAN
Prof.Dr. Zafer BAYBURTLUOĞLU
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Yrd.Doç. Dr. Yegan KAHYA
(İMZA)

ÜYE
Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN
(BULUNMADI)

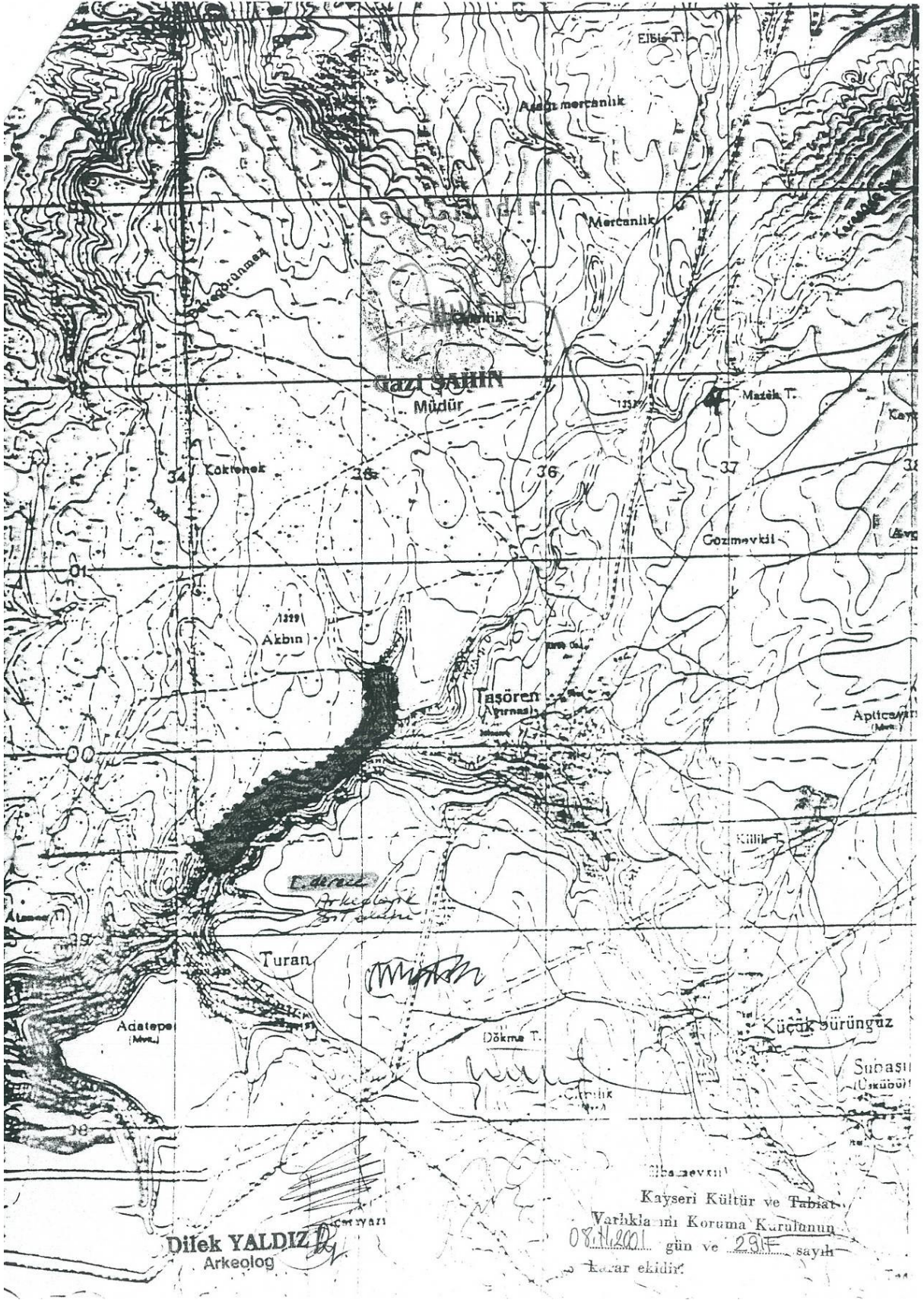
ÜYE

ÜYE
Yrd.Doç.Dr. Y. Bahri ERGEN
(İMZA)

ÜYE
Mehmet OSMANBAŞOĞLU
Ağırnas Belediye Başkanı
(İMZA)

ÜYE

ÜYE

Ek 5 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 26.04.2002 tarih ve 3001 sayılı kararı

**T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
KAYSERİ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU**

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 269 - 26.04.2002
Karar No. ve Tarihi : 3001 -26.04.2002

Toplantı Yeri
KAYSERİ

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabası, Akbinderesi Mevkiinde bulunan ve Kurulumuzun 08.11.2001 gün ve 2911 sayılı kararıyla 1.derece arkeolojik sit olarak tescil edilen Ağırnas Kaya Yerleşimi ve Kaya Kiliselerinin sit sınırının genişletilmesi istemine ilişkin Ağırnas Belediye Başkanlığının 15.02.2002 gün ve 23 sayılı yazısı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün 27.02.2002 gün ve 1573 sayılı yazısı, konuya ilişkin Kurulumuzun aldığı 08.11.2001 gün ve 2911 sayılı kararı okundu, Kurulumuzun aldığı 28.02.2002 gün ve 2975 sayılı kararı gereği 25.04.2002 tarihinde yerinde yapılan inceleme ve dosya incelemesi sonucunda;

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabası, Akbinderesi Mevkiinde bulunan ve yerinde yapılan inceleme sonucunda Kurulumuzun 08.11.2001 gün ve 2911 sayılı kararıyla 1.derece arkeolojik sit olarak tescil edilen Ağırnas Kaya Yerleşimi ve Kaya Kiliselerinin sit alanının belediyesince önerilen sit alanına doğru uzandığı anlaşıldığından, önlem olarak kararımız eki 1/25000 ölçekli haritada belirlenen alanın 3.derece arkeolojik sit olarak tescil edilmesine; arkeolojik bölgenin yayılım alanının kesin olarak belirlenebilmesi için üniversitelerin ilgili birimlerince hazırlanacak uzman raporu ve sınır tespitinin Kurulumuza ivedilikle sunulması gerektiğine; belediyesince önerilen alanın tamamının sit alanı olarak tescil edilmesini isteminin ancak bu aşamadan sonra değerlendirilebileceğine karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Dilek YALDIZ
Arkeolog

Gazi ŞAHİN
Müdür

BAŞKAN
Yrd. Doç. Dr. Y. Bahri ERGEN
(Geçici Başkan)
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Yrd. Doç. Dr. S.Sarp TUNÇOKU
(Geçici Başkan Yardımcısı)
(İMZA)

ÜYE
Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN
(İMZA)

ÜYE

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Yegan KAHYA
(İMZA)

ÜYE
Mehmet OSMANBAŞOĞLU
Ağırnas Belediye Başkanı
(İMZA)

ÜYE

ÜYE

Ek 6 Kayseri Koruma Ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 30.05.2002 tarih ve 3018 sayılı kararı

**T.C.
KÜLTÜR BAKANLIğI
KAYSERİ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU**

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 270 - 30.05.2002
Karar No. ve Tarihi : 3018 -30.05.2002

Toplantı Yeri
KAYSERİ

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabası, Mimarsinan Mahallesi ve sit dışında bulunan, Kurulumuzun 13.12.2001 gün ve 2946 sayılı kararıyla kentsel sit alanı olarak tescilli önerilen tapunun 3 pafta, 806 parsel numarasında kayıtlı tescilli Mimarsinan Anı Evi ve yakın çevresinde tespit-tescil çalışmalarının Mdrlgmz uzmanlarınca yapılılarak hazırlanacak belgelerin Kurulumuzda değerlendirilmesi istemine ilişkin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Mdrlgnn 28.02.2002 gün ve 638 sayılı yazısı okundu, Kurulumuzca 29.05.2002 tarihinde yerinde yapılan inceleme ve dosya incelemesi sonucunda;

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabasında bulunan ve ekli listede kadastral durumları belirtilen 13 adet taşınmazın 2863 sayılı yasanın 6.maddesi kapsamına giren özellikler taşınması nedeniyle tescil edilmesine; kararımız eki 1/5000 ölçekli imar planı üzerinde işaretli alanın Koruma Yüksek Kurulunun 05.11.1999 gün ve 658 sayılı ilke kararı kapsamına giren özellikler taşınması nedeniyle kentsel arkeolojik sit olarak tescil edilmesine; 2863 sayılı yasanın 17.maddesi gereğince geçiş dönemi yapılaşma koşulları belirleninceye kadar bu alandaki imar planı uygulamasının durdurulmasına; arkeolojik sitin yayılım alanının kesin olarak belirlenebilmesi için üniversitelerin ilgili uzmanlarınca yapılacak bilimsel araştırma ve kazılar sonucu elde edilecek bilgi ve belgelerin Kurulumuza sunulması gerektiğine karar verildi.

BAŞKAN

Yrd. Doç. Dr. Y. Bahri ERGEN
(Geçici Başkan)
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI

Yrd. Doç. Dr. S.Sarp TUNÇOKU
(Geçici Başkan Yardımcısı)
(İMZA)

ÜYE

Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN
(İMZA)

ÜYE

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Yegan KAHYA
(İMZA)

ÜYE

Mehmet OSMANBAŞOğLU
Ağırnas Belediye Başkanı
(İMZA)

ÜYE

ÜYE

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
KAYSERİ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 270 - 30.05.2002
Karar No. ve Tarihi : 3018 -30.05.2002

Toplantı Yeri
KAYSERİ

KAYSERİ İLİ, MELİKGAZİ İLÇESİ, AĞIRNAS KASABASINDA TESCİL EDİLEN
TAŞINMAZLAR :

<u>Sıra no:</u>	<u>Adı:</u>	<u>Adresi:</u>	<u>Pafta:</u>	<u>Parsel:</u>
1-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 48	2	965
2-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 58	2	972
3-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 40	9	939
4-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 32	3	809
5-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 28	3	950
6-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 26	3	951
7-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 21	3	886
8-	Konut	Mimarsinan Cad. No: 1	3	917
9-	Konut	Öztaş Sokak No: 1	3	807
10-	Konut	Öztaş Sokak No: 11	9	794
11-	Konut	3. Sokak No: 5	9	943
12-	Konut	Osmanyüce Cad. N :9	9	1004
13-	Seten	Mimarsinan Mahallesi	9	933

ASLI GİBİDİR

Meltem IŞIK
Şehir Plancısı

Meltem

Gazi ŞAHİN
Müdür

BAŞKAN

Yrd. Doç. Dr. Y. Bahri ERGEN
(Geçici Başkan)
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI

Yrd. Doç. Dr. S.Sarp TUNÇOKU
(Geçici Başkan Yardımcısı)
(İMZA)

ÜYE

Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN
(İMZA)

ÜYE

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Yegan KAHYA
(İMZA)

ÜYE

Mehmet OSMANBAŞOĞLU
Ağırnas Belediye Başkanı
(İMZA)

ÜYE

ÜYE

Ek 7 Kayseri Koruma Ve Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 30.05.2002 tarih ve 3020 sayılı kararı

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
KAYSERİ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 270 – 30.05.2002
Karar No. ve Tarihi : 3020 - 30.05.2002

Toplantı Yeri
KAYSERİ

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabası, Mustafabey Mahallesi, Mustafabey Caddesinde ve sit dışında bulunan, tapunun 7 pafta, 1182 parselinde kayıtlı özel mülkiyete ait Çerkezoğlu Mustafa Bey (Ağırnaslı) Konağının tescil edilmesi istemine ilişkin Ağırnas Belediye Başkanlığının 25.04.2002 gün ve 31 sayılı yazısı okundu, raportörün açıklamaları dinlendi, dosyasındaki bilgi ve belgeler incelendi, yapılan görüşme sonunda;

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabası, Mustafabey Mahallesi, Mustafabey Caddesinde ve sit dışında bulunan, tapunun 7 pafta, 1182 parselinde kayıtlı özel mülkiyete ait Çerkezoğlu Mustafa Bey (Ağırnaslı) Konağının, 2863 sayılı yasanın 6.maddesi kapsamına giren özellikler taşınması nedeniyle tescil edilmesine karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Dilek YALDIZ
Arkeolog

Gazi ŞAHİN
Müdür

BAŞKAN
Yrd. Doç. Dr. Y. Bahri ERGEN
(Geçici Başkan)
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Yrd. Doç. Dr. S.Sarp TUNÇOKU
(Geçici Başkan Yardımcısı)
(İMZA)

ÜYE
Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN
(İMZA)

ÜYE

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Yegan KAHYA
(İMZA)

ÜYE
Mehmet OSMANBAŞOĞLU
Ağırnas Belediye Başkanı
(İMZA)

ÜYE

ÜYE

Ek 8 Kayseri Koruma Ve Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 06.05.2005 tarih ve 194 sayılı kararı

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
 Kayseri Kùltür ve Tabiat Varlıklarını
 Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı no ve tarih : 16 - 06.05.2005
Karar no ve tarih : 194 - 06.05.2005

Toplantı Yeri
KAYSERİ

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Beldesinde yapılacak imar planı çalışmalarında dikkate alınmak üzere konunun 2863 sayılı yasa, ilgili yönetmelikler, ilke ve kurul kararları kapsamında incelenerek hazırlanacak bilgi ve belgelerin gerekiyorsa Kurulumuzda değerlendirilmesinin sağlanması ve sonucundan Genel Müdürlüğümüze bilgi verilmesi Kùltür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 22.11.2004 gün ve 28528 sayılı, 24.03.2005 gün ve 36161 sayılı yazıları okundu, raportörün açıklamaları dinlendi, dosyasındaki bilgi ve belgeler incelendi, yapılan görüşme sonucunda;

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Beldesi, Mustafabey Mahallesinde bulunan, kadastral durumları belirtilen 8 adet sivil mimarlık örneğinin, 5226 ile değişik 2863 sayılı yasanın 6.Maddesi kapsamına giren özellikler taşıması nedeniyle tescil edilmesine;

Adı	Adresi	Pafta	Parsel
1. Konut	Türkkan Sokak No:1	7	1247
2. Konut	Türkkan Sokak No:2	7	1250
3. Konut	Kayaoğlu Sokak No:11	7	1300
4. Konut	Değirmenciler Sokak No:1	7	1311
5. Konut	Bakioğlu Caddesi No:29	7	1399
6. Konut	Mustafabey Caddesi No:14	3	1366
7. Konut	Mustafabey Caddesi No:15	3	1188
8. Konut	Pansiyon Caddesi No:7	6	1436

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Beldesinde bulunan Fatih Sultan Mehmet ve Mimar Kocasinan Mezarlıklarının; Gölgebağı Mevkii Kaya Yerleşimi ve Kaya Mezarlarının; Sığıryatağı Mevkii Kaya Yerleşimi ve Kaya Mezarlarının, 3386 ve 5226 ile değişik 2863 sayılı yasanın 3.Maddesi kapsamına giren özellikler taşıması nedeniyle kararımız eki sit fişleri üzerindeki 1/5000 ölçekli haritalarda işaretli alanların 1.derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmesine; Kasaba merkezinde, Mustafabey Mahallesinde yer alan yer altı şehrinin, 3386 ve 5226 ile değişik 2863 sayılı yasanın 3.Maddesi kapsamına giren özellikler taşıması nedeniyle kararımız eki sit fişleri üzerindeki 1/5000 ölçekli haritalarda işaretli alanların 3.derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmesine;

.../.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı no ve tarih : 16 - 06.05.2005
Karar no ve tarih : 194 - 06.05.2005

Toplantı Yeri
KAYSERİ

Kurulumuzun 08.11.2001 gün ve 2911 sayılı kararıyla 1/25000 ölçekli haritada 1.derece arkeolojik sit sınırları belirlenen Akbınderesi Mevkiindeki kaya yerleşimi ve kaya kiliselerinin sit sınırının kararımız eki koordinatlı 1/25000 ve 1/5000 ölçekli haritalarda işaretlendiği şekliyle uygun olduğuna; Merkezde bulunan ve Kurulumuzun 30.05.2002 gün ve 3018 sayılı kararıyla 1/5000 ölçekli haritada belirlenen kentsel arkeolojik sit alanı sınırlarının kararımız eki 1/5000 ölçekli yeni halihazır haritada belirlendiği şekliyle uygun olduğuna karar verildi.

Ağırnas Kasabasında bulunan 3.derece arkeolojik sit alanına ilişkin aşağıda belirtilen Geçiş Dönemi Yapılaşma Koşullarının geçerli olduğuna; 5226 ile değişik 2863 sayılı yasanın 17.Maddesi gereğince Koruma Amaçlı İmar Planının belediyesince iki yıl içerisinde hazırlatılıp Kurulumuza sunulması gerektiğine, bu süre içinde geçiş dönemi yapılaşma koşullarının geçerli olduğuna karar verildi.

AĞIRNAS 3.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI
GEÇİŞ DÖNEMİ YAPILAŞMA KOŞULLARI

1. Kurulumuzdan izin almak koşuluyla birleştirme (tevhit) ve ayırma (ifraz) yapılabileceğine;
2. Bu alanlarda belediyesince inşaat izni verilmeden önce Müze Müdürlüğü uzmanları tarafından sondaj kazısı gerçekleştirilerek sondaj sonuçlarının bu alanlarla ilgili varsa kazı başkanının görüşleriyle birlikte Müze Müdürlüğünce Kurulumuza iletilip Kurul kararı alındıktan sonra uygulamaya geçilebileceğine;
3. Bu alanlarda taş, toprak, kum v.b. alınmamasına, kireç, taş, tuğla, mermer, kum, maden v.b. ocaklarının açılmamasına, toprak, curuf, çöp, sanayi atığı v.b. malzeme dökülmemesine,
4. Yeni yapılanmalarda bodrum kat yapılmamasına;
5. Bu alan içinde yapılacak bitkilendirme elemanları ve kentsel mobilya yeraltı şehri etkilemeyecek şekilde seçilmesine veya buna göre projelendirilmesine, büyük köklü ağaçlar dikilmemesine;

.../.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı no ve tarih : 16 - 06.05.2005
Karar no ve tarih : 194 - 06.05.2005

Toplantı Yeri
KAYSERİ

6. Yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen müdahaleler (çatı aktarımı, oluk onarımı, boya badana v.b.) bakım kapsamında, yapıların ahşap, madeni, pişmiş toprak, taş v.b. çürüyen ya da bozularak eksilen mimari öğelerinin, özgün biçimlerine uygun olarak basit onarım kapsamında yenilenmesine belediyesince izin verilebileceğine;
7. Günümüz koşullarının gerektirdiği alt yapı hizmetlerinin proje aşamasından itibaren kültür katmanına zarar vermeyecek ve toprak kullanımını en alt düzeyde tutacak biçimde ele alınmasına; yol, su, kanalizasyon, elektrik, telefon gibi alt yapı projeleri, yeraltı şehrini etkilemeyecek, ancak yeraltından geçecek şekilde ve Kurulumuzca uygun görüldükten sonra uygulanabileceğine;
8. Geçiş dönemi yapılaşma koşullarına uygun yeni yapılanma taleplerin Kurulumuza iletilmesi gerektiğine; Kurulumuzca değerlendirilebilmesi için başvuru dosyasında söz konusu parsel ve çevresindeki yapılarla dokuya ilişkin avan projenin ve fotoğrafların yer aldığı bir etüdün bulunması gerektiğine;

Yukarıda belirtilen uygulamaların, geçiş dönemi yapılaşma koşulları ve onaylı projesine uygun yapılmasından belediye ve fenni mesulun de sorumlu olacağına karar verildi.

BAŞKAN
Doç.Dr. Yegan KAHYA
(*BULUNMADI*)

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr. Mustafa ŞAHİN
(*İMZA*)

ÜYE
Prof.Dr.Kerim TÜRKMEN
(*İMZA*)

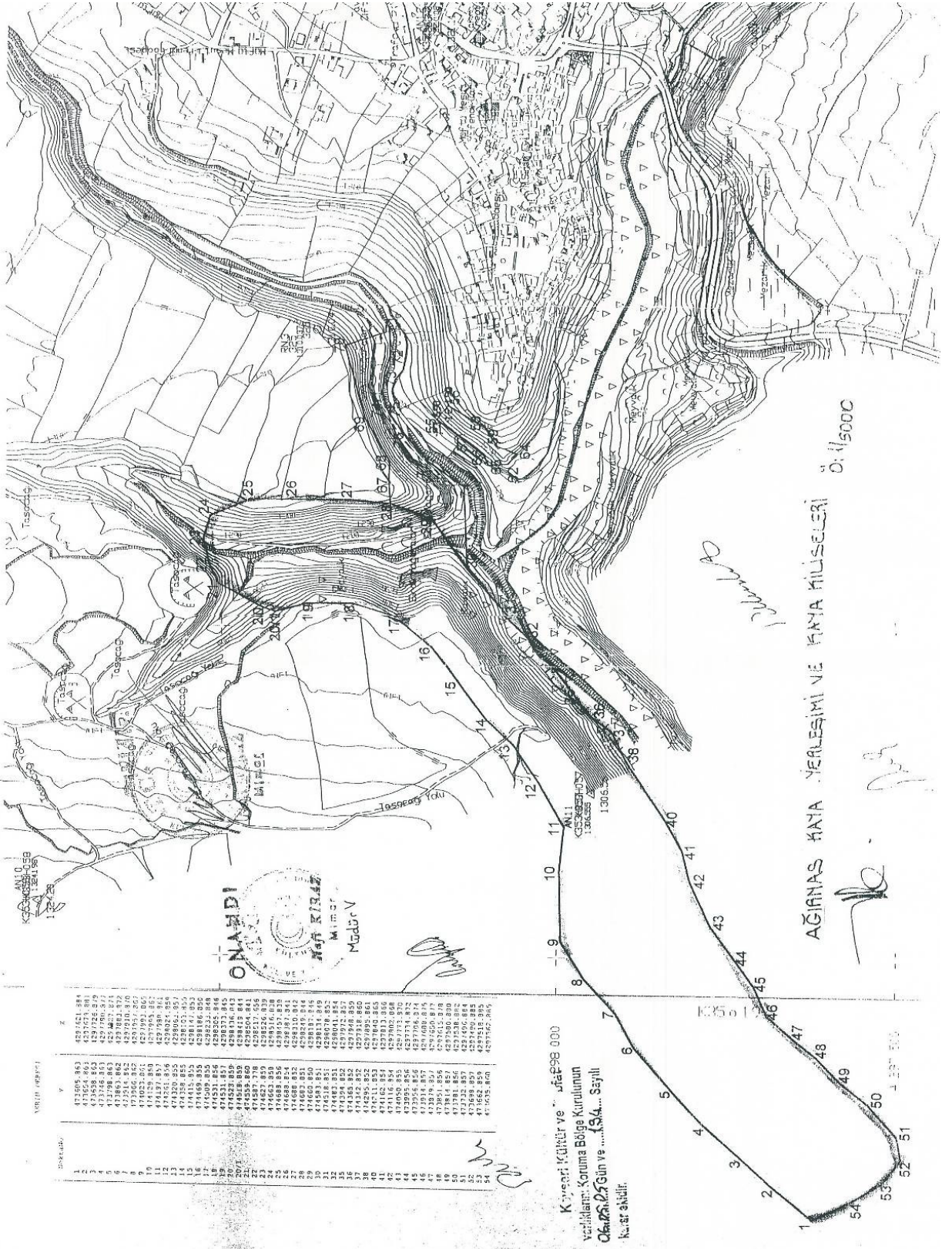
ÜYE
Mimar Mehmet KASAP
(*İMZA*)

ÜYE
Avukat Cahit OKUR
(*İMZA*)

ÜYE
Mehmet OSMANBAŞOĞLU
Ağırnas Belediye Başkanı
(*İMZA*)

ÜYE

ÜYE

YERİ	K
1	4227621.884
2	4227621.884
3	4227621.884
4	4227621.884
5	4227621.884
6	4227621.884
7	4227621.884
8	4227621.884
9	4227621.884
10	4227621.884
11	4227621.884
12	4227621.884
13	4227621.884
14	4227621.884
15	4227621.884
16	4227621.884
17	4227621.884
18	4227621.884
19	4227621.884
20	4227621.884
21	4227621.884
22	4227621.884
23	4227621.884
24	4227621.884
25	4227621.884
26	4227621.884
27	4227621.884
28	4227621.884
29	4227621.884
30	4227621.884
31	4227621.884
32	4227621.884
33	4227621.884
34	4227621.884
35	4227621.884
36	4227621.884
37	4227621.884
38	4227621.884
39	4227621.884
40	4227621.884
41	4227621.884
42	4227621.884
43	4227621.884
44	4227621.884
45	4227621.884
46	4227621.884
47	4227621.884
48	4227621.884
49	4227621.884
50	4227621.884
51	4227621.884
52	4227621.884

ON AĞI
M.İ.Ş. K.İ.Ş.İ.Ş.
M.İ.Ş. K.İ.Ş.İ.Ş.

K.İ.Ş.İ.Ş. K.Ü.Ş.İ.Ş. ve ...
 YERLEŞİMİNİN Kurulmuş Bölge Kurulunun
 Oluşturduğu ve ...
 K.İ.Ş.İ.Ş. K.Ü.Ş.İ.Ş. ve ...

AĞINAS KAYA YERLEŞİMİ VE KAYA KÜTÜPLERİ
 Ölçek: 1/15000

Handwritten signature and initials

Ek 9 Kayseri Koruma Ve Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 21.06.2002 tarih ve 3060 sayılı kararı

**T.C.
KùLTÜR BAKANLIĞI
KAYSERİ KùLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU**

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 272 - 21.06.2002
Karar No. ve Tarihi : 3060 -21.06.2002

Toplantı Yeri
SİVAS

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabasında bulunan Kurulumuzun 30.05.2002 gün ve 3018 sayılı kararıyla tescil edilen kentsel arkeolojik sit alanı geçiş dönemi yapılaşma koşulları okundu, raportörün açıklamaları dinlendi, dosyasındaki bilgi ve belgeler incelendi, yapılan görüşme sonunda;

Kayseri İli, Melikgazi İlçesi, Ağırnas Kasabasında bulunan Kurulumuzun 30.05.2002 gün ve 3018 sayılı kararıyla tescil edilen kentsel arkeolojik sit alanına ilişkin aşağıda belirtilen geçiş dönemi yapılaşma koşullarının uygun olduğuna; 2863 sayılı yasanın 17. Maddesi gereğince koruma amaçlı imar planının belediyesince 1 yıl içerisinde hazırlatılıp Kurulumuza sunulması gerektiğine; bu süre içerisinde geçiş dönemi yapılaşma koşullarının geçerli olduğuna karar verildi.

AĞIRNAS KENTSEL ARKEOLOJİK SİT ALANI GEÇİŞ DÖNEMİ YAPILAŞMA KOŞULLARI

- Sit alanı içinde yeni imar parseli oluşturmak üzere ifraz yapılamayacağına ancak sınır düzenlemeleri, yol terkleri ve benzerleri için gerekli ifraz ve her türlü tevhit için Kayseri Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulundan izin alınması gerektiğine,
- Bu alanlarda, belediyesince inşaat izni verilmeden önce ilgili Müze Müdürlüğü uzmanları tarafından sondaj kazısı gerçekleştirilerek, sondaj sonuçlarından bu alanlarla ilgili, varsa kazı başkanının görüşleriyle birlikte Müze Müdürlüğüne KKTVKK'na iletilip Kurul Kararı alındıktan sonra uygulamaya geçilebileceğine,
- Bu alanlarda, taş, toprak, kum ve benzeri alınmamasına, kireç, taş, tuğla, mermer, kum, maden v.b. ocaklarının açılmamasına, toprak, curuf, çöp, çöp, sanayi atığı ve benzeri malzemelerin dökülmemesine, yapıların bodrumlarının olası yer altı yerleşmeleri ile ilintili olabileceği nedeniyle KKTVKK' dan izinsiz herhangi bir uygulama yapılamayacağına,
- Yol, su, kanalizasyon, elektrik, telefon gibi alt yapı projeleri, yer altı şehri etkilemeyecek, ancak yeraltından geçecek şekilde yapılacak ve KKTVKK'ca uygun görüldükten sonra uygulamaya geçilebileceğine,
- Sit alanı içindeki yol düzenlemelerinde taş döşeme kullanılmasına,
- Sit alanı içinde yapılacak çevre düzenlemelerinde bitkilendirme elemanlarının ve kent mobilyasının yeraltı şehri etkilemeyecek şekilde seçilmesine, peyzaj projelerinin bu şekilde hazırlanmasına, derine giden kök sistemine sahip ağaçların dikilemeyeceğine, bütün bu çalışmalar için KKTVKK'dan izin alınması gerektiğine,
- Tek yapı ölçeğindeki korunması gerekli kùltür varlığı niteliği taşıyan yapı ve yapı kalıntılarının rölvö ve restorasyon projelerinin Kurulumuzca onanması koşuluyla onarılıp kullanılabilmesine,
- Planda öngörülen yoğunluk ve kentsel donanım kararları belli olmadığından korunması gerekli taşınmaz kùltür varlığı parseline ilave yeni yapı yapılamayacağına,

./...

- Koruma amaçlı imar planına, yasal süresi içerisinde başlanmamış ya da KKTVKK'ca geçerli ve yeterli bulunmayan nedenlerle tamamlanmamış sit alanında; yasal sürenin tamamlanmasını takiben, koruma amaçlı imar planının yapılarak KKTVKK'ca uygun bulunana kadar korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselindeki uygulamalar ve diğer parsellerdeki inşai ve fiziki uygulamaların KKTVKK'nun izni doğrultusunda yapılabileceğine,
- Geçiş dönemi yapılaşma koşullarına uygun yeni yapılanma talebinin KKTVKK'ca değerlendirilebilmesi için, başvuru dosyasında söz konusu parsel ve çevresindeki yapılar ile dokuya ilişkin bir avan projenin ve fotoğrafların yer aldığı bir etüdün bulunmasının zorunlu olduğuna,
- Yeni yapılaşmanın, bulunduğu sokaktaki ya da imar adasındaki tescilli yapılardan daha yüksek olamayacağına, korunması öngörülen kentsel silüeti olumsuz etkileyebilecek konum ve yükseklikte yeni yapı yapılamayacağına,
- Öneri yapı gabarileri ile yapı tekniği ve malzemesinin geleneksel doku ile uyumuna özen gösterilmesine,
- Yukarıda belirtilen uygulamaların, geçiş dönemi koşulları ve onaylı projesine uygun yapılmasından belediye ve fenni mesulun de sorumlu olacağına karar verildi.

BAŞKAN

Yrd. Doç. Dr. Y. Bahri ERGEN
(Geçici Başkan)
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI

Yrd. Doç. Dr. S.Sarp TUNÇOKU
(Geçici Başkan Yardımcısı)
(İMZA)

ÜYE

Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN
(İMZA)

ÜYE**ÜYE**

Yrd. Doç. Dr. Yegan KAHYA
(İMZA)

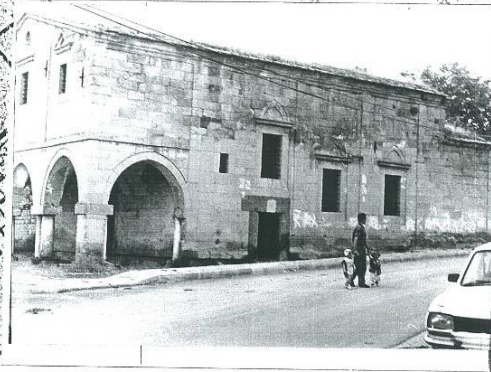
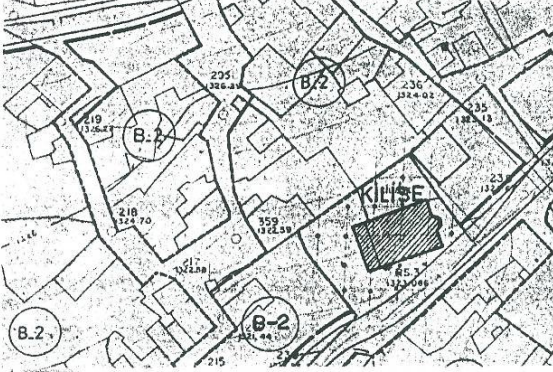
ÜYE

Mehmet OSMANBAŞOĞLU
Ağırnas Belediye Başkanı
(İMZA)

ÜYE**ÜYE**

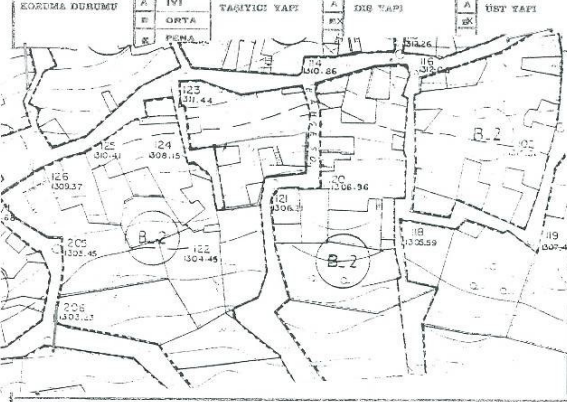
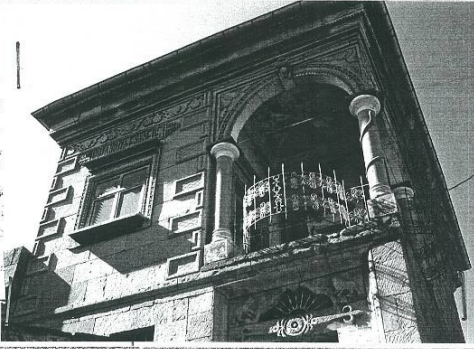
Ek 10 Kayseri Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 22.09.1995 tarih ve 1932 sayılı ve 22.07.1999 tarih ve 2465 sayılı kararlarına ait tescil fişleri

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.K.E.	ANIT	ÖZET NO. 1
TÜRKİYE	ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			ŞEHİR NO. 2
İLİ : KAYSERİ	İLÇESİ : MELİKHAZİ	MERKEZİ KÖY YERİ NİHAZİ : AĞERNAS KASABASI / KÖYÜ	KORUMA DERECEĞİ :	ANITSAL : 1 2 3
SARAY VE KAPİ NO :		KARASTIRMA PAFTA : 7	NO : 1208	SEYREKELİ : 1 2 3
ADI : KİLİSE	TARİHİ :	YAPAN :	NERESİ ÇAĞI :	KÜLTÜREL DEĞERİ :
	YAPIM TARİHİ :	KİMLİK : YOKTUR	YERİ :	XIX DİNİ MİMARİ
GENEL TANIMI : Doğu-batı yönünde uzanan kilise dikdörtgen plana sahiptir.Üzeri besli çatı olup,sal tahta ve bopçakla kaplıdır.Kilisenin dört duvarında toplam 13 ailet pencere vardır. Ana girişi batıdan dikdörtgen bir kapı ile sağlanmaktadır.Northda dört kolon üzerine üç revaklı bir göçme arkadedir.Kilisenin solğa balkan güney duvarında ikinci girişi kapısı bulunmaktadır.Bu kapıdan girişte hemen sol tarafta ikinci katta,duvarlar bölününe çıkan taş merdivenler yer almaktadır. İç mekân sütunlarla 3 nefes ayrılmıştır.Orta nef yan neflerden daha geniş tutulmuştur.Orta mekânın üzeri kubbelidir.Kilisenin doğusunda,ortada büyük olmak üzere her nefin ucunda birer apsisi yer alır Apsislerin üzeri yarım kubbe ile örtülmüştür.Binanın iççisi tamamın sivi ile kaplıdır.Ancak bugün sivaler büyük ölçüde düşülmüştür. Batı kapısındaki kitabesi yecinden sökülükğünden kesin olarak yapıltı tarihini bilemiyoruz.XIX.yy.Kayseri çevresinde yaşayan Rum Kiliselerle büyük benzerlik göstermektedir.				
KORUMA DURUMU	A İYİ	B ORTA	C FİTİLA	A YOK

EĞİTİCİ SAHİBİ :	HAZİNİ	BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	ONANDI
YAPILAN DEĞERLEMLER :	Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 22.7.1994 günde ve 2465 sayılı karar ebidir.		M. KIRAZ Müdür Vekili
AYRINTILI TANIMI :	Doğu-batı yönünde uzanan kilise dikdörtgen plana sahiptir.Üzeri besli çatı olup,sal tahta ve bopçakla kaplıdır.Kilisenin dört duvarında toplam 13 ailet pencere vardır. Ana girişi batıdan dikdörtgen bir kapı ile sağlanmaktadır.Northda dört kolon üzerine üç revaklı bir göçme arkadedir.Kilisenin solğa balkan güney duvarında ikinci girişi kapısı bulunmaktadır.Bu kapıdan girişte hemen sol tarafta ikinci katta,duvarlar bölününe çıkan taş merdivenler yer almaktadır. İç mekân sütunlarla 3 nefes ayrılmıştır.Orta nef yan neflerden daha geniş tutulmuştur.Orta mekânın üzeri kubbelidir.Kilisenin doğusunda,ortada büyük olmak üzere her nefin ucunda birer apsisi yer alır Apsislerin üzeri yarım kubbe ile örtülmüştür.Binanın iççisi tamamın sivi ile kaplıdır.Ancak bugün sivaler büyük ölçüde düşülmüştür. Batı kapısındaki kitabesi yecinden sökülükğünden kesin olarak yapıltı tarihini bilemiyoruz.XIX.yy.Kayseri çevresinde yaşayan Rum Kiliselerle büyük benzerlik göstermektedir.	KİLİSE	
YAYIN DİZİNİ :	EKLER :	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	18 / 09 / 19 99
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hamdi BIÇER Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hasan BİLMEZ Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hamdi Biçer Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hasan Bilmez Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hamdi Biçer Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hasan Bilmez Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hamdi Biçer Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hasan Bilmez Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hamdi Biçer Mize Müdürü	
	BAKIMININ SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS :	Hasan Bilmez Mize Müdürü	

KAYIT NO: Büyükcaddesi		MELİKGAZİ		MÜHÜR NO: 676																	
MİMARLIK NO: Belli değil		MİMARLIK NO: Belli değil		YIL: 19..yy.																	
<p>NOT: Bu belgeyi bir kopyasını 100 TL'ye kadar olan bir bedel karşılığında talep edebilirsiniz.</p>																					
<p>NOTLAR: Zemin suyu yükselmesi nedeniyle zeminden itibaren çatıbetonü olmalıdır.</p>																					
MÜHÜR NO: Belediye			BAKIMINDAN GEREKLİ OLMASI GEREKİR KURULUŞ: Belediye																		
<p>YAPILAN DEĞİŞİMLER: Birçoklu bir onarım yapılmıştır.</p>																					
<p>YAPILAN İZLENİMLER: Çeşme dizgin kesme taşlardan yapılmıştır. Kademe ile yuvarlak bir kompozisyon olup, yanında iki lense sütun çeyre oturmaktadır. Yapım tarihi belli değildir.</p>																					
<p>Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 22 Eylül 1995 gün ve 2932 sayılı karar ekidir.</p>																					
<p>Çiyas ÖZTÜRK</p>																					
<p>Osman GRAVŞAK Şirket Müdürü</p>			<p>BELEG:</p> <table border="1"> <tr> <td>RAPOR</td> <td></td> </tr> <tr> <td>FOTOĞRAF</td> <td></td> </tr> <tr> <td>RÖLİVE PROJESİ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>RESTORASYON PROJESİ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>BARİTA</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ERZEL</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KİTAP</td> <td></td> </tr> <tr> <td>TAKTİK</td> <td></td> </tr> </table>			RAPOR		FOTOĞRAF		RÖLİVE PROJESİ		RESTORASYON PROJESİ		BARİTA		ERZEL		KİTAP		TAKTİK	
RAPOR																					
FOTOĞRAF																					
RÖLİVE PROJESİ																					
RESTORASYON PROJESİ																					
BARİTA																					
ERZEL																					
KİTAP																					
TAKTİK																					
<p>BAZILAR:</p> <table border="1"> <tr> <td>1 / 10</td> </tr> <tr> <td>1 / 10</td> </tr> <tr> <td>1 / 10</td> </tr> <tr> <td>1 / 10</td> </tr> </table>						1 / 10	1 / 10	1 / 10	1 / 10												
1 / 10																					
1 / 10																					
1 / 10																					
1 / 10																					
<p>GENEL YERLEŞİM:</p>																					

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ	D.K.V.R.E.	ANIT	ENVANTER NO	4																																																							
TÜRKİYE	ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			HARİTA NO.																																																								
İL: KAYSERİ	İLÇESİ: MELİKGAZİ	KARALLE KÖY VEYA MEYDANI: AĞIRNAS		KORUMA DEĞERLERİ:	AMTSAL 1 2 3 ÇEVRESEL 1 2 3 Cevresel Aykırı																																																							
BOKAK VE RAPİ NO: Bünyan Caddesi		KADASTRO PAFTA: 23 ADA: PARSSEL: 806-987	806-987																																																									
ADI: Mimarsinan	YAPITIRAN: Belli değil	YAPAN: Belli değil	MİMARININ ÇALI (HÜLUSİ):	20.yy.																																																								
EVI	YAPIM TARİHİ: 1934-49-51	KITABE: VAR	VAKFIYE: YOK																																																									
GÖRSEL TANIM: İKİ KATLI + KAÇIR TAŞ BİR YAPIDIR. AĞIRNASIN GÜNEY BATISINDADIR.																																																												
<table border="1"> <tr> <td>KORUMA DURUMU</td> <td>A</td> <td>İVI</td> <td>TAQIYICI YAP</td> <td>A</td> <td>DİŞ YAP</td> <td>A</td> <td>ÜST YAP</td> <td>A</td> <td>İD YAP</td> <td>A</td> <td>SÜZLEME ELEMANLARI</td> <td>A</td> <td>BUTUNLUK</td> <td>A</td> <td>YÖK</td> </tr> <tr> <td></td> <td>F</td> <td>ORTA</td> <td></td> <td>F</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>12 VAR</td> </tr> <tr> <td></td> <td>B</td> <td>YENİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>C ONEMLI</td> </tr> </table>						KORUMA DURUMU	A	İVI	TAQIYICI YAP	A	DİŞ YAP	A	ÜST YAP	A	İD YAP	A	SÜZLEME ELEMANLARI	A	BUTUNLUK	A	YÖK		F	ORTA		F											12 VAR		B	YENİ													C ONEMLI							
KORUMA DURUMU	A	İVI	TAQIYICI YAP	A	DİŞ YAP	A	ÜST YAP	A	İD YAP	A	SÜZLEME ELEMANLARI	A	BUTUNLUK	A	YÖK																																													
	F	ORTA		F											12 VAR																																													
	B	YENİ													C ONEMLI																																													
 																																																												
GÖZLEMLER: Bu gün terk edilmiş bir baledir. Fiziki tahripier oluşmaya başlamıştır.																																																												
HÜZÜNKÜ SAHİBİ: ÖZEL ŞAHİS			ÇAKIRKINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUS: BELEDİYE																																																									
YAPILAN ÇIKARIMLAR: YAPILMAMIŞTIR																																																												
AYRINTILI TANIM: Ev kargirden ve kesme taş malzeme ile yapılmıştır. Plan itibariyle dikkati çeken bir yönü yoktur. Ev çeşitli tarihlerde yapılan ilavelerle genişletilmiştir. İçeride odalardan birinde 1317.H.tarihli bir şerbetlik var. Evin üstü sonradan kırma çatı ile kapatılmıştır.																																																												
<p>Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 22 EYLÜL 1995 gün ve 132 sayılı karar ekidir.</p>																																																												
<p>YAYIN DEZİNİ: GYRAN ÖZTÜRK MBLR V.</p>																																																												
<table border="1"> <tr> <td>TEKNE</td> <td>SV</td> <td>ELECTRİK</td> <td>ISITMA</td> <td>Kanallıyaçın</td> </tr> <tr> <td>MEKANİK</td> <td>VAR</td> <td>VAR</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="5">ORJİNAL KULLANIMI: KONUT</td> </tr> <tr> <td colspan="5">HÜZÜNKÜ KULLANIMI: KULLANILMIYOR</td> </tr> <tr> <td colspan="5">ÖNERİLEN KULLANIMI: MÜZE EV</td> </tr> <tr> <td colspan="5">HAKIMLAYANLAR: 13.13.1994 ÖZEL FRAVŞA Tarihçi Nafi FİDİS Mimar</td> </tr> <tr> <td colspan="5">KONTROL EDEN: 13.8.1994</td> </tr> <tr> <td colspan="5">G.E.R.A.Y.E. ONAY NO.:</td> </tr> <tr> <td colspan="5">REVİZYON: / / 10</td> </tr> <tr> <td colspan="5">G.E.R.A.Y.E. KARAR NO.:</td> </tr> <tr> <td colspan="5">YAKFIYE</td> </tr> </table>						TEKNE	SV	ELECTRİK	ISITMA	Kanallıyaçın	MEKANİK	VAR	VAR			ORJİNAL KULLANIMI: KONUT					HÜZÜNKÜ KULLANIMI: KULLANILMIYOR					ÖNERİLEN KULLANIMI: MÜZE EV					HAKIMLAYANLAR: 13.13.1994 ÖZEL FRAVŞA Tarihçi Nafi FİDİS Mimar					KONTROL EDEN: 13.8.1994					G.E.R.A.Y.E. ONAY NO.:					REVİZYON: / / 10					G.E.R.A.Y.E. KARAR NO.:					YAKFIYE				
TEKNE	SV	ELECTRİK	ISITMA	Kanallıyaçın																																																								
MEKANİK	VAR	VAR																																																										
ORJİNAL KULLANIMI: KONUT																																																												
HÜZÜNKÜ KULLANIMI: KULLANILMIYOR																																																												
ÖNERİLEN KULLANIMI: MÜZE EV																																																												
HAKIMLAYANLAR: 13.13.1994 ÖZEL FRAVŞA Tarihçi Nafi FİDİS Mimar																																																												
KONTROL EDEN: 13.8.1994																																																												
G.E.R.A.Y.E. ONAY NO.:																																																												
REVİZYON: / / 10																																																												
G.E.R.A.Y.E. KARAR NO.:																																																												
YAKFIYE																																																												

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		D.K.V.K.E.	ENVANTER NO	1																																																																		
TÜRKİYE	ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		ANIT	HARİTA NO.	30.0.1c																																																																		
İL : KAYSERİ	İLÇESİ : MELİKGAZİ	MADALE KÖY VEYA MEYDANI : AÇIRNAS	KAZANIM NO	KORUMA DURUMU :	ANITSAL	1 2 3																																																																	
SOKAK VE KAFI NO :	Bünyan Caddesi	KAZANIM NO	PAFTA : 107 ADA :	PARSEL : 1053	CEVRESSEL	1 2 3																																																																	
ADI : Mimarınan	YAPTIYICI : Belli değil	YAPAN : Belli değil	MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP) :	19.yy.																																																																			
Kültür Merkezi	YAPIM TARİHİ : Belli değil	KITABE : YOK	VAKFIYE :	YOK																																																																			
GENEL TANIM : 2 KATLI KAĞIR,TAŞ BİR YAPIDIR.BU GÜN MİMARINAN KÜLTÜR MERKEZİ OLARAK KULLANILMAKTADIR.																																																																							
KORUMA DURUMU	A İYİ B ORTA C PENA	TAŞIYICI YAPI	A DIŞ YAPI B C	A ÜST YAPI B C	A İÇ YAPI B C	A SÜSLEME ELEMENLARI B C																																																																	
						A RUTUBET B C																																																																	
						A YOK B İZİ VAR C ÖNEMLİ																																																																	
UZUNLUK : YAPIDA UFAK-TEFEK DEĞİŞİKLİKLER OLMUŞTUR.BAĞZI YAPI MALZEMELERİ EKİLMİŞTİR.																																																																							
BÜYÜK BAKIMI :			BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ :																																																																				
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI			KÜLTÜR BAKANLIĞI																																																																				
YAPILAN ONARIMLAR : ONARIM YAPILMAMIŞTIR.																																																																							
AYRINTILI TANIM : Bünyan Caddesi Üzerindeki binaya, doğuya bakan bir kapıyla girilir. Geniş bir bahçenin ortasında yer alır.Kuzeyindeki ana cephe ortasında bulunan iki kemerli sındırma ile giriş bölümü vurgulanmıştır.Buraya yanlarda bulunan basamaklarla ulaşılır.Ortasında yer alan kapı basık kemerli Revakin olup yanlarında birer pencere vardır.Alt katta bir aralık mekânı vardır.Buradan üst kata, Duvar yüzeyi boyunca yerleştirilen bir merdivenle çıkılır.İç sofalı plan tipindedir. Cephe pencere oranları alt katta,112 dir.üst katta pencereler kemerlidir. Süsleme yoktur. Cephe gönye çıkımlar gözlenmektedir.Üzeri kırna çatı ile sonradan örtülmüştür.				<table border="1"> <tr> <td>TENİK</td> <td>SU</td> <td>ELEKTRİK</td> <td>ISITMA</td> <td>Konaklıyıcı</td> </tr> <tr> <td>BİLGİLER</td> <td>UVAR</td> <td>VAR</td> <td>SODA</td> <td>VAR</td> </tr> <tr> <td colspan="5">ORJİNAL KULLANIMI :</td> </tr> <tr> <td colspan="5">OKUL</td> </tr> <tr> <td colspan="5">BÜGÜNKÜ KULLANIMI :</td> </tr> <tr> <td colspan="5">KÜLTÜR MERKEZİ</td> </tr> <tr> <td colspan="5">ÖNERİLEN KULLANIMI :</td> </tr> <tr> <td colspan="5">KÜLTÜR MERKEZİ</td> </tr> <tr> <td colspan="5">HAZIRLAYANLAR : Osman ERVAŞAR Sanat Tarihi Nafi KIRAZ Mimar</td> </tr> <tr> <td colspan="5">KONTROL EDEN:Osman ERVAŞAR Sanat Tarihi</td> </tr> <tr> <td colspan="5">G.E.E.Y.E. GRAYI NO.:</td> </tr> <tr> <td colspan="5">REVİZYON</td> </tr> <tr> <td colspan="5">G.E.E.Y.E. BAKANLARI</td> </tr> </table>			TENİK	SU	ELEKTRİK	ISITMA	Konaklıyıcı	BİLGİLER	UVAR	VAR	SODA	VAR	ORJİNAL KULLANIMI :					OKUL					BÜGÜNKÜ KULLANIMI :					KÜLTÜR MERKEZİ					ÖNERİLEN KULLANIMI :					KÜLTÜR MERKEZİ					HAZIRLAYANLAR : Osman ERVAŞAR Sanat Tarihi Nafi KIRAZ Mimar					KONTROL EDEN:Osman ERVAŞAR Sanat Tarihi					G.E.E.Y.E. GRAYI NO.:					REVİZYON					G.E.E.Y.E. BAKANLARI				
TENİK	SU	ELEKTRİK	ISITMA	Konaklıyıcı																																																																			
BİLGİLER	UVAR	VAR	SODA	VAR																																																																			
ORJİNAL KULLANIMI :																																																																							
OKUL																																																																							
BÜGÜNKÜ KULLANIMI :																																																																							
KÜLTÜR MERKEZİ																																																																							
ÖNERİLEN KULLANIMI :																																																																							
KÜLTÜR MERKEZİ																																																																							
HAZIRLAYANLAR : Osman ERVAŞAR Sanat Tarihi Nafi KIRAZ Mimar																																																																							
KONTROL EDEN:Osman ERVAŞAR Sanat Tarihi																																																																							
G.E.E.Y.E. GRAYI NO.:																																																																							
REVİZYON																																																																							
G.E.E.Y.E. BAKANLARI																																																																							
YATIR DİZİNİ				EKLER :																																																																			
				<table border="1"> <tr> <td>RAPOR</td> <td></td> </tr> <tr> <td>FOTOGRAF</td> <td></td> </tr> <tr> <td>RESOLVE PROJESİ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>RESTORASYON PROJESİ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>HARİTA</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KROKİ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KITABE</td> <td></td> </tr> <tr> <td>VAKFIYE</td> <td></td> </tr> </table>			RAPOR		FOTOGRAF		RESOLVE PROJESİ		RESTORASYON PROJESİ		HARİTA		KROKİ		KITABE		VAKFIYE																																																		
RAPOR																																																																							
FOTOGRAF																																																																							
RESOLVE PROJESİ																																																																							
RESTORASYON PROJESİ																																																																							
HARİTA																																																																							
KROKİ																																																																							
KITABE																																																																							
VAKFIYE																																																																							
<p>Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 22 EYLÜL 1995 gün ve 132 sayılı karar ekidir.</p> <p>Gıyasettin ÖZTÜRK Müdür V.</p>				<table border="1"> <tr> <td>G.E.E.Y.E. GRAYI</td> <td></td> </tr> <tr> <td>NO.:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>REVİZYON</td> <td>1 / 10</td> </tr> <tr> <td>G.E.E.Y.E. BAKANLARI</td> <td></td> </tr> </table>			G.E.E.Y.E. GRAYI		NO.:		REVİZYON	1 / 10	G.E.E.Y.E. BAKANLARI																																																										
G.E.E.Y.E. GRAYI																																																																							
NO.:																																																																							
REVİZYON	1 / 10																																																																						
G.E.E.Y.E. BAKANLARI																																																																							

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	08.10.1978	
Doğum yeri	Ayvacık	
Lise	1991-1995	Balıkesir Merkez Teknik Lise Makine Bölümü
Lisans	1996-2002	Balıkesir Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2003-	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Restorasyon Anabilim Dalı

Çalıştığı kurum(lar)

2000-2001 Doğa Peyzaj ve Uygulama / Balıkesir
2003 Architectenbureau Praet-Verlinden Antwerpen / Belçika
2004- Devam Ediyor Aydın Mimarlık Rölöve Restorasyon
Marmaray Tüp Geçiş Projesi-Üsküdar Arkeolojik Kazısı
İstanbul Metro, Yenikapı Arkeolojik Kazı Şantiyesi